

MINISTERUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI DIGITALIZĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

ODA

ORGANIZAȚIA PENTRU DEZVOLTAREA
ANTREPRENORIATULUI

PROGRAMUL DE EDUCAȚIE ANTREPRENORIALĂ
COMPONENTA
EXTINDEREA/INTERNAȚIONALIZARE AFACERII
Modulul ”Operațiuni de export-import”
SUPORT DE CURS

1. SUBIECTE

1. Decizia de export

•Metode de evaluare a canalelor și oportunităților de pe piața internă privind comercializarea produsului pe piața locală;

2. Strategia de export și pașii necesari de realizare:

2.1. Metode de evaluare a canalelor și oportunităților de pe piața externă privind comercializarea produsului pe piața externă;

2.2. Etapele strategiei de export;

2.3. Definirea produsului și a piețelor

2.3.1. Stabilirea caracteristicilor produsului solicitat pe piața externă (produs existent-produs solicitat pe piața externă)

2.3.2. Limitări și oportunități oferite de regimurile comerciale sub aspectul gradului de deschidere a pieței

2.3.3. Identificarea produselor exportabile folosind bazele de date internaționale.

2.3.4. Planul de export

3. Accesarea piețelor externe

3.1. Calitatea și standardele internaționale – oportunități și riscuri;

3.2. Condițiile de calitate solicitate pe piețele internaționale;

3.3. Sisteme de certificare la nivel internațional. Tranziția de la certificarea pe piața internă la cea pentru piețele externe;

3.4. Marca comercială – importanța ei și cum o promovăm pe piețele internaționale. 3.5. Proprietatea intelectuală și cum o protejăm pe piețele externe

3.6. Pașii pentru exportul producției agroalimentare din Republica Moldova;

3.7. Pașii pentru exportul producției industriale din Republica Moldova;

4. Proceduri vamale:

4.1. Cadrul legal de reglementare a activității vamale;

4.2. Activitatea economică externă și proceduri vamale;

4.3. Proceduri pre-vamale de export în UE și;

4.4. Operațiuni vamale de export în UE și;

4.5. Procedurile post vamale după exportul în UE și;

4.6. Procedurile vamale și declarația electronică;

4.7. Declarația vamală;

4.8. E-customs, modernizarea procedurilor vamale.

2. OBIECTIVE DE ÎNVĂȚARE

Obiectivul de bază al modulului "*Operațiuni de export-import*" este de a oferi participanților cunoștințe noi necesare dezvoltării unei afaceri de succes, orientate spre prin sporirea abilităților teoretice și practice ale personalului implicat în activități de export în domenii precum:

- Strategia de export
- Operațiuni export-import
- Legislația vamală
- Accesarea piețelor externe
- Reglementările și procedurile vamale
- Condițiile de livrare INCOTERMS 2020
- Rolul sistemelor de management a calității în activitatea internațională

Organizarea instruirilor cu tematica "Operațiuni de export-import" are drept **obiective specifice** de a pune la dispoziția participanților instrumente practice pentru:

- înțelegerea principalelor acte normative ce reglementează comerțul cu țările UE;
- identificarea independentă a surselor de informare ce se referă la reglementarea comerțului exterior și a datelor statistice specifice;
- cunoașterea componentelor strategiei de export și obținerea abilităților elementare de elaborare independentă a acesteia
- înțelegerea pașilor de bază pentru exportul produselor agroalimentare și industriale pe piețele externe
- identificarea condițiilor de livrare INCOTERMS 2020 în dependență de responsabilitățile vânzătorului și cumpărătorului
- perfectarea corectă a documentației necesare pentru desfășurarea operațiunilor de export
- înțelegerea prevederilor noului Cod vamal ce urmează a fi aplicate începând cu

Un alt obiectiv specific este de a explica beneficiarilor instruirii procedurile vamale, regulile de control vamal. Ca urmare a acestui curs participanții vor obține cunoștințe și deprinderi practice pentru perfectarea documentației vamale, completarea declarației vamale, inclusiv a celei electronice.

De asemenea participanților li se vor oferi informații actualizate despre procedurile simplificate de control vamal, obținerea statutului de Agent Economic Autorizat (AEO).

Alte obiective ale cursului ce țin de standardele de calitate:

- de a ajuta companiile să înțeleagă importanța și principiile de bază ale sistemului de management a calității ISO și HACCP pentru a se pregăti de implementarea standardului
- de a oferi informații pentru ca întreprinderile să-și evalueze capacitățile și să elaboreze planul de acțiuni pentru perioada imediat următoare.
- de a accentua avantajele implementării standardelor de calitate, pașii de urmat pentru a implementa sistemul de management a calității, a realiza auditul intern la companie și a obține certificarea în contextul activităților de export.

Ca urmare a participării la acest curs participanții vor obține o serie de **abilități practice** pentru derularea activității de import-export:

- Cunoașterea principalelor țări cu care Republica Moldova deține regimuri de comerț liber sau preferențial și identificarea independentă a informațiilor ce țin de reglementarea importului/exportului
- Înțelegerea principalelor etape de elaborare a strategiei de export, studierea surselor de informație/portalurilor de date pentru cercetarea piețelor de interes și analiza oportunităților și riscurilor pentru țările de care întreprinderea este interesată
- Identificarea independentă a datelor statistice, documentației cerute pentru export/import, compararea rezultatelor statistice;
- Identificarea și aplicarea corectă a condițiilor INCOTERMS 2020 în contractele de vânzare-cumpărare.
- Cunoașterea pașilor pentru exportul produselor din Republica Moldova și a documentelor necesare pentru export
- Determinarea corectă a originii mărfurilor și a pozițiilor tarifare, înțelegerea noțiunilor de origine preferențială și cumul a originii.
- Excluderea greșelilor și încălcărilor la perfectarea documentelor vamale
- Cunoașterea informației cu privire la organele abilitate și organizațiile de suport care participă la procesul de import-export.

3. CONȚINUT PE FIECARE SUBIECT

1. Decizia de export

- Metode de evaluare a canalelor și oportunităților de pe piața internă privind comercializarea produsului pe piața locală;

Introducere

Într-un mediu economic dinamic și competitiv, este esențial ca întreprinderile să identifice și să evalueze corect canalele de distribuție și oportunitățile de pe piața internă. În contextul Republicii Moldova, analiza pieței locale oferă informații vitale pentru dezvoltarea unei strategii eficiente de comercializare.

Tendențele comerțului interior la nivel național și municipal.

Cu toate că piața Republicii Moldova este una mică, iar puterea de cumpărare a populației redusă, rețeaua de comerț din mun. Chișinău este în proces de dezvoltare, fiind modernizată, orientată pe acordarea unei game de servicii mai variate consumatorilor.

La nivel național, pe parcursul anului 2022, din numărul total de 60,3 mii de agenți economici activi la 1 ianuarie 2022, circa 35% (21,2 mii) practică activități comerciale, o pondere considerabilă comparativ cu celelalte sectoare ale economiei naționale. Respectiv, în sectorul comerțului cu ridicata și cu amănuntul și activități de cazare și alimentație publică sunt antrenați 18% din populația ocupată.

Analiza structurii activității economice a municipiului, (Figura 1) denotă că pentru Chișinău, sectorul prestării serviciilor, în special în comerțul cu ridicata și amănuntul este de o importanță majoră, deținând 37 la sută din numărul agenților economici, 26 la sută din forța de muncă ocupată și 51% din cifra de afaceri.

În municipiul Chișinău în comerțul interior sunt antrenați 12,8 mii agenți economici asigurând sectorului o pondere de 35 la sută din totalul întreprinderilor. Aceste întreprinderi asigură cu locuri de muncă 27% din angajații municipiului Chișinău și generează 52% din cifra de afaceri (182,1 milrd lei).

În ultimii ani, factorii externi precum restricții în legătura cu situația pandemică, presiunile inflaționiste și situația de securitate din regiune au influențat semnificativ activitatea economică.

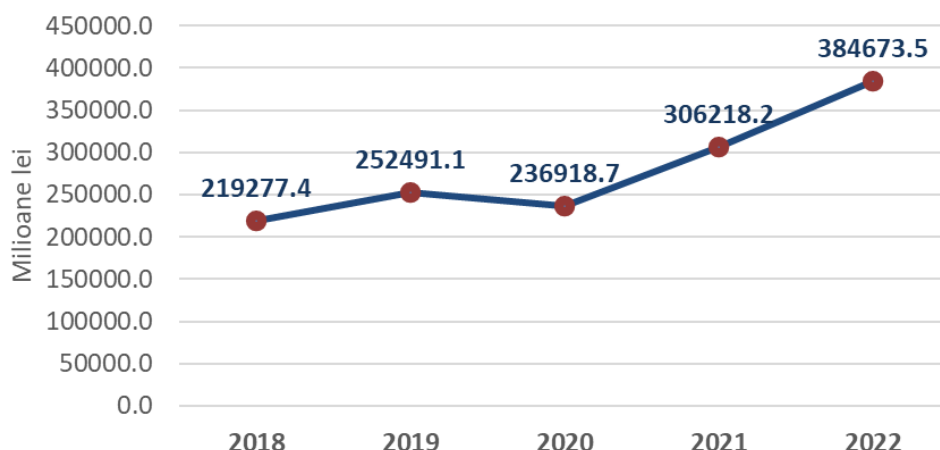
În anul 2022 produsul intern brut (PIB) al țării s-a diminuat cu 5,9% față de anul 2011.

Pe partea de utilizări, diminuarea PIB a fost influențată în cea mai mare parte de impactul negativ generat de consum, care s-a diminuat cu 2,6% și de investiții care au marcat o scădere cu 7%.

Totodată, comerțul interior a înregistrat o creștere și valoarea adăugată brută a acestuia a crescut în anul 2022 cu 1,4% față de anul precedent. În același timp, s-a majorat în raport cu anul 2021 cifra de afaceri din comerțul cu ridicata în prețuri curente (cu 25,9%) și cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate populației (cu 10,4%).

Prin urmare, în medie, volumul total al vânzărilor în sectorul comerțului cu ridicata și cu amănuntul, și serviciilor de piață prestate populației și întreprinderilor la nivel național, a continuat tendința de creștere, cu un spor anual de circa 15-17% (Figura 2), cu excepția anului pandemic 2020 marcat printr-un ritm mai scăzut al vânzărilor comparativ cu anul 2019 urmare aplicării restricțiilor. O încetinire ușoară a ritmului de creștere este observat și în anul 2022 urmare dificultăților de logistică generate de situația de securitate din regiune.

Ritmul de creștere a vânzărilor în comerțul cu ridicata și cu amănuntul și a serviciilor de piață prestate în perioada anilor 2019-2022

Sursa: Biroul Național de Statistică

Prin urmare, cifra de afaceri din comerțul cu amănuntul (cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete) s-a micșorat în anul 2022 cu 1,8% (în prețuri comparabile) față de anul 2021, însă valoric (în termeni nominali) a crescut cu 23%, fapt ce atestă că populația a consumat în anul 2022 cantitativ mai puține bunuri, dar valoric a achitat mai mult comparativ cu anul 2021.

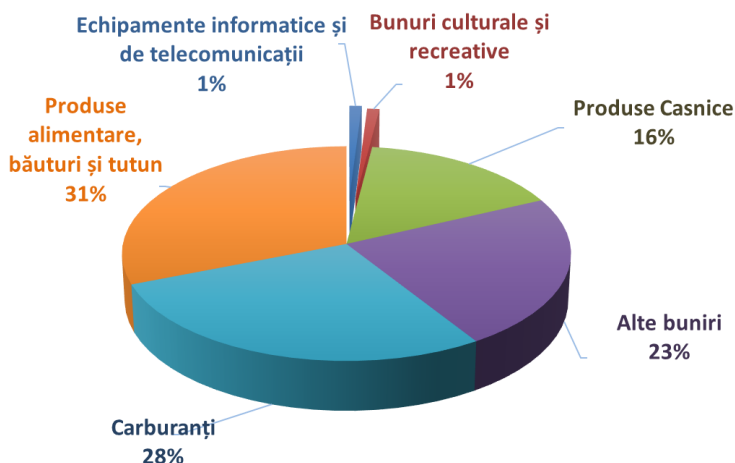
Sporirea volumului investițiilor în sectorul comerțului reprezintă un criteriu semnificativ, iar în funcție de acesta se preconizează a se realiza modernizarea bazei tehnico-materiale a comerțului, consolidarea potențialului existent, perfecționarea tehnologiilor, îmbunătățirea calității serviciilor etc.

Analiza datelor privind investițiile în economie în anul 2022 denotă că sfera comerțului se situează pe locul doi după sectorul administrației publice și apărare, asigurări sociale obligatorii cu o pondere de circa 15,6% din volumul total al investițiilor.

Conform datelor oficiale, investițiile în activele imobilizate (bunurile și valorile cu o durată de utilizare mai mare de un an și care nu se consumă la prima utilizare) în comerț au sporit în anul 2022 cu 18% față de anul 2021.

Structura comerțului de bunuri.

Circa 31% în structura comerțului de bunuri revin produselor alimentare, băuturilor și tutunului, 28% - carburanților iar 16% - produselor casnice

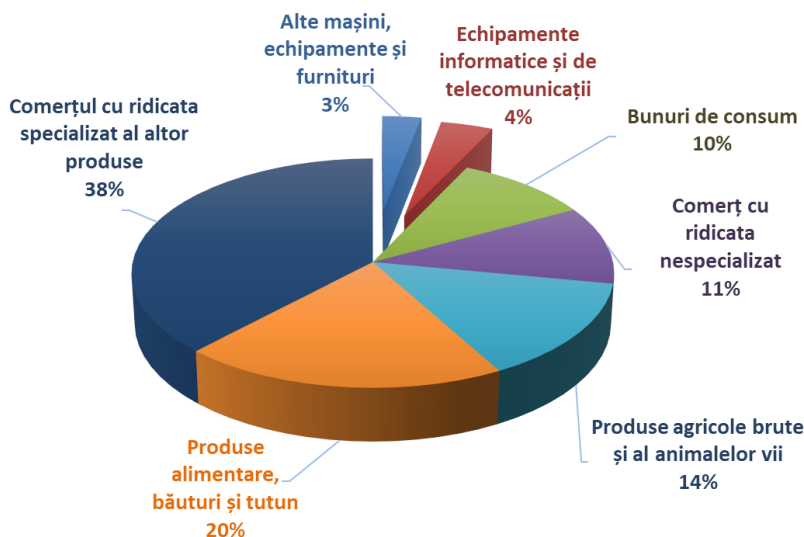

Structura comerțului interior de bunuri (comerțul cu amănuntul) în anul 2022.

Sursa: Biroul Național de Statistică

În structura comerțului cu ridicata cea mai mare pondere în volumul total revine comerțului cu ridicata specializat al altor produse - 38%; produselor alimentare, băuturi și tutun - 20% și produselor agricole brute și al animalelor vii - 14%. Cu toate acestea, în comerțul de bunuri cu ridicata în anul 2022 a fost atestată micșorarea cererii la produsele agricole brute și animale vii cu 11%, la produse alimentare, băuturi și tutun cu 13% și la bunuri de consum cu 24%. Creșterea cifrei de afaceri se datorează în mare parte comerțului cu echipamente informatice și telecomunicații, care s-a majorat în anul 2022 cu 29,4% (în termeni reali).

Structura comerțului cu ridicata în anul 2022

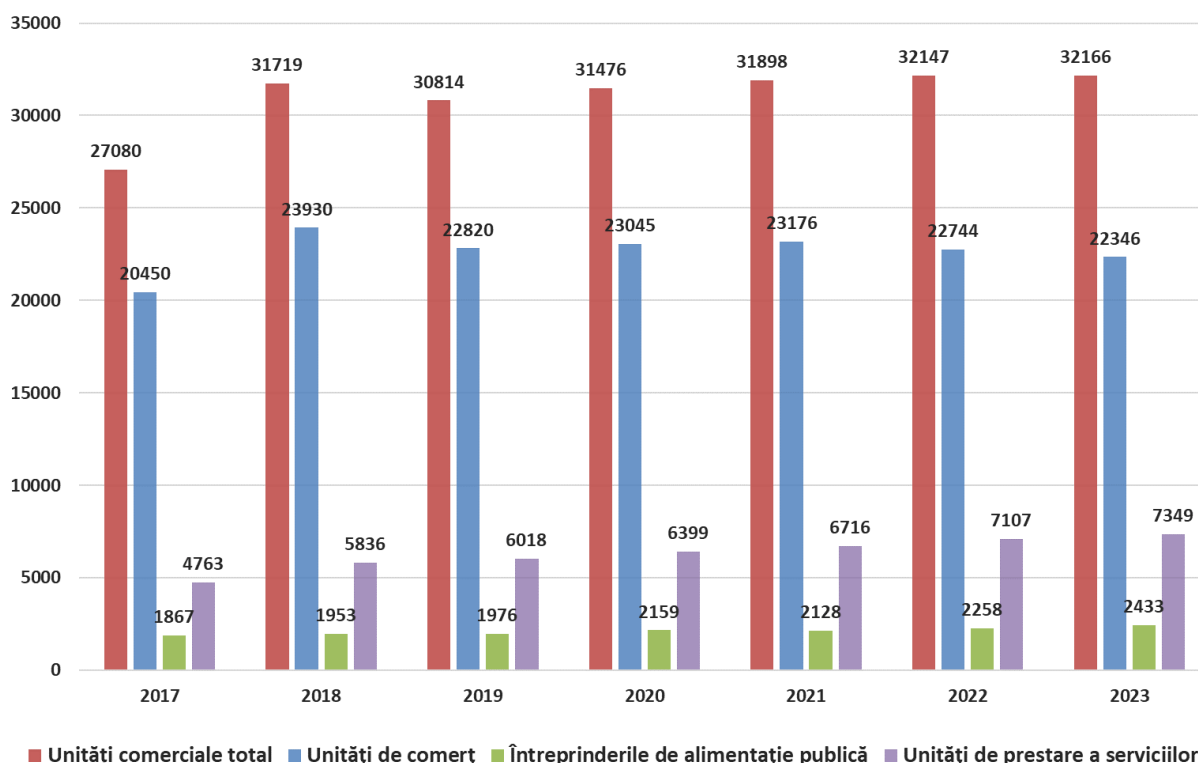
Sursa: Biroul Național de Statistică

Infrastructura comerțului în municipiul Chișinău.

Municipiul Chișinău, ca capitala, cel mai mare oraș și centrul economic al Republicii Moldova, găzduiește o varietate de afaceri și unități comerciale. Acestea includ magazine (inclusiv centre comerciale, supermagazine, magazine specializate, de fabrică, mixte, piețe etc), unități de alimentație publică, de agrement, unități de prestări servicii, unități de comerț ambulant.

Evoluția unităților comerciale de-a lungul anilor indică o dinamică ciclică cu creștere semnificativă în anul 2018, după care creșterea numărului acestora încetinește și devine constantă pe parcursul ultimilor 5 ani.

Evoluția rețelei unităților comerciale și de prestări servicii amplasate în mun. Chișinău (01.01.2018 - 01.01.2023) Sursa: Raport privind activitatea Direcției comerț, prestări servicii și alimentație publică

Structura rețelei comerciale a rămas constantă pe parcursul ultimilor ani, ponderea majoră a căreia (70%) o dețin unitățile de comerț urmate de unitățile de prestare a serviciilor (23%) și întreprinderile de alimentație publică (8%).

Dacă în anul 2015 pe teritoriul municipiului Chișinău activau 42 supermagazine, 3 hipermagazine și 42 centre comerciale, atunci la moment sunt active 120 supermagazine, 14 hipermagazine și 57 centre comerciale, case de comerț, magazine universale.

Activitatea piețelor comerciale

Piețele agricole și industriale din municipiul Chișinău au un impact semnificativ asupra comerțului în zonă și în întreaga regiune. Aceste piețe joacă un rol esențial în furnizarea produselor alimentare și mărfurilor industriale pentru populație și companii, influențând în mod direct comerțul local.

Amplasarea neuniformă a piețelor în oraș, concentrarea acestora în centrul – nucleu istoric al orașului Chișinău și în regiunea Gării Auto Centru (9 piețe), precum și comerțul stradal neautorizat de pe străzile adiacente piețelor, duce la supraaglomerarea traficului rutier, flux sporit de cumpărători, vânzători, incomoditatea deplasării libere a pietonilor, înrăutățirea aspectului arhitectural al urbei, starea sanitară nesatisfăcătoare a străzilor adiacente piețelor etc. Pe de altă parte, există și alte provocări asociate cu comerțul ambulant, cum ar fi concurența neloială față de magazinele permanente și controverse legate de ocuparea abuzivă a spațiilor publice.

Cu toate acestea, comerț ambulant poate oferi oportunități economice pentru comercianți, inclusiv pentru cei care nu au resursele financiare necesare pentru a deschide un magazin tradițional. Acest lucru poate contribui la creșterea numărului de întreprinderi mici și la stimularea economiei locale.

Municipiul Chișinău, găzduiește o varietate de piețe, târguri și iarmaroace, unde localnicii și vizitatorii au posibilitate să cumpere produse proaspete, obiecte tradiționale și bunuri de consum.

În conformitate cu prevederile Legii cu privire la comerțul interior nr. 231/2010, cu modificările ulterioare, piețele se creează în baza deciziei consiliului local și, respectiv, în cazul

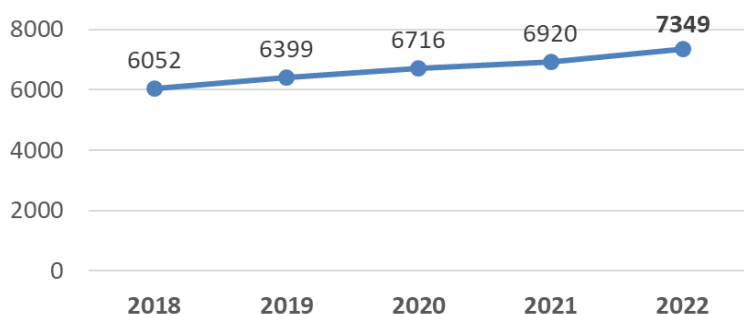

piețelor municipale de sector, deciziei privind atribuirea terenului pentru construcția și amenajarea pieței.

La situația anului 2023 în mun. Chișinău activează 36 piețe comerciale (Tabel), inclusiv:

Comerț cu servicii.

Pe parcursul ultimilor 5 ani s-a înregistrat o creștere cu peste 20 la sută a numărului unităților de prestări servicii.

Evoluția rețelei de prestări servicii în mun. Chișinău (perioada anilor 2018 – 2022).

Sursa: Raport privind activitatea Direcției comerț, prestări servicii și alimentație publică

Cele mai solicitate domenii de prestări servicii sunt cele de reparație a îmbrăcăminte, obiectelor de uz casnic, serviciilor auto. (3715 unități în anul 2022), urmate de servicii de înfrumusețare și întreținere corporală (884 unități în anul 2022), precum și centre de reabilitare și agrement, cluburi sportive, săli de antrenamente, săli de biliard și bowling. (221 unități în anul 2022)

Analiza situației și factorilor care au impact asupra comerțului interior local municipal.

Cadrul normativ privind comerțul interior.

Reglementările generale în domeniul comerțului interior sunt stabilite prin Legea nr. 231/2010 cu privire la comerțul interior și actelor normative secundare aprobate în baza acestei legi.

Legea vizată a fost modificată prin Legea nr. 17/2021 fiind introduse modificări esențiale în noțiunile utilizate în comerțul interior, precum și introdus nomenclatorul unităților comerciale care a inclus acele tipuri de unități care nu erau reglementare anterior, precum ar fi cele de prestări servicii. Totodată au fost introduse reglementări armonizate cu legislația UE în domeniul practicilor comerciale neloiale în cadrul lanțului de aprovizionare agricol și alimentar.

În baza noilor prevederi a fost elaborată Hotărârea Guvernului Nr. 206/2023 care conține regulamente și reguli noi după cum urmează:

- *Regulile de desfășurare a activității de comerț* - conțin cerințele privind organizarea activității de comerț interior, inclusiv comerțul cu amănuntul, comerțul cu ridicata și comerțul ambulant;
- *Regulile specifice de desfășurare a comerțului în piețe* - stabilesc modul de creare și organizare a activității pieței, tipurile de piețe, cerințele sanitare, restricții de comerț în piețe, drepturile și obligațiile administratorului pieței, drepturile și obligațiile comercianților, regulamentul-cadru al pieței;
- *Regulamentul privind modul de indicare a prețurilor produselor oferite consumatorilor* - stabilește modalitatea de indicare a prețului de vânzare și a prețului pe unitatea de măsură (unitar) la produsele expuse în suprafețele comerciale și oferite consumatorilor, în scopul informării complete și corecte a acestora și pentru a le permite compararea cu ușurință a prețurilor;
- *Regulamentul sanitar pentru unitățile comerciale care practică activitate de comerț cu produse alimentare* - stabilește cerințe privind amplasarea, proiectarea, amenajarea; cerințe

privind utilajul, mobilierul tehnologic, echipamentele și ustensilele utilizate de unitățile comerciale care practică activitate de comerț cu produse alimentare; cerințe sanitare privind comercializarea produselor alimentare etc.;

- *Regulamentul sanitar pentru unitățile de alimentație publică* - stabilește cerințele sanitare și de igienă pentru unitățile de alimentație publică.

Astfel, putem vobi despre un cadru normativ nou în domeniul comerțului interior, elaborat în vederea asigurării coerenței legislației pe întreg spectrul de reglementare și care are drept scop de a asigura un proces regulator coerent, facilitator, egal, echilibrat, competitiv și adecvat pentru toți participanții la comerțul interior, atât comercianții, dar și autoritățile publice, inclusiv organele cu funcții de control, și nu în ultimul rândul consumatorilor.

Alte acte normative relevante domeniului sunt Legea nr. 436/2006 ”Privind administrația publică locală”, Legea nr. 105-XV/2003 privind protecția consumatorilor; Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate etc.

În parte ce ține nivel local, reglementările relevante se regăsesc în Strategia de dezvoltare teritorială a municipiului Chișinău, Planul de amenajare; Proiectul Strategiei pentru dezvoltarea durabilă socio-economică a spațiului urban: Etapa I – analiza completă în contextul dezvoltării teritoriului; Proiectul Strategiei de dezvoltare socio-economică și spațială durabilă; Etapa II - justificarea tehnică și conceptul planului regional de amenajare a teritoriului municipiului Chișinău; Conceptul privind desfășurarea comerțului ambulant stradal în mun. Chișinău, aprobat prin Decizia CMC 12/1 din 23.07.2020; alte acte normative aprobate de APL.

Legislația prevede și sistemul de taxe locale, cotele cărora sunt stabilite de Consiliul municipal, în temeiul Codului Fiscal. Totodată Consiliul aprobă și scutirile de plată a taxelor locale. Taxe locale relevante domeniului comerțului interior sunt cele stabilite pentru unitățile comerciale și/sau de prestări servicii, taxa de piață, și de plasare a publicității.

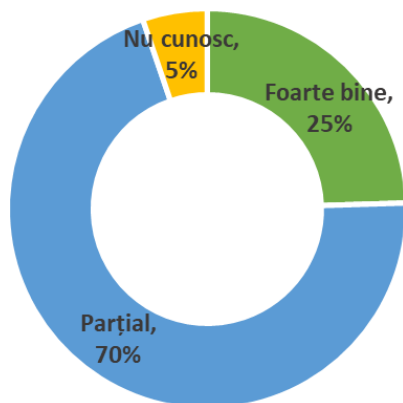
Taxe locale se stabilesc în baza unei analize a sistemului taxelor locale și ajustarea anuală a acestora la rata inflației anului anterior. Astfel, ca urmare a ajustării taxelor locale, autoritățile municipale își propun: asigurarea previzibilității activității de întreprinzător a agenților economici; asigurarea principiului achitabilității (proporționalității) în raporturile dintre unitatea administrativ-teritorială și întreprinzător; asigurarea calculării corecte și vărsării depline ale plăților taxelor locale în buget.

De menționat că, în cadrul Memorandumului de înțelegere, încheiat între Primăria Municipiului Chișinău și programul USAID „Comunitatea Mea” în februarie 2020, experții internaționali, în baza analizei efectuate a sistemului taxelor locale, au recomandat ajustarea anuală a cotelor taxelor locale la rata inflației a anului anterior. Așa dar, pentru anul 2023, cotele taxelor locale au fost ajustate cu 5,1%.

Alți specialiști propun o metodologie de aplicare a taxei pentru unitățile comerciale și/sau prestări servicii, care constă în delimitarea, la etapa inițială de implementare a 3 Zone urbane (în dependența de nivelul de dezvoltare economică).

Calificarea profesională a persoanelor antrenate în activitățile din comerț

Comerțul în mun. Chișinău este o ramură atractivă în care este antrenat un număr considerabil din populația activă. La nivel național, pe parcursul anului 2022, în sectorul comerțului cu ridicata și cu amănuntul, precum și în activitățile de alimentație publică au activat 152.7 mii persoane (18% din populația ocupată), iar din numărul total de 60,3 mii de agenți economici activi la 1 ianuarie 2022, circa 35% (21,2 mii) practică activități comerciale, o pondere considerabilă comparativ cu celelalte sectoare ale economiei naționale.

În municipiul Chișinău în comerțul interior sunt antrenați 12,8 mii agenți economici asigurând sectorului o pondere de 35 la sută din totalul întreprinderilor. Aceste întreprinderi asigură cu locuri de muncă 27% din angajații municipiului Chișinău și generează 52% din cifra de afaceri (182,1 mlrd lei). Situația se explică prin faptul că în comerț afacerea este mai ușor de organizat, necesită capital inițial mic, este posibilă recuperarea rapidă a investițiilor, se poate obține un profit într-un timp relativ scurt.

Conform *sondajului* realizat din totalul întreprinderilor participante la sondaj, 48% au menționat că majoritatea angajaților dețin studii în domeniul comerțului, 30% au menționat că angajații săi au participat la cursuri/seminare tematice în domeniul comerțului, pe când 22% consideră că studiile în domeniul comerțului ale angajaților săi nu sunt obligatorii în desfășurarea activității

Ponderea angajaților care dețin studii în domeniul comerțului din numărul total al angajaților

Nivelul de pregătire și calitatea serviciilor în comerț este prioritizată atât de agenți economici cit și de consumatori. Astfel, conform *sondajului*, ambele categorii de respondenți au plasat necesitatea sporirii calificării profesionale a comercianților în top 3 priorități. (64% din agenți economici și circa 40% din consumatorii intervievați).

Deși este o ramură atractivă, în care este antrenat un număr considerabil din populația activă, comerțul se confruntă cu un deficit de cadre instruite și personalul angajat în comerț, de cele mai dese ori, nu are o pregătire specială. În comerț s-au regăsit persoane cu diverse specializări în diferite domenii, departe de activitatea comercială, și drept urmare majoritatea lucrătorilor din comerț și-au dobândit calificarea urmare a experienței de muncă.

Protecția drepturilor consumătorilor.

Respectarea drepturilor consumătorilor contribuie la dezvoltarea mai eficientă a pieței și economiei în general, și drept urmare capacitatea consumatorilor și protejarea eficientă a siguranței și a intereselor lor economice trebuie să fie un obiectiv prioritar în domeniul comerțului interior.

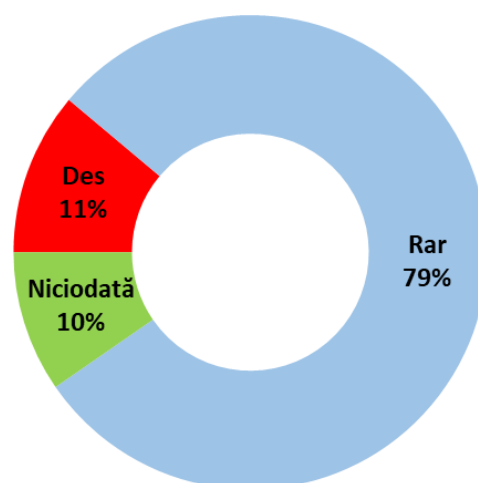
Nivelul de cunoaștere de către cetățenii mun. Chișinău a drepturilor consumătorului

Cât de bine își cunosc drepturile consumatorii municipiului Chișinău. Datele statistice și rezultatele *sondajului* realizat denotă că din totalul cetățenilor municipiului Chișinău participanți la sondaj, majoritatea sau 70% cunosc parțial drepturile consumătorului. Totodată, 25 la sută din respondenți au indicat cunoașterea foarte bună a acestora și doar 5% din respondenți nu cunosc drepturile sale în calitate de consumatori (Figura 13).

Ponderea antreprenorilor care recepționează sugestii/plângeri din partea consumatorilor

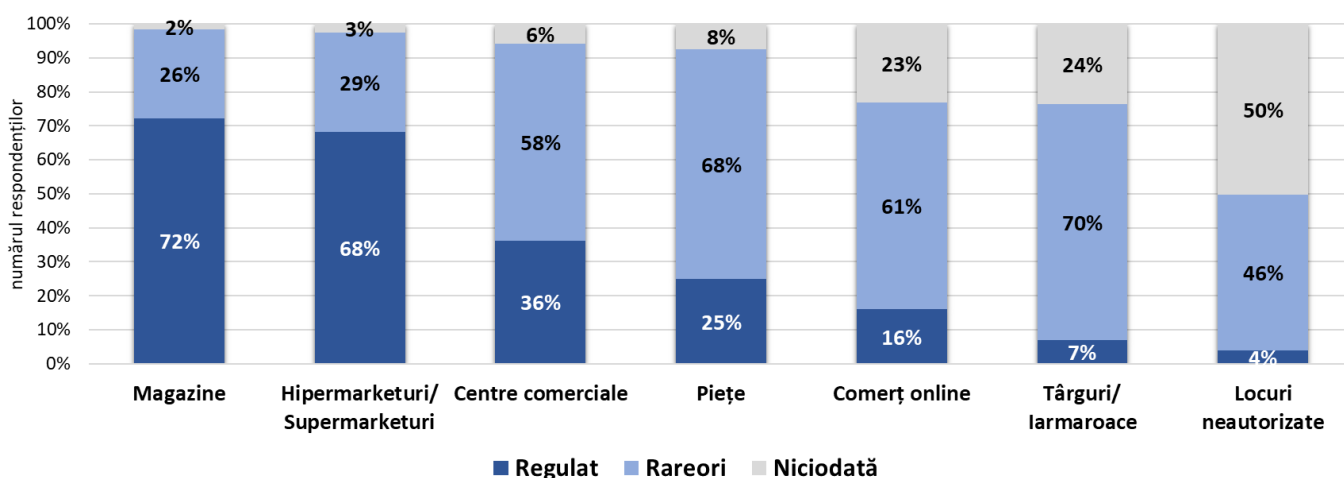
Majoritatea întreprinderilor participante la sondaj, 79% rar recepționează sugestii/plângeri din partea consumatorilor. Totodată, doar 10% nu au primit reclamații iar 11% recepționează des sugestii sau plângeri din partea consumatorilor.

Conform datelor *sondajului*, locațiile unde conform consumatorilor, cel mai des se depistează mărfuri/servicii necalitative, sunt locuri neautorizate, după care urmează piețe și comerț online. Consumatorii depistează neconformități doar uneori în centre comerciale, hipermarketuri și magazine. (Figura 15)

Cu toate acestea, cetățenii consideră că cele mai calitative produse pot fi procurate în târguri/iarmaroace, unde majoritatea respondenților niciodată nu a întâlnit mărfuri necalitative.

Locațiile preferate de populație pentru cumpărături

În acest context, pentru a menține atractivitatea piețelor, administrația acestora este nevoită să dezvolte infrastructura și facilitățile, pentru a livra produsele mai eficient consumatorilor, dar și să asigure condiții de muncă confortabile comercianților.

O formă de comerț focalizată pe promovarea producătorilor autohtoni de produse agroalimentare, bunuri manufacturate, dar și produse tradiționale și artisanale sunt târgurile și iarmaroacele, organizate în sectoarele capitalei, pe amplasamentele stabilite de către preturile de sector, aprobate prin dispoziția Primarului General.

Acestea, au loc periodic și adună la un loc producători locali, artizani și comercianți pentru a oferi o varietate de produse și servicii. Aceste evenimente pot avea tematici diverse, de la alimente și băuturi la produse hand made și artisanale. În timpul acestor evenimente, oamenii au ocazia să își expună creațiile și să interacționeze cu publicul.

Conform, Legii nr. 231/2010 cu privire la comerțul interior, activitatea respectivă se desfășoară pentru o perioadă de maximum 35 de zile consecutive. Accesul comercianților la

evenimentele se permite în baza înștiințării de recepționare sau a permisului de acces emis de autoritatea administrației publice locale în cazul evenimentelor desfășurate fără depunerea notificării

Atât târgurile cât și iarmaroacele sunt o modalitate excelentă de a descoperi cultura locală, meșteșugurile tradiționale și produsele unice ale Moldovei.

Cu toate acestea comercianții consideră că procedurile de autorizare pentru târguri necesită a fi simplificate. Astfel, comercianții propun ca să fie introdusă o singură autorizație pentru întreg an calendaristic în cazul când târguri se organizează săptămânal/lunar conform unui grafic prestabilit, ceea ce va economisi din resursele antreprenorilor dar și vor ușura activitatea autorității locale. Totodată, se solicită posibilitatea pentru participanți la diverse târguri, iarmaroace și evenimente organizate în Chișinău să declare și să achite o singură taxă anuală. Comercianții propun ca producătorii să nu obțină permise de acces pentru fiecare eveniment în parte, dar să aibă opțiunea de a obține o autorizație pentru întreg anul, pentru orice tip eveniment organizat în Chișinău și confirmă participarea doar cu organizatorul evenimentului, nu și cu preturile de sector.

Altă simplificare se referă la prezentarea informațiilor la pretură despre participanți după eveniment, considerând că nu toți cei anunțați din anumite motive justificative nu se prezintă la piață (motive climaterice, de familie, disponibilitate marfă) dar au deja permisul de acces emis. Lista prezentată post-eveniment va asigura date veridice și reale și va oferi comercianților mai multă flexibilitate. De asemenea se propune scutirea de taxe locale pentru participanții din alte regiuni decât Chișinău.

Potrivit datelor colectate în urma *sondajului*, consumatori manifestă o încredere mai mare în produsele achiziționate din târguri/iarmaroace, mai ales atunci când acestea sunt procurate direct de la producători.

Mai mult de jumătate din cetățenii participanți la *sondaj*: 67% consideră că cel mai des se depistează mărfuri/servicii necalitative în locurile de comerț neautorizate, 52% - în piețe (Figura 19). Totodată, majoritatea consumatorilor (75-81% din respondenți) consideră că uneori bunuri de proastă calitate se pot întâlni în centrele comerciale, hiper/supermarkete și magazine. Foarte puțini respondenți (de la 1- până la 6% din nr. total) nu au identificat mărfuri de proastă calitate în aceste unități comerciale, cu excepția târgurilor și iarmaroacelor, unde 29% din respondenți niciodată nu au procurat bunuri necalitative.

2. Strategia de export și pașii necesari de realizare:

Orice întreprindere poate ajunge la un moment în care piața internă este deja asimilată sau există perspectiva obținerii unui profit mai mare pe o piață externă. O întreprindere gata de export are un produs sau un serviciu competitiv, resurse financiare și umane suficiente pentru punerea în aplicare a strategiei de export, precum și sprijin managerial pentru lansarea exporturilor.

Dezvoltarea exporturilor pe termen lung oferă întreprinderii avantaje financiare, cunoștințe și experiență care îi sporesc competitivitatea pe piața internă. Printre cele mai importante beneficii ale întreprinderii care exportă sunt următoarele:

- creșterea cifrei de afaceri și a oportunităților suplimentare de profit;
- utilizarea potențialului de dezvoltare al întreprinderii;
- diversificarea riscului - prin extinderea pieței și a bazei de clienți, întreprinderea nu mai depinde de situația economică de pe piața internă;
- noi cunoștințe, experiență și idei – ca urmare a dezvoltării exporturilor, întreprinderea poate folosi cunoștințele acumulate pentru a se dezvolta și pe piața locală.

Totodată, pe termen scurt, întreprinderea se va confrunta cu obstacole în calea exportului:

- necesitatea investițiilor legate de creșterea capacităților de producție,
- lipsa specialiștilor în export,
- lipsa cunoștințelor despre piețele de export,
- mediul străin de afaceri, diferențele culturale
- concurența

International Trade Centre <https://www.intracen.org/>

- Trade Map
- Market Access Map
- Investment Map
- Export Potential Map
- Sustainability Map
- Procurement Map
- Trade Competitiveness Map

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows.

Există câteva resurse informaționale care pot fi utile întreprinderilor interesate în accesarea noilor piețe:

1. **Market Access Map** - <https://www.macmap.org/>

Cu ajutorul acestei baze de date puteți să identificați tarifele vamale, cotele tarifare, soluțiile comerciale, cerințele de reglementare și regimurile preferențiale aplicabile produsului dvs.

2. **Access2Markets** - <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>

Access2Markets vă permite să obțineți informațiile de care aveți nevoie atunci când faceți comerț cu țări terțe, cum ar fi tarife, taxe, proceduri, formalități și cerințe, reguli de origine, măsuri de export, statistici, bariere comerciale și multe altele. De asemenea, vă permite să accesați informații cheie necesare pentru comerțul cu servicii, precum și pentru investiții și

achiziții în țări terțe. Acest portal vă permite să aflați despre acordurile comerciale ale UE, cum să beneficiați de ele și să citiți povești despre companiile de succes care le folosesc. Access2Markets este aici pentru a vă ajuta pe dvs. și afacerea dvs. pentru import și export.

Access2Markets conține informații despre:

- Tarife și Taxe
- Proceduri vamale
- Reguli de origine
- Bariere comerciale
- Cerințe specifice de produs
- Ghiduri „pas cu pas”;
- Un instrument de evaluare a regulilor de origine;
- Terminologie specifică din domeniul comercial;
- Exemplificarea situațiilor în care tarifele scad progresiv;
- Grafice cu statistici comerciale.

3. Portalul de informații comerciale al Republicii Moldova - <https://trade.gov.md/ro>

Punctul de Informare pentru Comerțul Extern este un instrument național de informare pentru agenții economici implicați în comerțul internațional, pentru autorități, dar și pentru alte părți interesate, care vor beneficia de informații sigure, din prima sursă, cu privire la legislația vamală, regimurile și destinațiile vamale, declararea mărfurilor, clasificarea și originea acestora, acte permissive, regulile de trecere a mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontieră etc. Punctul de Informare pentru Comerțul Extern este gestionat de Serviciul Vamal al Republicii Moldova

4. Trade Map <https://www.trademap.org/>

Trade Map furnizează - sub formă de tabele, grafice și hărți - indicatori privind performanța la export, cererea internațională, piețe alternative și piețe competitive, precum și un directoriu al companiilor importatoare și exportatoare. Harta comerțului acoperă 220 de țări și teritorii și 5300 de produse ale Sistemului Armonizat. Fluxurile comerciale lunare, trimestriale și anuale sunt disponibile de la nivelul cel mai agregat până la nivelul liniei tarifare.

TradeMap elaborată de Centrul Internațional de Comerț (ITC) răspunde la următoarele întrebări

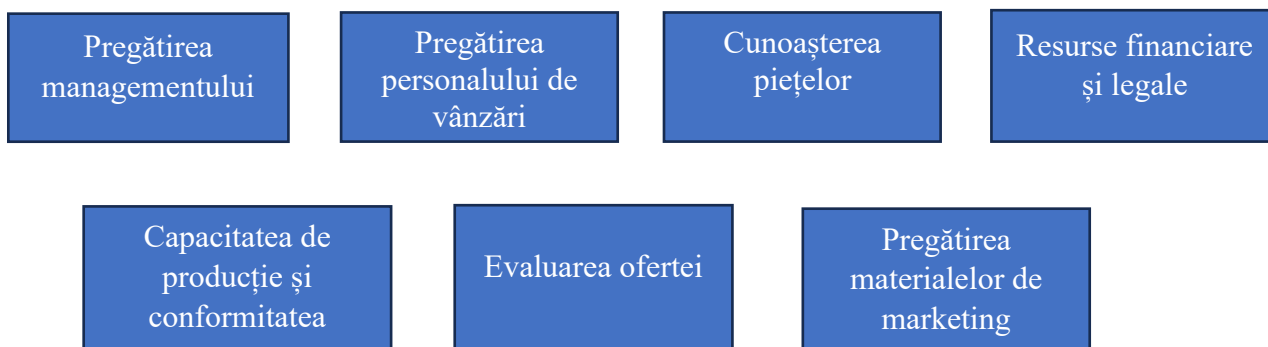
- Care este dimensiunea comerțului mondial pentru un produs sau serviciu?
- Care sunt tendințele pentru acea piață – dacă în creștere și cu cât de mult?
- Cu ce țări comercializează în prezent țara mea anumite produse?
- Există oportunități de a identifica piețe noi sau alternative?
- Ce măsuri tarifare există pe o anumită piață?
- Care țări concurează pentru a furniza un anumit produs/serviciu către o anumită piață sau către lumea?
- Există sezonabilitate pentru importurile unui anumit produs pe o anumită piață?

- Care sunt produsele/serviciile și piețele prioritare ale țării mele pentru promovarea comerțului?
- Ce țări furnizează majoritatea importurilor țării mele?
- Ce surse alternative de aprovizionare sunt disponibile?
- Care este performanța comercială actuală a țării mele?
- Pentru ce produse/servicii există potențialul de a crește comerțul bilateral cu un anumit partener?
- Care sunt fluxurile comerciale între țara mea și o anumită regiune sau economică grup?
- Care sunt potențialele companii importatoare/distribuitoare ale produsului meu într-o țintă țară?

În cazul în care întreprinderea a evaluat argumentele pro și contra exporturilor și a decis să înceapă exportul, atunci este important ca ea să examineze gradul său de pregătire la export prin două întrebări fundamentale:

Pot fi utile următoarele 7 niveluri în evaluarea capacității de export a întreprinderii:

Strategia de export este similară unui plan de afaceri, dar se concentrează pe abordarea piețelor externe. Cu cât este mai concret planul de export, cu atât mai mari vor fi beneficiile practice pe care le va aduce acesta întreprinderii. Întreprinderea ar trebui să poată stabili o strategie de export pentru o perioadă de cel puțin 3 ani, însă un plan de export trebuie planificat pentru fiecare an. Strategia ar trebui revizuită, evaluată și completată, în mod regulat, cu informațiile și cunoștințele acumulate prin punerea în aplicare a planului de export. La revizuirea strategiei de export trebuie să se țină cont de situația economică atât pe piața locală, cât și pe cea de export. Acele companii care au elaborat un plan de export au o viziune mai clară privind dezvoltarea exporturilor în cadrul întreprinderii.

Strategia de export reprezintă o strategie pentru lansarea și dezvoltarea exporturilor, care stabilește obiective, definește structura ofertei și a piețelor-țintă și prevede resurse pentru implementarea acesteia. **PLANUL DE EXPORT** – un set de activități pentru penetrarea uneia sau mai multor piețe, definirea termenelor, a acțiunilor care trebuie întreprinse, a responsabilităților și a bugetului pentru implementarea acestui plan.

Cuprinsul strategiei de export va include următoarele aspecte:

A..ANALIZA ÎNTEPRINDERII

1..Dezvoltarea

2..Obiective

3..Management și echipa de export

B..OFERTA DE EXPORT

1..Descrierea produsului/serviciului

2..Pregătirea ofertei de preț

C..ANALIZA PIEȚELOR DE EXPORT

D..STRATEGIA DE PĂTRUNDERE PE PIAȚĂ

1..Colaborarea cu parteneri

2..Reprezentantul dvs. – vânzări prin reprezentanța/agenți

3..Parteneriate strategice, alianțe joint venture, licențiere și franchising

E..PLANUL DE ACCES PE PIAȚĂ - PLANUL DE EXPORT

F..ASPECTE LOGISTICE, JURIDICE ȘI FINANCIARE

1..Logistica

2..Aspecte juridice

3..Aspecte financiare

G..BUGETUL DE EXPORT ȘI INVESTIȚIILE

Una dintre cele mai importante componente ale strategiei de export este cercetarea pieței de export, Astfel întreprinderea capătă o mai bună înțelegere a strategiei de pătrundere pe piața respectivă. Prin studiul de piață, întreprinderea va putea lua cele mai bune decizii argumentate și va putea aborda piețele cu cel mai mare potențial de export, economisind astfel resursele.

Planul de export

Stabilirea unei strategii clare de export trebuie transpusă într-un plan bine structurat, concis și ușor de urmărit. Acest document va cuprinde principalele activități ale companiei, responsabilitățile atribuite echipei de export și marketing, un calendar detaliat al acțiunilor, un buget dedicat promovării (inclusiv participarea la târguri, întâlniri de afaceri și crearea materialelor promoționale), precum și o analiză financiară realistă.

Este esențial ca acest plan să fie unul flexibil și adaptabil – un document "vieu" care se actualizează în funcție de etapele implementării. Acțiunile și evenimentele planificate trebuie organizate clar, în detaliu, ținând cont de resursele umane și financiare disponibile.

Pentru eficiență maximă, este recomandat să vă aliniați la bunele practici internaționale și să începeți cu acțiuni pregătitoare, precum elaborarea materialelor de prezentare (broșuri, cărți de vizită, cataloage), crearea unui site web în limba engleză, precum și redactarea unui profil succint al companiei, care să evidențieze produsele, avantajele competitive și colaborările existente.

Compania ar trebui să dețină toate drepturile asupra acestor materiale, fie prin înregistrări oficiale (acolo unde este necesar), fie prin contracte cu autorii, contracte care trebuie să prevadă clar transferul tuturor drepturilor patrimoniale.

Totodată, este necesară implicarea unui manager de export, care să fie instruit corespunzător. Ulterior, compania se poate concentra pe activități concrete de promovare internațională, precum participarea la expoziții, misiuni comerciale și întâlniri B2B. De asemenea, este utilă colaborarea cu organizații specializate în promovarea comerțului exterior (consultați și capitolul privind sursele de informare și sprijin).

Elaborarea unui plan de export bine documentat este esențială, întrucât oferă multiple beneficii pentru companie:

- Permite o analiză clară a punctelor forte și a aspectelor ce necesită îmbunătățire, contribuind la o pregătire mai eficientă pentru accesarea piețelor externe;
- strategie redactată facilitează urmărirea etapelor planificate, iar eventualele ajustări sunt realizate în mod argumentat și coerent;
- Planul stabilește cu precizie cine este responsabil pentru anumite activități, ce obiective trebuie atinse și în ce interval de timp, oferind și un cadru clar pentru evaluarea rezultatelor;

- Deciziile privind extinderea pe piețele internaționale devin mai bine fundamentate, având la bază o abordare structurată și bine gândită;
- Comunicarea cu persoanele sau instituțiile implicate în implementarea strategiei devine mai facilă atunci când există un plan scris care poate fi prezentat și explicat;
- Documentul oferă o imagine de ansamblu asupra modului în care compania își gestionează resursele – financiare, umane sau logistice – necesare punerii în aplicare a planului de export.

3. Accesarea piețelor externe

3.1. Calitatea și standardele internaționale – oportunități și riscuri;

3.2. Condițiile de calitate solicitate pe piețele internaționale;

3.3. Sisteme de certificare la nivel internațional. Tranziția de la certificarea pe piața internă la cea pentru piețele externe;

Certificarea calității (ISO, HACCP etc.)

Ce este un sistem integrat de management ISO 9001, 14001 și 45001

Un sistem este de fapt o interconexiune a componentelor sale, pentru a se ajunge la obiectivul stabilit inițial. Componentele sistemului includ organizarea, resursele și procesele.

Un Sistem de Management Integrat (SMI) este un sistem de management care integrează toate componentele unei afaceri într-un sistem coerent, astfel încât să permită realizarea scopului și misiunii sale. Pentru ca aceste sub-sisteme să fie părți integrate în sistemul de management al companiei trebuie să fie interconectate astfel încât granițele dintre procese să nu fie sesizabile, practic să nu existe.

În orice organizație / companie, necesitatea de a dezvolta un sistem integrat va veni din interior, nu din exterior.

Dacă o organizație / companie are un Sistem de Management al Calității (SMC) certificat, se poate realiza acel sistem integrat care să convină organizației respective, prin suprapunere, prin adăugarea proceselor necesare sistemelor de management de mediu și/sau sănătate și securitate ocupațională.

Următoarele procese, ar trebui să fie comune tuturor Sistemelor:

- Controlul informațiilor documentate (documente și înregistrări)
- Instruire și formarea personalului
- Audit intern
- Analiza managementului
- Neconformități și acțiuni corective
- Managementul riscului - analiza riscurilor și oportunităților
- Controlul informațiilor documentate (documente și înregistrări)
- Instruire și formarea personalului
- Audit intern
- Neconformități și acțiuni corective
- Managementul riscului - analiza riscurilor și oportunităților
- Managementul schimbării
- Managementul performanței

Poate exista un SMI în orice combinație, în funcție de necesitățile interne ale organizației / companiei dvs.:

- Sistem de Management Integrat Calitate – Mediu (ISO 9001 – ISO 14001)
- Sistem de Management Integrat Calitate - Sănătate și Securitate Ocupațională (ISO 9001 – ISO 45001)
- Sistem de Management Integrat Mediu - Sănătate și Securitate Ocupațională (ISO 14001 – ISO 45001)
- Sistem de Management Integrat Calitate - Mediu - Sănătate și Securitate Ocupațională (ISO 9001 – ISO 14001 – ISO 45001)

Avantajele unui sistem integrat de management

- Reduce duplicările, și prin urmare costurile asociate
- Reduce riscurile, și prin urmare, crește profitul
- Aduce un echilibru necesar în definirea obiectivelor
- Elimina acele responsabilități și relații interne necorespunzătoare
- Concentrează atenția pe obiectivele afacerii (organizației / companiei)
- Crește puterea sistemului
- Formalizează sistemele informale ale organizației / companiei
- Armonizează și optimizează practicile interne, specifice organizației / companiei
- Formalizează sistemele informale ale organizației / companiei
- Armonizează și optimizează practicile interne, specifice organizației / companiei
- Creează consistența necesară managementului
- Îmbunătățește comunicarea internă / externă
- Facilitează instruirea personalului, formarea acestuia și dezvoltare

Principiile managementului calității

Standardul ISO 9001 se bazează pe opt principii de calitate, care sunt definite după cum urmează:

Principiul #1: Orientarea către client

Întreprinderile depind de clienții lor, prin urmare trebuie să înțeleagă nevoile curente și viitoare ale acestora, trebuie să îndeplinească cerințele acestora și să caute să depășească așteptările lor cele mai înalte.

O organizație orientată către client ia decizii de piață bazându-se pe cerințele acestora și dezvoltă metode de investigare a gradului lor de satisfacere.

Principiul # 2: Conducerea

Conducerea stabilește unitatea dintre obiectivul și direcția unei organizații. Ea trebuie să creeze și să păstreze un mediu intern în care persoanele devin perfect implicate în obținerea obiectivelor organizației.

În mod concret, conducerea organizației/întreprinderii trebuie să coordoneze ședințele de revizuire a managementului pentru ca sistemul de management al calității să funcționeze corespunzător.

Principiul #3: Implicarea personalului

Personalul din cadrul tuturor nivelurilor ierarhice reprezintă esența unei organizații și implicarea lor totală permite ca abilitățile lor personale să fie utilizate în beneficiul companiei.

Standardul ISO solicită pregătirea profesională a angajaților pentru a se asigura faptul că au toate instrumentele pentru a-și duce la îndeplinire activitatea curentă și pentru a contribui la succesul unei organizații.

Pentru ca personalul să sprijine inițiativele legate de calitate, trebuie în primul rând să le înțeleagă. Noi recomandăm organizațiilor care derulează sisteme de management al calității să facă treceri în revistă cu privire la standardul ISO 9001 la care să participe întreg personalul.

Principiul # 4: Abordarea procesuala

Un rezultat dorit este obținut într-un mod mult mai eficient când activitățile și resursele aferente destinate creării rezultatului sunt gestionate sub forma unui proces.

Un proces reprezintă un set de activități care folosesc resurse (angajați, echipamente tehnice etc) pentru a transforma elementele de intrare în rezultate finite. Fiecare organizație este alcătuită dintr-o serie de procese aflate în interacțiune.

Principiul #5: Abordarea sistemică

Identificarea, înțelegerea și gestionarea proceselor interconectate în cadrul unui sistem contribuie la eficacitatea și eficiența organizației în atingerea propriilor obiective.

Acest aspect este extrem de important în cazul auditurilor. Dacă obiectul auditului se rezumă la partea “interna” a unui proces, nu veți lua în considerare impactul asupra celorlalte procese, acesta fiind o greșeală fundamentală.

Principiul #6: Îmbunătățirea continuă

Îmbunătățirea continuă a performanței generale a organizației ar trebui să fie obiectivul permanent al unei organizații.

Auditarea sistemului de management al calității și îmbunătățirea continuă a proceselor reprezintă cerințe esențiale ale standardului ISO 9001.

Principiul #7: Abordarea factuală la luarea deciziilor

Decizii eficace sunt bazate pe analiza datelor și a informațiilor. Este important să se facă corecții și să se ia acțiuni corective și preventive.

Analiza cauzelor primare reprezintă o modalitate eficientă de a depista problemele.

Principiul #8: Relații reciproc avantajoase cu furnizorii

O organizație și furnizorii ei sunt într-o relație de interdependență iar o relație reciproc avantajoasă potențează capacitatea fiecărui partener de a crea valoare.

Fiecare organizație are specificul ei, așa că nu există un singur răspuns corect legat de modalitatea de aplicare a acestor principii. Cu toate acestea, implementarea standardului ISO 9001 poate ajuta la crearea unei baze solide pentru îmbunătățirea calității și creșterea gradului de satisfacere a consumatorilor.

Structura unui standard

Condițiile și recomandările care se înscriu într-un standard complet de produs sunt prezentate pe capitole, într-o anumită ordine, care în general, are următoarea sistematizare:

1. Generalități
 - Obiect și domeniu de aplicare
 - Clasificare
 - Definiții (terminologie)
2. Condiții de calitate (condiții tehnice)
 - Dimensiuni și parametri principali
 - Material
 - Execuție
 - Proprietăți organoleptice
 - Proprietăți fizice și chimice

- Proprietăți bacteriologice
- Proprietăți de disponibilitate etc.
- Reguli pentru verificarea calității
- Definirea lotului
- Luarea probelor
- Condiții de acceptare sau respingere a lotului
- 3. Metode de analiză și încercări
- 4. Ambalarea, marcarea, transportul, depozitarea (și respectiv păstrarea)
 - Felul ambalajelor și modul de ambalare
 - Specificațiile de marcare
 - Locul și procedeul de marcare
 - Condiții de depozitare
 - Mijloace și condiții de transport
- 5. Anexe

În capitolul I se precizează obiectul standardului prin indicarea scopului, a modului de folosire, a eventualelor denumiri vechi sau comerciale ale produsului etc. Tot în acest capitol se face prezentarea tipurilor, sorturilor, claselor, mărimilor cu indicarea, uneori a destinației acestora, precum și a definițiilor și terminologiei specifice

Capitolul II include condițiile tehnice de calitate referitoare la formă și dimensiuni; caracteristici fizice, chimice, organoleptice; condiții de funcționare, fiabilitate; condiții de siguranță și protecție a vieții și mediului înconjurător.

Referitor la caracteristicile de calitate, este cunoscut faptul că nu toate sunt la fel de importante pentru stabilirea calității unui produs; de aceea, în elaborarea standardelor sunt avute în vedere, în primul rând, caracteristicile legate direct de utilizarea produsului.

Pentru a putea fi înscrisă într-un standard, o caracteristică de calitate trebuie să îndeplinească două condiții: să i se poată fixa nivelul prescris și să poată fi determinat nivelul efectiv (metoda de determinare fiind și ea standardizată în mod obligatoriu).

Pentru anumite caracteristici ale produselor (culoarea pigmentilor anorganici, luciul mobilei, aspectul stofelor etc.), nivelul calitativ se stabilește și verifică prin comparare cu mostra etalon. Pe măsura îmbunătățirilor aduse nivelului calitativ, mostrele etalon se supun revizuirii și se înlocuiesc cu altele calitativ superioare.

De menționat recomandarea ca standardele să fie astfel concepute, încât să-și mențină o oarecare valabilitate în timp; pentru aceasta, referirile legate de procesele de fabricare este bine să fie făcute numai în cazurile în care procedeul tehnologic conduce la realizarea unor proprietăți speciale a căror cunoaștere interesează și care nu pot fi determinate prin metode de analiză standardizate. Această recomandare are în vedere progresele tehnice tot mai rapide care conduc la schimbarea procedeelelor de fabricare, fără să implice neapărat și modificarea celorlalte prevederi ale standardului referitoare la produsul în cauză. În cazul unor bunuri de consum cu denumiri consacrate prin tradiție, se pot prezenta și unii parametri tehnologici, în scopul împiedicării falsificărilor.

Referitor la capitolul III, menționăm că în relațiile contractuale și mai ales în derularea contractelor, se operează numai cu loturi de mărfuri. Având în vedere faptul că în sens general, lotul de marfă este definit ca o mulțime finită și omogenă de produse de același fel, în standard trebuie precizate mărimea lotului și cernitele esențiale pentru asigurarea omogenității acestuia precum și condițiile de

eșantionare care trebuie respectate pentru a reflecta fidel unitatea și reprezentativitatea probelor. Acest capitol conține și condițiile de acceptare-respingere a lotului de produse verificat.

Capitolul IV prezintă metodele de analiză și încercări la care trebuie supuse produsele pentru a evita neconformitățile și a răspunde cât mai bine cerințelor consumatorilor. De remarcat, că în prezent, se constată o intensificare a preocupărilor pentru standardizarea metodelor de analiză și încercări mai ales în cazul bunurilor de consum. Se pune accent în mod special, pe stabilirea metodelor pentru determinarea aptitudinii de întrebuințare; în principiu, o astfel de metodă constă în a supune produsul la solicitări în condiții identice sau cât mai apropiate de cele care pot exista pe parcursul exploatării sale.

Metodele care se înscriu în standarde trebuie să fie cele mai simple, mai rapide și mai ieftine dintre metodele care au precizia cerută de verificarea condițiilor prescrise pentru caracteristicile produsului. Rezultatele care se obțin trebuie să fie reproductibile (metoda trebuie să fie fidelă). Aparatura și reactivii necesari pentru aplicarea metodei standardizate trebuie să fie accesibili pentru un laborator industrial dotat normal, iar costul lor să fie în concordanță cu scopul și importanța determinării. Metodele de analiză și încercări înscrise în standarde sunt singurele metode oficiale valabile în relațiile dintre părți și pentru arbitraje. Pentru controlul intern, atât la producător, cât și la beneficiar se pot folosi și alte metode.

Capitolul V face referire la condițiile de ambalare, marcare, transport și depozitare. Standardizarea condițiilor de ambalare prin aplicarea unor prescripții judicioase poate conduce la evitarea pierderilor cantitative datorate riscurilor de spargere, scurgere, risipire, alterare, furt etc. De altfel, sosirea produselor la destinație în aceleași condiții în care se găseau la expediere este aproape tot atât de importantă ca și fabricarea produsului.

Recomandările referitoare la marcare au drept scop stabilirea specificațiilor necesare pentru identificarea produselor și cunoașterea provenienței lor. Pe măsura creșterii gradului de complexitate, în special la produsele industriale de folosință îndelungată, modul de marcare a căpătat o importanță deosebită în orientarea beneficiarilor, motiv pentru care, în prezent, în majoritatea țărilor precum și în cadrul Organizației Internaționale de Standardizare se desfășoară o activitate intensă de stabilire a principiilor etichetării de informare, în principal pentru bunurile de consum. Specificațiile de marcare includ: proveniența, denumirea produsului, caracteristicile principale, conținutul unității de ambalaj, data fabricării etc.

Cerințele referitoare la transport sunt necesare pentru a se asigura calitatea produselor pe durata deplasării, de la locul de producție la cel de desfacere sau consum. În acest scop, în funcție de natura și caracteristicile produsului, se menționează: mijloacele de transport (vagoane deschise, vagoane închise, vagoane frigorifice, cisterne etc.); starea de igienă a mijlocului de transport (lipsa mirosurilor străine, dezinfectarea etc.); condiții de temperatură; eventuale dispozitive suplimentare (pereți despărțitori, stelaje etc.); condiții de manipulare (în special la produse periculoase: recipiente sub presiune, explozivi, substanțe corozive etc.) etc. Dacă există regulamente oficiale privind depozitarea, transportul și manipularea unor produse, se va face referire la acestea.

Prescripțiile referitoare la depozitare se vor înscrie ori de câte ori intervin în circulația produsului finit depozitări mai mult sau mai puțin îndelungate. Condițiile care se prevăd trebuie să fie adecvate produsului, avându-se în vedere toate caracteristicile care pot suferi modificări în perioada depozitării.

Pentru unele produse, standardele conțin un capitol special referitor la termenul de garanție sau de valabilitate.

De asemenea, standardul poate avea atașate și anexe, referitoare la unele probleme care nu au fost atinse în conținutul capitolelor menționate și care prezintă interes în operațiunea de standardizare, fabricare și comercializare a produselor .

Procesul de implementare

Implementarea unui sistem de management al calității este o modalitate de a controla procesele de producție bazate pe o abordare sistematică a riscurilor de execuție, pentru a stabili, opera, monitoriza, revizui, menține și îmbunătăți calitatea bunurilor și serviciilor. Este o abordare organizațională orientată pe procese. Implementarea cu succes a unui sistem de management al calității (SMC) depinde de mobilizarea tuturor factorilor care intervin în prestarea serviciilor, de la identificarea cerințelor clienților până la evaluarea satisfacerii acestora.

1. Cumpărarea copiei a standardelor ISO;
2. Obținerea sprijinului din partea conducerii;
3. Stabilirea domeniului de aplicare a sistemului de management al calității;
4. Identificarea legislației aplicabilă;
5. Alocarea și pregătirea resurselor necesare;
6. Realizarea cartografiei riscurilor;
7. Documentarea sistemului de management al calității;
8. Verificarea documentelor/înregistrărilor;
9. Implementarea sistemului de management al calității;
10. Monitorizarea implementării sistemului de management al calității;
11. Pregătirea de auditul de certificare;
12. Cererea de ajutor de la experți în domeniu. Cumpărarea copiei a standardelor ISO.

Ce este certificarea ISO 22000

ISO 22000: 2018 este Standardul Internațional care stabilește cerințele pentru un Sistem de management al siguranței alimentelor, este standardul relevant pentru furnizorii și prestatorii de servicii în sectorul produselor alimentare și băuturilor.

ISO 22000: 2018 evaluează sistemul de management al siguranței alimentelor în cadrul organizației, HACCP și Bunele Practici de Igienă (GHP) fiind chei specifice și importante în această privință.

Certificarea ISO 22000:2018 nu se limitează la producătorii de alimente, standardul fiind aplicabil și producătorilor de ambalaje care intră în contact direct cu produsul alimentar. Alți potențiali utilizatori ai certificării ISO 22000 sunt producătorii de aditivi, producătorii de mașini și echipamente utilizate în industria alimentară, furnizorii de servicii de-a lungul lanțului alimentar (logistică și firme de transport, de curățenie, servicii dezinsecție, dezinsecție și deratizare pentru producătorii de alimente) și furnizorii de servicii în alimentația publică (cantine, restaurante, catering etc)

Implementarea Programelor Preliminare este o cerință în plus față de cerințele specificate pentru Sistemul de Management al Calității și HACCP în cadrul organizațiilor competitive.

Industria alimentară reprezintă un sector esențial în societatea noastră, având un impact direct asupra sănătății și bunăstării consumatorilor. Pentru a asigura un nivel ridicat de siguranță alimentară și calitate a produselor, implementarea metodei HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) și a standardului ISO 22000 (Sistemul de Management al Siguranței Alimentare) au devenit esențiale în industria alimentară. Aceste abordări sunt proiectate pentru a identifica și controla riscurile asociate cu producția, procesarea și distribuția alimentelor, asigurând astfel consumatorilor produse sigure și de calitate superioară.

Metoda HACCP a fost dezvoltată în anii 1960 de către compania Pillsbury în colaborare cu Agenția Națională pentru Aeronautică și Spațiul Cosmic a SUA (NASA), Laboratoarele Natick ale Armatei SUA și Grupul de Proiectare pentru Laboratoare Spațiale al Forțelor Aeriene ale SUA, având inițial ca scop asigurarea siguranței alimentare în cadrul programului spațial. De atunci, HACCP a evoluat și a devenit o metodă recunoscută și utilizată la nivel global în industria alimentară. HACCP este un sistem bazat pe analiza riscurilor și controlul punctelor critice de control (CCP), cu scopul de a identifica și preveni orice pericol potențial pentru siguranța alimentară.

Analiza HACCP implică identificarea pericolelor alimentare potențiale și evaluarea riscurilor asociate. Un pericol alimentar poate fi definit ca orice element care poate pune în pericol siguranța sau calitatea alimentelor, cum ar fi contaminanții microbiologici, substanțele chimice sau obiectele străine. Riscul este o măsură a probabilității ca un pericol să se materializeze și să cauzeze daune. Metodele de lucru utilizate în analiza HACCP includ diagrama de flux a procesului, analiza riscurilor, determinarea punctelor critice de control (CCP) și stabilirea limitelor critice pentru fiecare CCP.

Planul HACCP este rezultatul analizei HACCP și cuprinde măsurile specifice și procedurile de control care trebuie implementate pentru a gestiona riscurile identificate. Acest plan trebuie să fie bine documentat și comunicat în cadrul organizației. Include informații despre punctele critice de control, limitele critice, metodele de monitorizare, acțiunile corective și procedurile de înregistrare. Planul HACCP trebuie să fie revizuit și actualizat periodic pentru a asigura eficacitatea și relevanța sa continuă.

ISO 22000 este un standard internațional recunoscut pentru Sistemul de Management al Siguranței Alimentare. Acesta definește cerințele generale pentru proiectarea, implementarea și menținerea unui sistem eficient de management al siguranței alimentare. Standardul ISO 22000 acoperă aspecte precum planificarea sistemului, managementul resurselor, procesul de producție, verificarea și validarea, controlul de monitorizare și măsurarea performanței.

Certificare ISO 22000 - Elementele cheie ale acestui standard internațional sunt:

- Sistemul de management (Integrarea responsabilității pentru siguranța alimentelor în managementul calității)
- Comunicarea interactivă (Reglementarea și facilitarea comunicării cu furnizorii, clienții, utilizatorii finali și autorități - nu numai în momente de criză)
- HACCP și programe de preliminară (programe preliminare PRP)
- Validare și verificare (Toate măsurile trebuie să fie analizate în funcție de adecvarea lor pentru a asigura succesul asumat anterior, în timpul și după punerea lor în aplicare. Testele trebuie să fie documentate).

Beneficiile Implementării Metodei HACCP și ISO 22000 pentru Siguranța Alimentului

Implementarea metodei HACCP și a standardului ISO 22000 implică stabilirea unei politici pentru siguranța alimentului. Aceasta reprezintă un angajament din partea organizației de a oferi produse sigure și de înaltă calitate, în conformitate cu cerințele legale și cu așteptările clienților. Politica pentru siguranța alimentului trebuie să fie comunicată în întreaga organizație, asigurându-se că toți angajații sunt conștienți de importanța acestui aspect și că sunt implicați activ în implementarea și menținerea sistemului.

Personalul este un factor cheie în asigurarea siguranței alimentare și calității produselor. Prin implementarea metodei HACCP și a standardului ISO 22000, organizațiile sunt obligate să asigure competența adecvată a personalului prin instruire și formare continuă. Aceasta include cunoașterea și înțelegerea principiilor HACCP, a măsurilor de igienă, a tehnologiilor de producție și a procedurilor

de control. Conștientizarea personalului cu privire la importanța siguranței alimentare și a rolului lor în implementarea sistemului este esențială pentru succesul acestei abordări.

Un aspect crucial în implementarea metodei HACCP și a standardului ISO 22000 este planificarea activităților. Acest proces implică identificarea pericolelor alimentare și evaluarea riscurilor asociate în fiecare etapă a procesului de producție și distribuție. Pe baza acestor informații, organizația poate dezvolta și implementa măsuri de control adecvate pentru a minimiza sau elimina riscurile identificate. Planificarea activităților trebuie să fie documentată și actualizată periodic pentru a rămâne relevantă și eficientă.

Metoda HACCP și standardul ISO 22000 pun accent pe controlul realizării produselor alimentare pentru a se asigura că acestea îndeplinesc standardele de siguranță și calitate. Acest control poate implica monitorizarea temperaturii, a timpilor de procesare, a condițiilor de depozitare și a altor parametri critici. Prin implementarea unui sistem eficient de control și înregistrare a acestor aspecte, organizația poate identifica rapid orice abatere de la standardele stabilite și poate lua măsuri corective în timp util.

Implementarea metodei HACCP și a standardului ISO 22000 necesită un sistem de management robust, care să cuprindă activități de verificare, validare și îmbunătățire continuă. Acest sistem asigură că toate aspectele legate de siguranța alimentară sunt monitorizate și evaluate în mod regulat, în conformitate cu cerințele standardului. Prin verificarea și validarea periodică a sistemului, organizația poate identifica eventualele probleme sau neconformități și poate implementa măsuri de îmbunătățire pentru a evita repetarea lor în viitor.

Calitatea produselor alimentare este esențială pentru satisfacerea așteptărilor clienților și menținerea unei reputații solide pe piață. Implementarea metodei HACCP și a standardului ISO 22000 asigură o abordare holistică a calității, prin integrarea aspectelor de siguranță alimentară în toate etapele procesului de producție. Aceasta include controlul materiilor prime, procesele de fabricație, etapele de ambalare și distribuție, toate având ca scop final livrarea unor produse sigure și de înaltă calitate către consumatori.

Implementarea metodei HACCP și a standardului ISO 22000 implică respectarea unor referințe normative și legislative specifice industriei alimentare. Acestea includ regulamentele naționale și internaționale privind siguranța alimentară, etichetarea și informațiile nutriționale, practicile de igienă și alte cerințe relevante. Organizațiile trebuie să fie familiare cu aceste referințe și să se asigure că sunt în conformitate cu acestea în toate aspectele operaționale.

Implementarea metodei HACCP și a standardului ISO 22000 implică și implementarea unui sistem de trasabilitate eficient. Acesta permite identificarea și urmărirea produselor alimentare de la materiile prime până la consumatorul final. Un sistem de trasabilitate bine pus la punct este esențial pentru a identifica rapid și eficient sursele de probleme în cazul apariției unor incidente sau retrageri de pe piață.

Principiile de bază ISO 22000

Standardul ISO 22000 pentru managementul siguranței alimentelor este o platformă internațională ISO 9001 și o platformă transfrontalieră în care siguranța alimentelor în cadrul inelului alimentar vizează stabilirea, implementarea, gestionarea și actualizarea tuturor etapelor activităților de management ale companiei și a tuturor celorlalte activități de management. HACCP elaborat de Comisia Codex Alimentarius (CAC).

Există prea multe elemente în lanțul alimentară și prevenirea introducerii de produse chimice nocive în orice etapă nu este la fel de ușoară cum pare. Trasabilitatea produselor este un pas esențial în asigurarea siguranței alimentare. Sistemul care va asigura acest lucru este sistemul de management al siguranței alimentelor ISO 22000. Acest sistem include standarde pentru a controla etapele de producție alimentară de la etapa de cultivare a produsului în câmp până la etapele de ambalare, depozitare și transport.

Principiile de bază pot fi rezumate după cum urmează.

- Efectuarea analizei de pericol
- Determinarea punctelor de control critice
- Determinarea limitelor critice
- Determinarea sistemului de observare a analizelor în contrapartidele centrale
- Determinarea acțiunilor corective. Aceste studii sunt aplicațiile care trebuie efectuate dacă procedurile de monitorizare arată că o contrapartidă specială nu este controlată.
- Determinarea procedurilor de verificare. Scopul acestor proceduri este de a arăta că sistemul este executat corect.
- Pregătirea principiilor prin proceduri și înregistrări
- Etapele certificării unui standard sau al unui sistem integrat

Implementarea, monitorizarea și dezvoltarea unui Sistem de Management al Calității (SMC) presupune parcurgerea următoarelor nouă grupe de etape principale:

- etapele preliminare realizării proiectului de SMC;
- etapele de inițiere a proiectului;
- etapele de concepere a SMC;
- etapele de analiză a situației existente în organizație;
- etapele de stabilire a configurației SMC;
- etapele de elaborare a documentației SMC;
- etapele de implementare ale SMC;
- etapele de certificare a SMC;
- îmbunătățirea continuă a SMC.

3.4. Marca comercială – importanța ei și cum o promovăm pe piețele internaționale.

Folosirea unor semne caracteristice pentru a identifica produsele își are originea din antichitate. Arheologii și istoricii de artă semnalează existența lor atât în bazinul mediteranean, cât și în Orientul Îndepărtat.

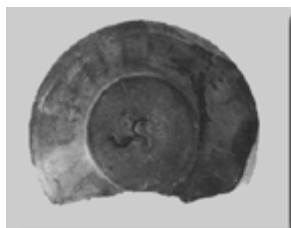
În peșterile Europei de sud-est au fost descoperite desene ale unor animale care erau marcate cu diferite semne, desene ce datează sfârșitul epocii de piatră.

Anii 5000 î.e.n.

Arheologii au mai descoperit și alte semne ce vin să ne demonstreze că marca ca semn de protecție a proprietății a existat din cele mai vechi timpuri. În insula Creta au fost descoperite vase din ceramică ce datează cu 3500 - 2000 î.e.n. care purtau semne de distincție.

În Roma Antică au fost găsite cărămizi ce purtau un anumit marcaj, acesta includea de regulă numele producătorului, locul și data fabricației. Scopul principal al acestor mărci era de garantare a calității precum și de promovare a produselor, deoarece meșteșugarul din cărămizile căruia erau ridicate cele mai trainice construcții deveneau cei mai solicitați.

Interessant e de menționat că cele mai cunoscute construcții din Roma Antică sunt clădite din cărămizi ce nu sunt marcate în nici un fel.

În Pompeia se vindea chiar pâine marcată. Odată cu căderea Imperiului Roman dispar pentru o perioadă destul de îndelungată semnele verbale deoarece oamenii erau analfabeți și doar în nordul Europei și anume Norvegia spadele continuau să fie marcate cu înscrisuri.

În Evul Mediu semnele constau în marea lor majoritate din monograme și desene. În acea perioadă problema contrafacerii devine foarte acută, un editor chiar preîntâmpina în prefața la cartea sa că semnul lui este foarte des copiat de către concurenți. Exemple de semne ce datează cu sec. 13 e.n.

Dacă utilizarea unor semne distinctive în antichitate pare a fi incontestabilă, în schimb rămâne întrebarea dacă ele aveau aceeași semnificație și funcțiile de mai târziu a mărcilor. Semnificativ în acest sens este părerea unor autori care susțin că în lucrările jurisconsultilor romani lipsesc orice mențiuni din care să rezulte că semnele în discuție ar fi îndeplinit o funcție similară mărcilor de astăzi. Aplicate pe diferite produse și în special pe obiectele de ceramică, aceste semne aveau drept scop “să afirme proprietatea unui obiect corporal produs de un artizan, oferindu-i astfel o satisfacție de amor propriu”

Dacă apariția mărcilor, cu semnificația lor actuală, în antichitate rămâne controversată, în schimb, toți autorii sunt de acord în a considera evul mediu drept o perioadă de înflorire a lor, o perioadă în care s-au precizat funcțiile mărcilor și regimul lor juridic. Autorii semnaleză transformarea foarte evidentă a mărcilor editorilor care din embleme cu funcție ornamentală au devenit semne distinctive, în sensul modern al cuvântului. În această perioadă alături de marca individuală apare și marca corporativă sau colectivă aceeași pentru un corp de meșteșugari, lucrând în același domeniu. În sistemul corporativ medieval, aplicarea semnului distinctiv însemna atestarea faptului că regulile de exercitare a meșteșugului în cadrul fiecărei corporații au fost respectate. De remarcat că aceste semne corporative aveau un caracter obligatoriu. Tot în această perioadă se pun bazele statutului juridic al mărcilor în acest sens poate fi citat statutul din Bologna (1256) care stabilea regula: “Nimeni să nu facă și nici să nu pună să se facă, ceea ce altul face prin meșteșugul său”.

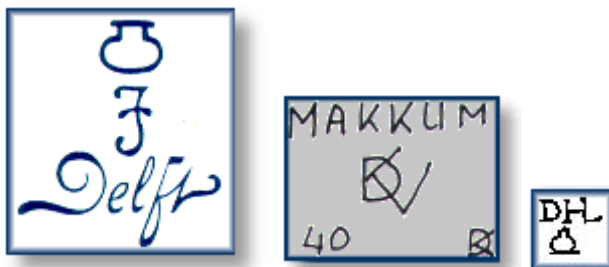
Exemple de mărci ale acestei perioade:

Industria ceramică:

Mărci chineze

Mărci olandeze

Funcția distinctivă a mărcii a apărut ceva mai târziu, ca rezultat al unei evoluții, în momentul în care, prin garanția de calitate pe care o reprezintă, marca a devenit un mijloc de atragere a clientelei. Evident că această funcție n-a apărut decât atunci când condițiile pieței făceau posibilă,

pentru consumator o alegere. Odată cu această funcție uzurparea sau imitarea mărcii altuia începe să fie sancționată nu numai ca un act neloial în raporturile dintre cei care execută același meșteșug dar și ca mijloc de apărare a consumatorului înșelat prin asemenea practici.

În funcție de anumite criterii mărcile pot fi împărțite în categorii și anume:

- *după destinație:*

- a) mărci de fabrică - marcă ce identifică producătorul
- b) mărci de comerț – marcă ce identifică comerciantul

- *din punct de vedere a obiectului:*

- a) mărci de produse
- b) mărci de servicii

- *după numărul de titulari:*

- a) mărci individuale
- b) mărci colective (aparține și este utilizată de către o asociație de producători, prestatori de servicii, comercianți pentru a desemna produsele și/sau serviciile lor)

- *după numărul semnelor folosite*

- a) mărci complexe
- b) mărci simple

- *după natura semnelor*

- a) verbale
- b) figurative
- c) sonore
- d) olfactive
- e) tactile etc.

- *după efectul urmărit*

- a) auditive
- b) vizuale
- c) intelectuale

ROLUL ECONOMIC ȘI FUNCȚIILE MĂRCILOR.

Marca este un semn distinctiv care are ca funcție principală diferențierea produselor, lucrărilor și serviciilor unei persoane fizice sau juridice, garantând o calitate definită și constantă a acestora, semn susceptibil de a forma, în condițiile legii, obiectul unui drept exclusiv, care aparține categoriei drepturilor de proprietate industrială.

Fiind un mijloc de individualizare a produselor unui anumit producător, și prin chiar acest lucru, un semn exterior al valorii lor, marca permite pe de o parte consumatorilor să-și orienteze alegerea ușor și rapid spre produsele verificate, aparținând producătorilor care și-au câștigat reputație, iar pe de altă parte în mâinile unui întreprinzător abil marca poate deveni un instrument de presiune asupra cererii și de fixare a clientelei.

Importanța protecției mărcii derivă și din drepturile pe care le conferă aceasta și anume dreptul exclusiv de folosire și exploatare, precum și dreptul de a interzice folosirea de către alții a unui semn susceptibil de a crea confuzie pentru produse și servicii similare.

În plus, spre deosebire de drepturile născute din alte obiecte de proprietate industrială, dreptul la marcă poate fi prelungit nelimitat în timp prin reînnoirea marcii la expirarea fiecărei perioade de protecție care în Republica Moldova este 10 ani.

Este cunoscut faptul ca prin avantajele economice precum și drepturile exclusive pe care le oferă, marca a devenit pe parcursul evoluției societății, un element autonom al succesului comercial, precum și unul din activele cele mai prețioase în patrimoniul unei firme. Cu alte cuvinte, din accesoriu al produsului, marca devine un bun independent, cu valoare proprie. Exemple relevante în acest sens sunt marcele Coca-Cola, IBM, Apple, Nokia care sunt în prezent evaluate la zeci de miliarde de dolari¹.

Rolul economic și funcțiile mărcilor s-au conturat pe parcursul evoluției acestora și dacă în antichitate ele identificau produsele ieșite dintr-un anumit atelier, având semnificația unei semnături, **garantând provenința produselor** și prin acest fapt și calitatea produsului pe care erau aplicate, iar în evul mediu jucau în principal un rol de **poliție economică**, perioada modernă se caracterizează prin degajarea funcțiilor de concurență și de organizare a pieței.

Funcțiile de bază ale mărcii rezultă chiar din definiția acestora dată la art. 2 din Legea 38/2008:

Funcția de diferențiere a mărcii care are 2 aspecte și anume de individualizare a produselor de pe piață precum și de fixare a clientelei.

Funcția de concurență fiind un mijloc de individualizare a produselor marca servește drept instrument de atragere a clientelei, precum și de luptă concurențială.

Funcția de garanție a calității cu ajutorul mărcii consumatorul ajunge să identifice un anumit produs pe care îl preferă datorită calității sau modului de prezentare. Astfel marca devine pentru consumator o garanție a unei calități constante a produsului care poartă acea marcă, o garanție însă fără semnificație juridică.

Funcția de organizare a pieței prin interacțiunea dintre producție și consum, pe care o realizează, marca apare ca un instrument de organizare a pieței, ca un mijloc de corelare a cererii cu oferta.

Funcția de monopol funcția de concurență și de organizare a pieței se transformă în anumite condiții într-o funcție de monopolizare a pieței, sprijinită pe funcția de reclamă.

Funcția de reclamă care ține fie de originalitatea însăși a mărcii, adică de impresia pe care o produce asupra clientelei, de ideile pe care le trezește, fie de publicitatea, nu numai informativă dar și persuasivă făcută în favoarea ei. Prin forța de atracție pe care o dobândește în acest fel, marca devine un element autonom al succesului comercial. Cu alte cuvinte, din accesoriu al produsului, marca devine un bun independent, cu o valoare proprie. (spre exemplu compania McDonald's doar în 1974-1979 a investit peste 57 mln. USD în publicitate)

Funcția de protecție a consumatorului funcția de calitate a mărcii derivată din funcția de garanție provenienței nu are decât o semnificație, și anume că pentru consumator, aceeași proveniență implică o calitate constantă. Funcția de garanție a calității produsului nu are însă o însemnătate juridică.

Cadrul juridic național

- Legea privind protecția marilor nr. 38-XVI (adoptată la 29.02.2008, în vigoare din 06.09.2008)
- Regulamentul privind procedura de depunere, examinare și înregistrare a marilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 488 din 13.08.2009
- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 774 din 13.08.97 cu privire la taxele pentru servicii cu semnificație juridică în domeniul protecției obiectelor proprietății intelectuale
- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 852 din 16.08.2001 cu privire la modul de folosire a marilor - proprietate a statului
- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1080 din 08.10.2001 cu privire la aprobarea Listei marilor - proprietate a statului
- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1425 din 02.12.2003 privind modul și condițiile de acordare a permisiunii de folosire a denumirii oficiale sau istorice a statului în marca de produs și/sau de serviciu, precum și în desenul sau modelul industrial
- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 257 din 02.04.2009 cu privire la aprobarea Regulamentului Comisiei de contestații a Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală

Convențiile și tratatele internaționale în domeniul protecției mărcilor la care Republica Moldova este parte:

- **Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale** din 20 martie 1883 revizuită la Bruxelles la 14 decembrie 1900, la Washington la 2 iunie 1911, la Haga la 6 noiembrie 1925, la Londra la 2 iunie 1934, și la Stockholm la 14 iulie 1967 și modificată la 2 octombrie 1979. Republica Moldova este parte din 25.12.1991, la moment are 164 state membre
- **Tratat privind legislația în domeniul mărcilor (Trademark Law Treaty)**
Tratat adoptat la 27 octombrie 1994 și semnat la Geneva, este axat pe aspectele legale ale mărcilor. Republica Moldova este parte la acest tratat din 01.08.1996, la moment sunt 31 state membre. Scopul inițial al acestui tratat a fost armonizarea legislațiilor naționale privind protecția mărcilor. Prevederile acestui tratat sunt următoarele:
 - termenul inițial de înregistrare și termenul de reînnoire a înregistrării sunt de 10 ani. Cererile de reînnoire pot fi depuse cu 6 luni înainte de expirarea termenului,
 - mărcile de serviciu primesc aceeași protecție conform Convenției de la Paris,
 - se face referire la unele proceduri de documentare așa ca prezentarea procurilor și certificatelor,
 - o singură cerere poate fi depusă pentru mai multe clase
 - statele contractante nu pot să ceară ca marca să fie atribuită reputației firmei pe care o simbolizează,
 - țările contractante trebuie să se conformeze prevederilor Convenției de la Paris
- **Acord privind aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț (TRIPS)** semnat la 15 aprilie 1994 a fost negociat în cadrul OMC (runda Uruguay)

Principalele direcții:

- elaborarea reglementărilor privind drepturile de proprietate intelectuală
- stabilirea unor mijloace eficiente și adecvate pentru respectarea acestor drepturi legate de comerț
- reducerea distorsiunilor și impedimentelor în ceea ce privește comerțul internațional
- **Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor din 1891 și Protocolul referitor la Aranjament privind înregistrarea internațională a mărcilor din 1989:**

Protecția internațională a mărcilor este asigurată în baza a 2 tratate:

- Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a marilor din 1891
- Protocolul referitor la Aranjament privind înregistrarea internațională a marilor din 1989

Ambele tratate se refera la înregistrarea internațională a marilor și permit persoanelor interesate din statele membre:

- solicitarea protecției în mai multe țări printr-o singură cerere;
- utilizarea unei singure limbi;
- plata taxelor într-o singură monedă.

Aranjamentul de la Nisa privind clasificarea internațională a produselor și serviciilor în scopul înregistrării mărcilor din 15 iunie 1957, revizuit la Stockholm la 14 iulie 1967 și la Geneva la 13 mai 1977 și modificat la 2 octombrie 1979

La 01.12.1997 a intrat în vigoare referitor la Republica Moldova. (la 05.11.2003 - 72 state membre)

- **Aranjamentul de la Viena** privind instituirea clasificării internaționale a elementelor figurative ale mărcilor întocmit la Viena la 12 iunie 1973 și modificat la 1 octombrie 1985

Cererea se completează prin dactilografiere pe un formular-tip și se depune în 2 exemplare la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (denumită în continuare - AGEPI) de către solicitant personal sau de reprezentantul acestuia.

Cererea, documentele anexate la ea și, dacă este cazul, comunicările ulterioare referitoare la cerere se depun în limba de stat.

Cererea care nu este prezentată în limba de stat nu se înregistrează și se returnează persoanei care a depus-o. Ca excepție, documentele anexate cererii pot fi depuse și în altă limbă. Traducerea în limba de stat a acestor documente se prezintă în termen de 2 luni de la data depunerii cererii.

Cererea de înregistrare a mărcii, redactată în limba de stat, va conține:

- a) indicația explicită sau implicită de solicitare a înregistrării mărcii;
- b) indicații care să permită stabilirea identității solicitantului (numele/ denumirea și adresa solicitantului);
- c) indicații care să permită AGEPI să ia legătura cu solicitantul sau, după caz, cu reprezentantul autorizat al acestuia;
- d) o reproducere, suficient de clară, pentru semnele menționate la art.(5) lit.a), a căror înregistrare se solicită, și/sau o descriere detaliată, pentru semnele menționate la art.5 lit.b), ce nu pot fi prezentate grafic, însoțită de mostre sau de o imprimare audio sau video (mecanică, magnetică, digitală, optică etc.) care să permită reproducerea mărcii;
- e) lista produselor și/sau serviciilor pentru care se solicită înregistrarea mărcii;
- f) dovada achitării taxei de depunere a cererii în cuantumul stabilit.

La cerere se anexează după caz:

- a) procura semnată de solicitant, dacă cererea se depune prin intermediul reprezentantului;
- b) actul de prioritate, dacă dreptul de prioritate a fost invocat în temeiul art. 33 sau 35 din Lege;
- c) dovada de plată a taxelor în cuantumul stabilit, în original sau o copie autenticată de bancă sau de contabilitatea AGEPI;
- d) regulamentul de utilizare a mărcii colective, dacă se solicită înregistrarea unei mărci colective;
- e) regulamentul de utilizare a mărcii de certificare și autorizația sau un alt act ce confirmă exercitarea legală a activității de certificare sau, după caz, dovada înregistrării mărcii de certificare în țara de origine, dacă se solicită înregistrarea mărcii de certificare;
- f) documentul care confirmă dreptul solicitantului de a utiliza în cadrul mărcii, ca element neprotejabil, după caz, o denumire de origine sau o indicație geografică protejată pe teritoriul Republicii Moldova;

Data de depozit

Pentru constituirea depozitului național reglementar este necesar:

Cererea de înregistrare a mărcii să conțină cel puțin:

- a) solicitarea de înregistrare a mărcii;
- b) datele care permit identificarea solicitantului;
- c) lista produselor sau serviciilor pentru care se cere înregistrarea;
- d) reproducerea mărcii.

Cererea de înregistrare a mărcii să fie însoțită de dovada de plată a taxei de depunere. de asemenea, AGEPI atribuie data de depozit, în cazul în care taxa de depunere a cererii nu a fost achitată sau a fost achitată parțial, cu condiția ca taxa sau diferența față de cuantumul stabilit să fie achitată în termen de 10 zile calendaristice de la data depunerii cererii de înregistrare.

Solicitantul poate să-și **retragă** oricând cererea de înregistrare a mărcii sau să **limiteze** lista produselor sau serviciilor pe care le conține. Dacă cererea de înregistrare a mărcii a fost deja publicată, retragerea sau limitarea sunt de asemenea publicate.

Cererea de înregistrare a mărcii poate fi **modificată** până la data adoptării unei decizii referitor la cerere, la cererea solicitantului, numai pentru a corecta numele sau adresa solicitantului, greșelile de exprimare sau de transcriere sau erorile apărute, astfel încât o asemenea modificare să nu afecteze în mod substanțial marca sau să extindă lista de produse sau servicii. Dacă modificările intervin asupra reprezentării mărcii sau asupra listei de produse sau servicii după publicarea cererii, aceasta se publică cu modificările respective.

Prioritatea mărcii este un avantaj substanțial al solicitantului, deoarece data de prioritate se consideră ca dată de depozit a cererii de înregistrare a mărcii în scopul stabilirii anteriorității drepturilor.

Prioritatea convențională

Orice persoană care a depus reglementar o cerere de înregistrare a unei mărci într-un stat sau pentru un stat parte la Convenția de la Paris sau la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului, după caz, ori succesorul de drepturi al acestei persoane beneficiază, la depunerea în AGEPI a cererii de înregistrare a aceleiași mărci pentru produse și/sau servicii identice cu sau cuprinse în cele pentru care a fost depusă cererea, de un drept de prioritate pentru un termen de 6 luni, începând cu data de depozit a primei cereri de înregistrare a mărcii.

Prioritatea de expoziție

În cazul în care solicitantul și-a prezentat, sub marca depusă, produsele și/sau serviciile în cadrul unei expoziții internaționale, la depunerea cererii de înregistrare a mărcii el poate invoca dreptul de prioritate, începând cu data primei prezentări a produselor și/sau serviciilor la expoziție, cu condiția depunerii cererii de înregistrare în termen de 6 luni de la data primei prezentări a produselor și/sau serviciilor sub marca respectivă.

O expoziție se consideră internațională dacă este organizată în mod oficial, dacă la ea participă producători și prestatori de servicii din mai multe state și dacă informația despre această expoziție a fost adusă la cunoștință publicului în modul corespunzător.

Prioritatea de expunere nu prelungește termenul de prioritate convențională

Invocarea priorității

Solicitantul care dorește să se prevaleze de dreptul de prioritate convențională sau de expunere, după caz, este obligat să dea o declarație de prioritate odată cu depunerea cererii de înregistrare a mărcii sau în termen de 2 luni de la data de depozit a cererii și să prezinte, în termen de cel mult 3 luni de la această dată, documentele care confirmă legitimitatea unei astfel de cerințe, cu condiția achitării taxei stabilite.

Actele care confirmă legitimitatea invocării dreptului de prioritate vor fi însoțite de o copie a cererii inițiale și de o traducere a acesteia în limba de stat sau, în cazul priorității de expoziție, de dovada prezentării în expoziție a produselor sau serviciilor sub marca a cărei înregistrare este solicitată. În cazul în care se invocă câteva priorități în aceeași cerere, taxa se achită pentru fiecare prioritate invocată.

Examinarea respectării condițiilor de depunere a cererii de înregistrare se efectuează de AGEPI în termen de o lună de la data primirii cererii. În cazul notificării solicitantului, intervalul de timp cuprins între expedierea notificării și primirea răspunsului la notificare, nu se ia în calcul.

În procesul examinării respectării condițiilor de depunere a cererii de înregistrare se verifică:

- a) corectitudinea completării cererii;
- b) reproducerea clară și distinctă a mărcii a cărei înregistrare este solicitată;
- c) prezența listei de produse și/sau servicii pentru care se solicită înregistrarea mărcii grupate conform claselor CIPS;
- d) dovada de plată a taxei stabilite pentru depunerea cererii;
- e) procura eliberată reprezentantului, dacă acesta a fost desemnat;
- f) traducerea documentelor anexate la cerere, depuse într-o altă limbă decât limba de stat;
- g) regulamentul de utilizare a mărcii colective, dacă cererea se referă la o marcă colectivă;
- h) acordul organelor competente corespunzătoare sau al persoanelor respective sau documentul care confirmă dreptul solicitantului de a folosi în marca solicitată elementele menționate la art. 7 lit. (h)-(i) din Lege, precum și la art. 7 alin. (4) din Lege.
- i) existența autorizației sau unui alt act care să confirme exercitarea legală a activității de certificare sau, dacă este cazul, dovada înregistrării mărcii de conformitate în țara de origine, dacă cererea se referă la o marcă de conformitate;
- j) prezența taxelor pentru invocarea priorității, dacă a fost invocată prioritatea convențională sau expozițională.
- k) existența și conformitatea copiei cererii inițiale, în cazul în care este invocată o prioritate convențională;
- l) existența și conformitatea actului ce confirmă legitimitatea invocării priorității de expoziție, în cazul invocării priorității de expoziție.

În funcție de rezultatul examinării respectării condițiilor de depunere a cererii de înregistrare conform lit. a) – d) enumerate mai sus, solicitantul primește un exemplar a cererii ca confirmare a constituirii depozitului național reglementar sau decizia privind considerarea cererii ca fiind nedepusă.

Dacă lipsesc unele dintre documentele enumerate în lit. e) – i) sau documentele anexate cererii nu corespund cerințelor stabilite în Regulament, solicitantul dispune de un termen de 2 luni de la data primirii notificării AGEPI pentru remedierea iregularităților constatate sau pentru prezentarea documentelor lipsă. În caz contrar și în lipsa solicitării motivate de prelungire a termenului acordat cererea se consideră retrasă.

Examinarea preliminară

Examinarea preliminară se efectuează în termen de o lună de la data înscrierii datelor privind cererea în Registrul Național al Cererilor de Înregistrare a Mărcilor.

În cadrul examinării preliminare se verifică:

- a) corectitudinea clasificării produselor și serviciilor conform clasificării de la Nisa;
- b) legitimitatea invocării priorității, dacă solicitantul dorește să se prevaleze de dreptul de prioritate conform prevederilor art. 33 sau 35 din Lege;
- c) achitarea taxei de examinare;
- d) reproducerea mărcii în vederea stabilirii dacă semnul revendicat nu este un semn solicitat în două sau mai multe limbi;
- e) indicarea culorii (culorilor mărcii), dacă solicitantul solicită protecția ei în culori;

f) conformitatea materialelor cererii cu cerințele față de conținutul și întocmirea cererii și a documentelor anexate, inclusiv a materialelor suplimentare.

În cazul constatării unor iregularități în documentele cererii sau dacă lipsesc unele dintre documente AGEPI expediază solicitantului o notificare în contextul căreia precizează lacunele depistate, termenul acordat pentru remedierea acestora cât și consecințele ce vor surveni în cazul nerespectării solicitării expres indicate în notificare.

Publicarea cererii

În cazul în care, în urma examinării formale și preliminare nu au fost depistate iregularități sau iregularitățile depistate au fost remediate în termenele prescrise, AGEPI publică în BOPI datele privind cererea de înregistrare a mărcii.

Publicarea cererii cuprinde următoarele informații:

- a) numele și adresa solicitantului;
- b) reproducerea mărcii;
- c) indicația culorii sau a culorilor din care se compune marca în cazul cererii de înregistrare pentru o marcă color;
- d) lista produselor și serviciilor grupate pe clase conform clasificării de la Nisa, fiecare grup fiind precedat de numărul de clasă din clasificarea menționată căreia îi aparține grupul de produse și servicii și prezentat în ordinea respectivei clasificări;
- e) data și numărul depozitului național reglementar;
- f) indicații privind prioritatea solicitată conform art. 33 din Lege, dacă este cazul;
- g) indicații privind prioritatea de expoziție solicitată conform art. 35 din Lege, dacă este cazul;
- h) indicarea faptului că marca a obținut un caracter distinctiv ca urmare a utilizării sale conform art. 7 alin. (2) din Lege, dacă este cazul;
- i) indicarea faptului că cererea este depusă pentru o marcă colectivă sau de certificare dacă este cazul;
- j) declarația prin care solicitantul renunță la orice drept exclusiv asupra unui element al mărcii, conform pct.13 lit. i), dacă este cazul;
- k) indicarea faptului că marca este proprietate a statului, dacă este cazul;
- l) descrierea elementelor figurative ale mărcii conform Clasificării internaționale a elementelor figurative ale mărcilor (Clasificarea de la Viena);
- m) indicarea faptului că marca este tridimensională, dacă este cazul;
- n) indicarea faptului că cererea este transformată sau divizionată, dacă este cazul.

Observația

În conformitate cu art. 39 din Lege terțele persoane au dreptul, în termen de 3 luni din data publicării cererii de înregistrare a mărcii să depună observații împotriva înregistrării mărcii. Observațiile pot fi prezentate de orice persoană fizică sau juridică, precum și de orice grup sau asociație de producători, consumatori, prestatori de servicii, etc. Nici o cerință nu va fi înaintată față persoana care depune observația.

Observația poate fi fondată doar pe motivele absolute de refuz, enumerate la art. 7 din Lege.

Observația nu este supusă taxelor, însă persoana care depune observația nu devine parte la procedură, în fața AGEPI.

Opoziția

Orice persoana terță care consideră că înregistrarea mărcii va avea drept consecință încălcarea unui drept de proprietate intelectuală al cărui titular este, poate formula o opoziție împotriva înregistrării în termen de 3 luni din data publicării datelor privind cererea. Opoziția poate fi fondată pe motivul că există una sau mai multe mărci anterioare în sensul art. 8 alin. (2) din Lege (numite în continuare „mărci anterioare”) sau unul sau mai multe drepturi anterioare în sensul articolului 8 alin. (4) din Lege (numite în continuare „drepturi anterioare”).

De asemenea opoziția poate fi fondată pe motivele absolute de refuz, enumerate la art. 7 din Lege.

Opoziția se depune în limba de stat pe un formular – tip, aprobat de AGEPI și trebuie să cuprindă informații minime necesare pentru a permite AGEPI identificarea cererii împotriva căreia s-a format opoziția, mărcii anterioare sau dreptului anterior pe care se fondează opoziția, precum oponentului. De asemenea opoziția trebuie să conțină date referitoare la reprezentant, adresă de corespondență și, evident, argumentarea opoziției.

Opoziția este însoțită de dovada de plată a taxelor, iar opozantul devine parte la procedură în fața AGEPI, ceea ce înseamnă că el va fi informat despre oricare decizie luată în privința mărcii la care se referă opoziția, de asemenea, opozantul va fi informat despre oricare răspuns a solicitantului referitor la materialele prezentate în opoziție.

Examinarea de fond a cererii se efectuează de AGEPI în termen de 3 luni de la data expirării perioadei de prezentare a observațiilor terților și a opozițiilor.

Examinarea de fond constă din următoarele etape:

- a) examinarea privind motivele absolute de refuz;
- b) examinarea privind motivele relative de refuz;
- c) examinarea observațiilor/opozițiilor terților, după caz.

În funcție de rezultatul examinării pot fi luate următoarele decizii:

- a) de accept a înregistrării mărcii;
- b) de respingere a înregistrării mărcii.

Motive absolute de refuz.

Sînt excluse de la protecție și nu pot fi înregistrate:

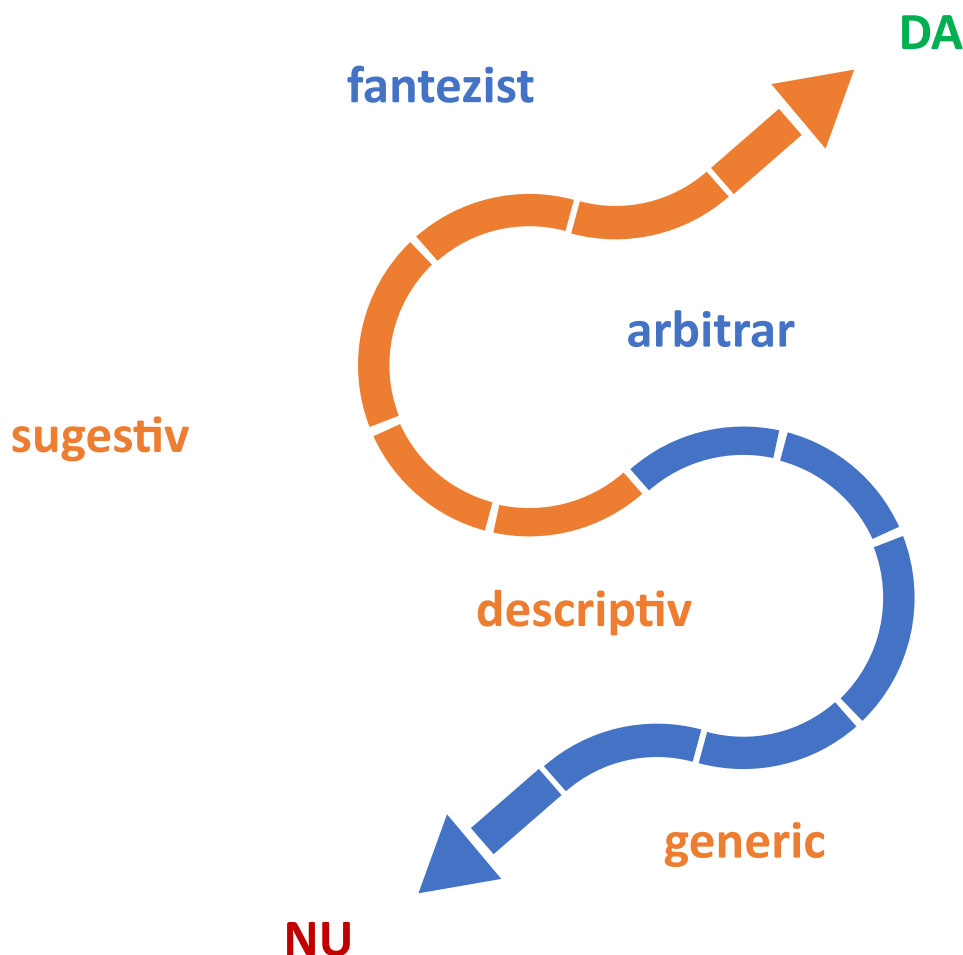
- a) semnelor care nu îndeplinesc condițiile prevăzute la art.5 din lege;
- b) mărcilor care sînt lipsite de caracter distinctiv;
- c) mărcilor constituite exclusiv din semne ori din indicații ce pot servi în comerț pentru a desemna specia, calitatea, cantitatea, destinația, valoarea, originea geografică, timpul fabricării produsului sau prestării serviciului, alte caracteristici ale acestora;
- c¹) mărcilor constituite exclusiv din semne cu caracter elogios
- d) mărcilor constituite exclusiv din semne ori din indicații devenite uzuale în limbajul curent sau în practicile comerciale loiale și constante;
- e) semnelor constituite exclusiv din forma impusă de însăși natura produselor sau din forma produsului necesară pentru obținerea unui rezultat tehnic, sau din forma care conferă valoare esențială produsului;

Observăm că toate aceste criterii se referă la caracterul distinctiv al mărcii adică la capacitatea semnului de a deosebi produsele unui producător de cele ale concurenților.

Caracterul distinctiv al unei mărci prezintă grade diferite, putând astfel, defini pe o axă orizontală în partea dreaptă semne puternic distinctive (semne fanteziste și arbitrare), iar la extremitatea stângă să întâlnim denumirile generice care sunt total lipsite de distinctivitate; între aceste două extreme,

de la stanga la dreapta, pot fi intercalate semnele care în mod normal sunt descriptive dar care au căpătat distinctivitate prin utilizare și semne sugestive pentru caracteristicile produselor/serviciilor.

Motive relative de refuz.

După ce semnul a fost verificat la conformitate cu criteriile absolute, de pasibilitate la protecție a semnului revendicat, examinatorul stabilește disponibilitatea semnului revendicat.

Disponibilitatea semnului constă în stabilirea existenței sau a inexistenței unor drepturi dobândite de terțe persoane anterior datei de depozit sau datei de prioritate a cererii, adică examinarea conformității semnului revendicat cu art. 8 din Lege.

Înregistrarea și eliberarea certificatului de înregistrare a mărcii.

În cazul în care, în urma examinării cererii, se constată că sînt îndeplinite condițiile pentru înregistrarea mărcii, precum și în cazul în care nu a fost depusă nici o contestație împotriva înregistrării sau contestațiile depuse au fost respinse printr-o decizie definitivă, AGEPI decide înregistrarea mărcii, cu condiția achitării taxei stabilite. Datele privind înregistrarea mărcii se înscriu în Registrul național al mărcilor, iar titularului i se eliberează certificatul de înregistrare a mărcii. Datele referitoare la înregistrare se publică în BOPI.

EFECTELE ÎNREGISTRĂRII MĂRCII

În conformitate cu articolul 9 din legea 38/2008 înregistrarea mărcii conferă titularului **dreptul exclusiv** asupra acesteia. Titularul mărcii este unicul în drept să folosească marca sa și este de asemenea în drept să interzică terților să utilizeze în activitatea lor comercială, fără consimțământul său:

- a) un semn identic cu marca pentru produse și/sau servicii identice cu cele pentru care marca este înregistrată;
- b) un semn care, din cauza identității ori similitudinii cu marca înregistrată și identității ori similitudinii produselor sau serviciilor acoperite de semn și de marcă, generează riscul de confuzie în percepția consumatorului; riscul de confuzie include și riscul de asociere între semn și marcă;
- c) un semn identic ori similar cu marca pentru produse și/sau servicii diferite de cele pentru care marca este înregistrată când aceasta din urmă a dobândit un renume în Republica Moldova, iar persoana terță, în urma folosirii semnului, fără motive justificate, profită de caracterul distinctiv ori de renumele mărcii sau le aduce atingere acestora.

Următoarele acțiuni ale terților pot fi interzise:

- a) aplicarea semnului pe produse sau pe ambalaje, precum și utilizarea lui în calitate de ambalaj, în cazul mărcilor tridimensionale;
- b) oferirea produselor spre comercializare sau comercializarea ori stocarea lor în aceste scopuri sau, după caz, oferirea ori prestarea serviciilor sub acest semn;
- c) importul sau exportul produselor sub acest semn;
- d) utilizarea semnului pe documentele de afaceri și în publicitate;
- e) multiplicarea, stocarea sau comercializarea semnului în scopurile menționate la lit.a)–d).
- f) utilizarea semnului în rețeaua internet, inclusiv în calitate de nume de domen.

Dreptul exclusiv asupra mărcii **produce efecte** pentru terți începând cu data publicării în BOPI sau cu data înscrierii în Registrul internațional a datelor referitoare la înregistrarea mărcii. Totodată, poate fi cerută o despăgubire rezonabilă, în limita prejudiciului cauzat, pentru acele fapte, săvârșite după publicarea cererii de înregistrare a mărcii, care vor fi interzise după publicarea înregistrării mărcii. Instanța judecătorească sesizată să se ocupe de cazul respectiv nu poate să decidă în fond atâta timp, cât datele referitoare la înregistrarea mărcii nu au fost publicate.

Titularul mărcii poate plasa alături de marcă un marcaj de avertizare în formă de litera R, înscrisă într-un cerc ®, sau un text care indică faptul că marca este protejată în Republica Moldova.

Dreptul exclusiv nu se extinde asupra elementelor mărcii care, în conformitate cu legea, nu pot fi înregistrate independent în calitate de mărci, cum ar fi termenii descriptivi, cu condiția folosirii loiale a acestor elemente și respectarea intereselor legitime ale titularilor mărcii și ale terților.

Dreptul exclusiv asupra mărcii nu-i permite titularului să interzică unui terț să utilizeze în activitatea sa industrială sau comercială, în concordanță cu practicile oneste:

- a) propriul său nume sau adresa sa;
- b) indicațiile referitoare la specia, calitatea, cantitatea, destinația, valoarea, originea geografică, timpul fabricării produsului sau prestării serviciului, la alte caracteristici ale acestora;

c) marca, în cazul când este necesar de a indica destinația unui produs și/sau serviciu, în special în calitate de accesoriu ori de piesă detașabilă.

Limitarea drepturilor prin inacțiunea titularului

Titularul unei mărci anterioare, sau al oricărui alt semn anterior, care a tolerat cu bună-știință timp de 5 ani consecutivi utilizarea unei mărci posterioare în Republica Moldova, nu mai are dreptul, în baza mărcii sale anterioare sau a semnelui anterior, să depună o cerere de anulare și nici să se opună utilizării mărcii posterioare pentru produsele și/sau serviciile pentru care marca posterioară a fost utilizată, cu excepția cazurilor când înregistrarea mărcii posterioare a fost făcută cu rea-credință.

3.5. Proprietatea intelectuală și cum o protejăm pe piețele externe

ÎNREGISTRAREA INTERNAȚIONALĂ A MĂRCILOR.

Protecția internațională a mărcilor este asigurată în baza a 2 tratate:

- Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor din 1891
- Protocolul referitor la Aranjament privind înregistrarea internațională a mărcilor din 1989

Ambele tratate se referă la înregistrarea internațională a mărcilor. Conform prevederilor ambelor tratate orice producător/prestator de servicii care este național/domiciliat/întreprinderă reală și efectivă într-un stat membru la Aranjament/Protocol poate solicita protecție în oricare dintre statele membre la Aranjament/Protocol printr-o singură cerere.

Procedura urmată de o cerere internațională în care RM este țară desmanată:

Cererea este examinată formal, este publicată de către Biroul Internațional în Gazeta OMPI după care este notificată tuturor țărilor desemnate.

Conform art. 79(2) din Legea 38/2008: Prin derogare de la art.40 alin.(1), opoziția împotriva unei înregistrări internaționale poate fi formulată în termen de 6 luni de la data publicării oficiale de către Biroul Internațional a informației referitoare la extinderea efectelor acestei înregistrări internaționale asupra Republicii Moldova.

Examinarea de fond este identică procedurii naționale.

Examinarea de fond se efectuează în termen de 12 luni din data notificării oficiului de către Biroul Internațional. În cadrul examinării de fond se examinează respectarea condițiilor de protecție a mărcii conform art. 41 din Lege și anume:

- a) examinarea privind motivele absolute de refuz prevăzute la art.7 din Lege;
- b) examinarea privind motivele relative de refuz prevăzute la art.8 din Lege;
- c) examinarea observațiilor și opozițiilor terților, dacă este cazul.

Dacă în urma examinării de fond marca se acceptă, atunci ea se publică pe site-ul AGEPI și după 30 de zile decizia de acordare a protecției se expediază pe cale electronică la Biroul Internațional.

În cazul când înregistrarea internațională supusă examinării de fond nu întrunește condițiile de protecție prevăzute de lege sau când a fost formulată o opoziție împotriva acestei înregistrări internaționale, AGEPI emite un *Refuz provizoriu* pentru toate ori, după caz, pentru o parte din produsele și/sau serviciile solicitate, pe care îl notifică Biroului Internațional pe cale electronică. Solicitantul dispune de 2 luni de la data primirii avizului provizoriu pentru a prezenta punctul său de vedere.

În funcție de rezultatul examinării de fond se adoptă:

1) *Decizia de înregistrare a mărcii* în totalitate sau în parte sau

2) *Decizia de respingere a cererii* de înregistrare a mărcii.

După emiterea deciziei de accept total sau parțial decizia se publică pe site-ul AGEPI și după 30 de zile decizia de acordare a protecției se expediază pe cale electronică la Biroul Internațional.

PROTECȚIA MĂRCILOR ÎN ALTE STATE UTILIZÂND SISTEMUL DE LA MADRID (AGEPI CA OFICIU AL ȚĂRII DE ORIGINE)

În termen de o lună de la data recepționării, AGEPI examinează și verifică documentele *cererii internaționale* în vederea respectării condițiilor de formă și a corespunderii datelor cererii cu cele înscrise în *Registrul național al mărcilor* sau, după caz, în *Registrul național al cererilor de înregistrare a mărcilor*

Dacă, sunt depistate greșeli sau inexactități a căror corectare necesită consimțământul solicitantului, AGEPI le notifică solicitantului și îl invită să remedieze greșelile sau inexactitățile într-un termen rezonabil.

Dacă cererea corespunde prevederilor Legii și ale Convențiilor Internaționale corespunzătoare, un exemplar al cererii se expediază pe adresa Biroului Internațional, iar un alt exemplar – solicitantului, drept confirmare a depunerii cererii.

DREPTUL DE AUTOR - CONDIȚIILE DE PROTECȚIE

În conformitate cu legislația, beneficiază de protecție toate operele exprimate într-o anumită formă obiectivă din domeniul literar, artistic și științific, indiferent de faptul dacă acestea au fost sau nu aduse la cunoștința publicului.

Autorul beneficiază de protecția dreptului de autor asupra operei sale prin însuși faptul de creare a ei. Pentru apariția și exercitarea dreptului de autor nu este necesară înregistrarea operei, nici alt act de notificare sau alte formalități.

Dreptul de autor se constituie din drepturi patrimoniale și drepturi morale (personale nepatrimoniale). Dreptul de autor nu depinde de dreptul de proprietate asupra obiectului material în care și-a găsit expresie opera respectivă. Procurarea unui asemenea obiect nu conferă proprietarului acestuia nici unul din drepturile acordate autorului de prezenta lege. Drepturile patrimoniale pot aparține autorului ori altei persoane fizice sau juridice care deține, în mod legal, drepturile respective (titularul de drepturi).

Protecția dreptului de autor se extinde asupra formei de exprimare, dar nu se extinde asupra ideilor, teoriilor, descoperirilor științifice, procedeelor, metodelor de funcționare sau asupra conceptelor matematice ca atare și nici asupra invențiilor cuprinse într-o operă, oricare ar fi modul de preluare, explicare sau de exprimare.

SUBIECTUL DREPTULUI DE AUTOR. PREZUMȚIA PATERNITĂȚII ȘI SIMBOLUL PROTECȚIEI DREPTULUI DE AUTOR

Se consideră a fi autor, în absența unei probe contrare, persoana fizică sub al cărei nume pentru prima dată este publicată opera.

Cînd opera a fost publicată anonim sau sub un pseudonim care nu permite identificarea autorului, editura, al cărei nume este indicat pe operă, se consideră, în absența unei probe contrare, reprezentant al autorului, avînd în această calitate dreptul să protejeze și să exercite drepturile autorului.

Persoana fizică sau juridică al cărei nume ori denumire apare pe o operă audiovizuală, videogramă sau fonogramă se consideră, pînă la proba contrară, producător al operei audiovizuale, videogramei sau al fonogramei respective.

Pentru a informa publicul despre drepturile sale, titularul dreptului de autor va folosi simbolul protecției dreptului de autor, care se va aplica pe fiecare exemplar al operei și constă din trei elemente:

- a) litera latină „C” inclusă în cerc;
- b) numele sau denumirea titularului dreptului exclusiv de autor;
- c) anul primei publicări a operei.

Folosirea simbolului protecției dreptului de autor nu constituie o condiție pentru a acorda operei protecția prevăzută de prezenta lege.

Titularul dreptului exclusiv de autor asupra unei opere publicate sau nepublicate poate să o înregistreze în registrele oficiale de stat în decursul termenului de protecție a dreptului de autor.

Înregistrarea de stat a operelor protejate de dreptul de autor și de drepturile conexe se efectuează de AGEPI în conformitate cu regulamentul aprobat de către Guvern.

DREPTURILE MORALE ALE AUTORULUI

Autorul unei opere beneficiază de următoarele drepturi morale:

- a) dreptul la paternitate – dreptul de a fi recunoscut în calitate de autor al operei sale și dreptul de a pretinde o atare recunoaștere, inclusiv prin indicarea numelui său pe toate exemplarele operei publicate sau prin referirea la numele său, după cum se obișnuiește, în cazul oricărei valorificări a operei, cu excepția cazurilor cînd acest lucru este imposibil și cînd lipsa obligației de a indica numele autorului decurge din alte prevederi ale prezentei legi;
- b) dreptul la nume – dreptul autorului de a decide cum va figura numele său la valorificarea operei (numele adevărat, pseudonimul sau anonim);
- c) dreptul la respectarea integrității operei – dreptul la protecția operei sale contra oricărei denaturări, schimonosiri sau a oricărei alte atingeri aduse operei, care prejudiciază onoarea sau reputația autorului;
- d) dreptul la divulgarea operei – dreptul de a decide dacă opera va fi adusă la cunoștința publică, în ce mod și cînd;
- e) dreptul la retractarea operei – dreptul autorului de a retracta opera sa din circuitul comercial, despăgubind pe titularul dreptului de valorificare, dacă acesta este prejudiciat prin exercitarea retractării.

Drepturile morale nu pot face obiectul vreunei renunțări sau cesiuni și sînt imprescriptibile, chiar și în cazul în care autorul cedează drepturile sale patrimoniale.

TERMENELE DE PROTECȚIE A DREPTULUI DE AUTOR

Drepturile patrimoniale exclusive și dreptul la remunerație, prevăzute de prezenta lege în privința operelor (în continuare în prezentul articol - *drepturi patrimoniale*), cu excepția unor drepturi similare prevăzute în privința operelor de artă aplicată, se protejează pe tot timpul vieții autorului și timp de 70 de ani după deces, începînd cu 1 ianuarie al anului următor celui al decesului autorului, dacă prezentul articol nu prevede altfel.

(2) Drepturile patrimoniale asupra operei audiovizuale se protejează timp de 70 de ani, începând cu 1 ianuarie al anului următor celui al decesului ultimului dintre următorii coautori:

- a) realizatorul principal (regizorul-scenograf);
- b) autorul scenariului (scenaristul);
- c) autorul dialogului;
- d) compozitorul – autorul operei muzicale (cu sau fără text) special create pentru această operă audiovizuală.

Termenul de protecție a unei opere muzicale cu text încetează după 70 de ani de la decesul ultimului supraviețuitor dintre următoarele persoane, indiferent dacă acestea au fost sau nu desemnate drept coautori: textierul și compozitorul, cu condiția ca ambele contribuții să fi fost create în mod specific pentru respectiva compoziție muzicală cu text.

Drepturile patrimoniale asupra unei opere anonime sau apărute sub pseudonim, cu excepția celei de artă aplicată, se protejează timp de 70 de ani, începând cu 1 ianuarie al anului următor celui al publicării legale a operei. Dacă autorul unei opere anonime sau apărute sub pseudonim își dezvăluie identitatea sau dacă identitatea lui, în decursul acestei perioade, devine cunoscută, se aplică termenul enunțat mai sus.

Drepturile patrimoniale asupra operei create în copaternitate, cu excepția operei de artă aplicată, se protejează pe parcursul întregii vieți a fiecăruia dintre coautori și timp de 70 de ani, începând cu 1 ianuarie al anului următor celui al decesului ultimului coautor supraviețuitor.

Termenele de protecție a drepturilor patrimoniale asupra operelor colective se stabilesc în conformitate cu prevederile alin. (4). Totuși, în cazul în care contribuțiile coautorilor la opera colectivă sînt determinate, durata protecției drepturilor patrimoniale ale fiecăruia dintre aceștia se stabilește în conformitate cu prevederile alin. (1) și (3).

Dacă opera a fost publicată în volume, serii, ediții sau episoade și termenul de protecție a dreptului de autor începe din momentul cînd opera a fost adusă legal la cunoștința publicului, termenul de protecție va fi calculat pentru fiecare dintre aceste componente.

Drepturile patrimoniale asupra operei de artă aplicată se protejează timp de 25 de ani de la data creării ei, cu excepția desenelor și modelelor industriale neînregistrate conform Legii privind protecția desenelor și modelelor industriale, create în scop industrial de reproducere, care se protejează timp de 3 ani de la data creării lor.

Dacă termenul de protecție a drepturilor patrimoniale asupra operei în țara de origine este mai mare decît termenele de protecție prevăzute de prezenta lege, se aplică normele prezentei legi, iar dacă acest termen este mai mic, se aplică normele legislației țării de origine.

La expirarea termenului de protecție a drepturilor patrimoniale, opera intră în domeniul public. Operele intrate în domeniul public pot fi valorificate liber, cu condiția de respectare a drepturilor morale ale autorilor și ale altor titulari de drepturi, precum și de achitare a remunerației.

Drepturile morale ale autorului sînt protejate pe un termen nelimitat. După decesul autorului, protecția drepturilor sale morale este exercitată de către moștenitori și de organizațiile abilitate în modul corespunzător să asigure protecția drepturilor autorilor. Astfel de organizații asigură protecția drepturilor morale ale autorilor și în cazul cînd aceștia nu au moștenitori sau în cazul de stingere a dreptului lor de autor.

TERMENELE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR CONEXE

Drepturile interpretului la paternitate, la nume și la respectarea integrității interpretării se protejează pe un termen nelimitat. Drepturile interpretului se protejează timp de 50 de ani de la data interpretării. Însă:

a) dacă, în această perioadă, imprimarea interpretării, alta decât fonograma, a fost legal publicată sau comunicată public, drepturile interpretului se protejează timp de cel puțin 50 de ani de la data efectuării celei mai vechi dintre aceste acțiuni;

b) dacă, în această perioadă, imprimarea interpretării pe o fonogramă a fost legal publicată sau comunicată public, drepturile interpretului se protejează timp de cel puțin 70 de ani de la data efectuării celei mai vechi dintre aceste acțiuni.

Drepturile producătorului de fonograme se protejează timp de 50 de ani de la data imprimării fonogramei. Însă:

a) dacă, în această perioadă, fonograma a fost legal publicată sau comunicată public, drepturile menționate se protejează cel puțin 70 de ani de la data primei publicări legale;

b) dacă, în această perioadă, fonograma nu a fost legal publicată, dar a fost comunicată public, drepturile menționate se protejează timp de 70 de ani de la data primei comunicări publice legale.

În cazul în care, după 50 de ani de la data publicării sau comunicării publice legale a fonogramei, producătorul acesteia nu oferă spre vânzare copii ale acestei fonograme în cantitate suficientă sau nu le pune la dispoziția publicului, interpretul poate rezilia contractul prin care a transmis drepturile sale producătorului de fonograme asupra imprimării interpretării sale.

În cazul în care, la 50 de ani de la publicarea legală a fonogramei sau, în lipsa unei astfel de publicări, la 50 de ani de la comunicarea legală a fonogramei către public, producătorul fonogramei nu oferă copii ale fonogramei spre vânzare într-o cantitate suficientă sau nu pune fonograma la dispoziția publicului, prin cablu sau fără cablu, în așa fel încât membrii publicului să aibă acces individual la ea când vor și de unde vor, interpretul poate rezilia contractul prin care a transmis unui producător de fonograme drepturile asupra fixării interpretării sale. Dreptul de reziliere a contractului menționat poate fi exercitat cu condiția ca producătorul, în termen de un an de la notificarea de către interpret a intenției sale de a rezilia contractul, să nu desfășoare cele două activități de valorificare menționate mai sus. Acest drept de reziliere nu poate face obiectul unei renunțări din partea interpretului.

În cazul în care pe fonogramă sînt imprimate interpretările mai multor interpreți, aceștia își pot rezilia contractele lor în conformitate cu legislația în vigoare. În cazul în care aceste contracte se reziliază în temeiul prezentului alineat, drepturile producătorului de fonograme asupra fonogramei încetează.

Drepturile producătorului de videograme se protejează timp de 50 de ani de la data imprimării videogramei. Totuși, dacă în această perioadă videograma a fost legal publicată sau comunicată public, drepturile producătorului de videograme se protejează timp de 50 de ani de la data efectuării celei mai vechi a respectivelor acțiuni.

Drepturile organizației de difuziune prin eter sau prin cablu se protejează timp de 50 de ani de la prima difuzare a emisiunii de către asemenea organizație, indiferent dacă această emisiune a fost difuzată cu fir sau fără fir, inclusiv prin cablu sau prin satelit.

PROTECȚIA INVENȚIILOR

Drepturile asupra unei invenții sînt obținute și apărute pe teritoriul Republicii Moldova prin acordarea unui brevet de către Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, în condițiile prevăzute de prezenta lege. Sînt recunoscute și apărute pe teritoriul Republicii Moldova drepturile ce decurg:

- a) dintr-un brevet eurasiatric eliberat în baza unei cereri eurasiatice;
- b) dintr-un brevet european validat.

Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală este oficiul național în domeniul protecției proprietății intelectuale și unica autoritate care acordă pe teritoriul Republicii Moldova protecție juridică invențiilor

INVENȚII BREVETABILE

Brevetul se acordă pentru orice invenție avînd ca obiect un produs sau un procedeu din orice domeniu tehnologic, cu condiția ca invenția să fie nouă, să implice o activitate inventivă și să fie susceptibilă de aplicare industrială.

Nu sînt considerate invenții:

- a) descoperirile, teoriile științifice, ideile și metodele matematice;
- b) creațiile estetice;
- c) planurile, principiile și metodele în exercitarea activităților intelectuale, în materie de jocuri sau în domeniul activităților economice, precum și programele de calculator;
- d) prezentările de informații.

Prevederile anterioare nu exclud brevetabilitatea obiectelor sau activităților specificate decît în măsura în care cererea de brevet sau brevetul se referă la astfel de obiecte sau activități în sine.

Invențiile din domeniul biotehnologiei sînt brevetabile în cazul cînd se referă la:

- a) un material biologic izolat din mediul său natural ori produs printr-un procedeu tehnic, chiar dacă anterior se producea în natură;
- b) plante sau animale, dacă realizarea tehnică a invenției nu se limitează la un anumit soi de plante sau la o anumită rasă de animale;
- c) un procedeu microbiologic ori la un alt procedeu tehnic sau la un produs, altul decît un soi de plante ori o rasă de animale, obținut prin aceste procedee;
- d) un element izolat din corpul uman sau altfel produs printr-un procedeu tehnic, inclusiv secvența ori secvența parțială a unei gene, chiar dacă structura acestui element este identică cu cea a unui element natural.

ÎNTINDEREA ȘI DURATA PROTECȚIEI

Protecția conferită desenului sau modelului industrial se extinde asupra oricărui desen sau model industrial care nu produce asupra utilizatorului avizat o impresie vizuală globală diferită. Pentru stabilirea întinderii protecției trebuie să se țină cont de gradul de libertate a autorului în elaborarea desenului sau modelului industrial.

Întinderea protecției unui desen sau unui model industrial înregistrat este determinată de ansamblul elementelor reproduse în reprezentările grafice incluse în Registrul Internațional și în Registrul

național de desene și modele industriale înregistrate. O descriere care explică reprezentările grafice nu afectează întinderea protecției desenului sau modelului industrial în sine.

Un desen sau un model industrial înregistrat este protejat pe parcursul unei perioade de 5 ani, începînd cu data de depozit. Valabilitatea certificatului de înregistrare poate fi prelungită pentru mai multe perioade de cîte 5 ani, pînă la maximum 25 de ani de la data de depozit.

Un desen sau un model industrial neînregistrat este protejat pe parcursul unei perioade de 3 ani de la data la care a fost făcut public pentru prima oară în Republica Moldova.

Înregistrarea desenului sau modelului poate fi reînnoită de către titular sau oricare altă persoană împuternicită în mod expres de către acesta, cu condiția achitării taxei de reînnoire. Reînnoirea poate fi limitată la unele dintre desenele sau modelele industriale incluse în certificatul de înregistrare multiplu. Reînnoirea poate fi solicitată în ultimele 6 luni de valabilitate a înregistrării desenului sau modelului industrial.

Dacă se constată că desenul sau modelul industrial corespunde condițiilor de reînnoire, se adoptă hotărîrea privind reînnoirea înregistrării desenului sau modelului industrial. În caz contrar, solicitarea de reînnoire a înregistrării desenului sau modelului industrial se respinge.

Reînnoirea intră în vigoare în prima zi de la data de expirare a înregistrării, fapt care se consemnează în Registrul național de desene și modele industriale înregistrate.

PROTECȚIA INDICAȚIILOR GEOGRAFICE, DENUMIRILOR DE ORIGINE ȘI SPECIALITĂȚILOR TRADIȚIONALE GARANTATE

Protecția juridică a indicațiilor geografice, a denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate pe teritoriul Republicii Moldova se asigură în temeiul înregistrării lor la AGEPI, în modul stabilit de prezenta lege, sau în baza tratatelor internaționale, inclusiv a acordurilor bilaterale, la care Republica Moldova este parte.

PROTECȚIA DENUMIRII DE ORIGINE ȘI A INDICAȚIEI GEOGRAFICE

Poate fi protejată în calitate de denumire de origine denumirea geografică a unei regiuni sau localități, a unui loc determinat sau, în cazuri excepționale, a unei țări, care servește la desemnarea unui produs:

- a) originar din această regiune sau localitate, din acest loc determinat sau din această țară; și
- b) a cărui calitate sau caracteristici sînt, în mod esențial sau exclusiv, datorate mediului geografic, cuprinzînd factorii naturali și cei umani; și
- c) ale cărui etape de producție se desfășoară, toate, în aria geografică delimitată.

Poate fi protejată în calitate de indicație geografică denumirea unei regiuni sau localități, a unui loc determinat sau, în cazuri excepționale, a unei țări, care servește la desemnarea unui produs:

- a) originar din această regiune sau localitate, din acest loc determinat sau din această țară; și
- b) care posedă o calitate specifică, reputație sau alte caracteristici ce pot fi atribuite acestei origini geografice; și
- c) cel puțin una dintre ale cărui etape de producție se desfășoară în aria geografică delimitată.

Sînt asimilate denumirilor de origine unele denumiri geografice în cazul cînd materia primă a produselor pe care le desemnează aceste denumiri provine dintr-o arie geografică mai vastă sau diferită de aria de prelucrare, cu condiția ca:

- a) aria de producere a materiei prime să fie delimitată; și
- b) să existe condiții deosebite pentru producerea materiei prime; și
- c) să existe un regim de inspecție care să asigure respectarea condițiilor prevăzute la lit.b).

Denumirile în cauză trebuie să fi fost recunoscute ca denumiri de origine înainte de 1 mai 2004.

Cu condiția ca acest lucru să fie prevăzut în caietul de sarcini și să fie efectuat sub supravegherea autorității competente desemnate strugurii destinați producerii vinurilor cu denumire de origine protejată sau indicație geografică protejată pot fi procesați, transformați în vin (vinificați) în aria limitrofă.

PROTECȚIA SPECIALITĂȚII TRADIȚIONALE GARANTATE

În calitate de specialitate tradițională garantată poate fi protejat un produs agricol sau alimentar care:

- a) este obținut din materie primă tradițională; sau
- b) se caracterizează printr-o compoziție tradițională; sau
- c) se caracterizează printr-un mod de producere și/sau de prelucrare ce corespunde unui tip tradițional de producere și/sau de prelucrare.

Caracteristica sau ansamblul de caracteristici care determină specificitatea produsului trebuie să fie legate de proprietățile intrinseci ale acestuia, cum ar fi proprietățile sale fizice, chimice, microbiologice sau organoleptice, de metoda de producție sau de condițiile specifice care prevalează pe durata producerii. Aspectul exterior al unui produs agricol sau alimentar nu este considerat a fi o caracteristică a specificității acestuia.

Specificitatea produsului nu poate să se limiteze nici la o compoziție calitativă sau cantitativă, nici la un mod de producție prevăzut de legislație, nici la normele stabilite de organismele de standardizare ori stabilite arbitrar. În același timp, această prevedere nu se aplică în cazul când prevederile legislației sau normele menționate au fost stabilite în scopul definirii specificității unui produs.

Pentru a fi înregistrată, denumirea specialității tradiționale garantate trebuie:

- a) să fi fost utilizată în mod tradițional pentru a desemna produsul specific; sau
- b) să indice caracterul tradițional sau caracterul specific al produsului.

Dacă denumirea specialității tradiționale garantate solicitată spre înregistrare este utilizată de asemenea într-o altă regiune a Republicii Moldova sau într-o altă țară, pentru a distinge produse comparabile sau produse care au o denumire identică ori similară, denumirea specialității tradiționale garantate va fi însoțită de mențiunea „Fabricat potrivit tradițiilor”, urmată imediat de numele regiunii sau țării corespunzătoare denumirii solicitate spre înregistrare.

Denumirea unei specialități tradiționale garantate poate conține un termen geografic fără a prejudicia dreptul de utilizare a unei denumiri de origine protejate sau a unei indicații geografice protejate, dreptul asupra unei mărci sau alte drepturi de proprietate intelectuală.

Denumirea unui soi de plantă sau a unei rase de animale poate fi utilizată în denumirea unei specialități tradiționale garantate cu condiția să nu inducă în eroare consumatorul în privința naturii produsului.

DURATA PROTECȚIEI

Durata protecției unei denumiri de origine, a unei indicații geografice sau a unei specialități tradiționale garantate începe din data de depozit a cererii și este nelimitată. Dreptul de utilizare a denumirii de origine protejate sau a indicației geografice protejate se dobândește și se menține doar pentru perioada în care se respectă condițiile prevăzute în caietul de sarcini pentru produsul respectiv.

Autoritățile competente desemnate, în termen de 5 zile lucrătoare, vor comunica AGEPI datele despre persoanele fizice sau juridice care au dobândit dreptul de utilizare a unei denumiri de origine protejate sau a unei indicații geografice protejate, precum și despre orice modificare referitoare la acest drept, pentru înscrierea acestor date în Registrul național al denumirilor de origine protejate sau în Registrul național al indicațiilor geografice protejate, după caz, și pentru publicarea acestora în BOPI.

Denumirile specialităților tradiționale garantate înregistrate sînt protejate împotriva oricărei utilizări abuzive, imitații sau evocări și împotriva oricărei alte practici care ar putea induce în eroare consumatorul. Se interzice folosirea în comerț a denumirilor de produse care ar putea fi confundate cu denumirile specialităților tradiționale garantate înregistrate în conformitate cu prezenta lege. Se interzice orice uzurpare abuzivă sau înșelătoare a mențiunii „Specialitate tradițională garantată” și a simbolului național asociat acesteia.

ÎNREGISTRAREA INTERNAȚIONALĂ A DENUMIRILOR DE ORIGINE

Prevederile legislației naționale, în acest domeniu, se aplica mutatis mutandis și înregistrărilor internaționale ale denumirilor de origine, conform Aranjamentului de la Lisabona, care au ca țară de origine sau care își extind efectele în Republica Moldova, cu excepția cazurilor cînd acest aranjament prevede altfel.

Cererea internațională pentru o denumire de origine înregistrată în Registrul național al denumirilor de origine protejate, care are ca țară de origine Republica Moldova, se depune la Biroul Internațional prin intermediul AGEPI. Cererea internațională poate fi depusă de persoanele fizice sau juridice care dețin dreptul de utilizare a denumirii de origine respective și va fi perfectată în conformitate cu prevederile Regulamentului de aplicare a Aranjamentului de la Lisabona.

Înregistrarea internațională, avînd ca țară de origine Republica Moldova, efectuată de Biroul Internațional, asigură, fără reînnoire, pe toată durata de protecție a denumirii respective în Republica Moldova, protecția acesteia în țările membre ale Aranjamentului de la Lisabona, care nu au făcut declarații de refuz la acordarea protecției sau care le-au retras ulterior. Protecția internațională a denumirii de origine va înceta în cazul în care denumirea respectivă va decădea din protecție pe teritoriul Republicii Moldova.

Sistemul de Proprietate Intelectuală în Republica Moldova se dezvoltă continuu pentru a crește gradul de conștientizare a valorii și importanței Proprietății Intelectuale și pentru a ajuta titularii de drepturi să-și protejeze și să-și exercite drepturile. Legislația în domeniul Proprietății Intelectuale din Moldova a fost armonizată atît cu tratatele internaționale relevante, cît și cu directivele UE.

Moldova este stat semnatar al următoarelor tratate, inclusiv:

- Convenția de la Paris pentru Protecția Proprietății Industriale
- Tratatul de Cooperare în domeniul Brevetelor
- Tratatul privind dreptul brevetelor
- Convenia internațională pentru protecția noilor soiuri de plante
- Tratatul privind dreptul mărcilor

Proprietatea intelectuală este proprietate privată, care aparține persoanelor fizice sau juridice și cuprinde în sine obiectele ce rezultă din activitatea intelectuală în domeniile industrial, economic, comercial, științific, informațional, literar și/sau artistic, precum și în alte domenii.

Dreptul persoanelor asupra proprietății intelectuale este garantat de art.33 din Constituția Republicii Moldova, iar încălcarea acestuia de către terțe persoane este pasibilă de răspundere conform legislației civile, contravenționale sau penale.

Măsurile în vederea protecției proprietății intelectuale sunt aplicate de Serviciul Vamal din anul 2001, odată cu aderarea Republicii Moldova la Organizația Mondială a Comerțului.

Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală este autoritatea administrativă centrală în subordinea Guvernului, responsabilă de promovarea și realizarea activităților în domeniul protecției juridice a proprietății intelectuale privind drepturile de proprietate industrială, dreptul de autor și drepturile conexe.

Serviciul Vamal ca autoritate administrativă competentă aflată în subordinea Ministerului Finanțelor intervine în vederea protecției proprietății intelectuale, la momentul depistării mărfurilor susceptibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală, care:

- sunt introduse în/sau scoase de pe teritoriul vamal;
- sunt declarate în scopul plasării lor sub un regim vamal;
- se află sub supraveghere vamală în orice alte situații;
- nu au fost declarate la introducerea sau la scoaterea din țară și sunt descoperite în timpul efectuării controalelor vamale;
- au intrat în proprietatea statului prin confiscare sau prin abandon în favoarea statului.

Depunerea și examinarea cererii de intervenție

Pentru ca titularii drepturilor asupra obiectelor de proprietate intelectuală să beneficieze de protecție vamală, este necesar ca aceștia să depună la aparatul central al Serviciului Vamal pe suport de hârtie sau în format electronic, în conformitate cu prevederile Legii nr.124/2022 privind identificarea electronică și serviciile de încredere.

Cererea de intervenție se completează și se depune în două exemplare, corespunzător cerințelor prevăzute la art.362 din Codul vamal nr.95/2021 (Cod) și Normelor de completare, conform modelului stabilit în anexa nr.48 la Regulamentul de punere în aplicare a Codului vamal nr.95/2021, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.92/2003 (Regulament).

La cererea de intervenție se anexează:

1. declarația titularului de drept
2. dovada că solicitantul este titularul dreptului de proprietate intelectuală;
3. dovada de reprezentare a intereselor titularului dreptului de proprietate intelectuală în fața Serviciului Vamal, după caz.

La cererea de intervenție pot fi anexate fotografiile ale mărfurilor originale și mostre ale acestora.

Cererea de intervenție este examinată de aparatul central al Serviciului Vamal în termenii și condițiile specificate la art.15 din Cod, iar rezultatele examinării acesteia se comunică solicitantului potrivit modalităților stabilite în art.22 din Cod.

Acceptarea cererii de intervenție nu îndreptățește titularul de drept să solicite Serviciului Vamal o compensație sau repararea daunei, în situația în care mărfurile susceptibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală nu au fost depistate de acesta.

În cazul acceptării cererii de intervenție, aparatul central al Serviciului Vamal stabilește perioada în decursul căreia funcționarii vamali urmează să intervină, dar care nu poate depăși un an din data emiterii deciziei de acceptare. Cu cel puțin 30 zile înainte de expirarea perioadei de intervenție acordată, titularul de drept poate solicita prelungirea acesteia, în condițiile prevăzute la art.363 alin.(1), alin.(2) din Cod și pct.888, pct.889 din Regulament.

Cererea de prelungire a perioadei de intervenție se completează și se depune în două exemplare la aparatul central al Serviciului Vamal, conform modelului stabilit în anexa nr.50 la Regulament

În cazul în care aparatul central al Serviciului Vamal va respinge cererea de intervenție sau cea de prelungire a perioadei de intervenție, decizia emisă în acest sens poate fi contestată de către titularul de drept, în corespundere cu cerințele stabilite pentru calea de atac împotriva deciziilor vamale, prevăzute la Secțiunea a 5-a, Capitolul II (Titlul I) din Cod.

Cererea de intervenție (în cazul respingerii) poate fi depusă repetat numai după ce a fost completată corespunzător cerințelor cadrului normativ existent.

Proceduri aplicate în privința mărfurilor susceptibile a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală

Serviciul Vamal intervine în vederea protecției proprietății intelectuale atunci când există o cerere de intervenție acceptată de aparatul central al Serviciului Vamal ori din oficiu (ex-officio), prin măsuri prealabile depunerii cererii de intervenție.

a) Procedura aplicabilă în baza cererii de intervenție

În baza cererii de intervenție acceptate, Serviciul Vamal suspendă acordarea liberului de vamă pentru mărfurile susceptibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală sau le reține pe un termen de 10 zile lucrătoare, iar pentru cele perisabile, pe un termen de 3 zile lucrătoare. Măsura de reținere nu se aplică mărfurilor perisabile.

Serviciul Vamal notifică în scris atât titularul de drept, cât și declarantul/deținătorul mărfurilor despre măsura aplicată, conform modelului prevăzut în anexele nr.51 și nr.52 din Regulament.

Termenul de 10 zile lucrătoare începe să curgă de la data la care titularul de drept a primit notificarea. La calculul numărului zilelor lucrătoare, ziua în care a fost primită notificarea nu se include.

În cazuri întemeiate, la cererea scrisă a titularului de drept, aparatul central al Serviciului Vamal poate prelungi cu cel mult 10 zile lucrătoare termenul de suspendare a acordării liberului de vamă pentru mărfurile susceptibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală sau de reținere a acestora, iar în cazul mărfurilor perisabile perioada respectivă nu poate fi prelungită.

În termen de 10 zile lucrătoare sau, în cazul mărfurilor perisabile, în termen de 3 zile lucrătoare de la notificarea suspendării acordării liberului de vamă pentru mărfuri sau de la reținerea acestora, titularul de drept confirmă în scris Serviciului Vamal faptul că un drept de proprietate intelectuală a fost încălcat.

Dacă, în termen de 10 zile lucrătoare din momentul primirii notificării sau în termen de 3 zile lucrătoare în cazul mărfurilor perisabile, titularul de drept nu confirmă că mărfurile înscrise în notificare aduc atingere dreptului de proprietate intelectuală, Serviciul Vamal ridică măsura de

suspendare a acordării liberului de vamă sau de reținere a mărfurilor și îndeplinește formalitățile vamale.

În cazul în care declarantul/deținătorul mărfurilor contestă măsurile de suspendare a acordării liberului de vamă sau de reținere a mărfurilor susceptibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală, în termen de 10 zile lucrătoare de la data suspendării acordării liberului de vamă sau reținerii mărfurilor susceptibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală, iar titularul de drept nu îl acționează în judecată în termen de 10 zile lucrătoare, Serviciul Vamal ridică măsura de suspendare a acordării liberului de vamă sau de reținere a mărfurilor și îndeplinește formalitățile vamale. Termenul de 10 zile lucrătoare curge din data în care titularul de drept a primit de la Serviciul Vamal copia contestării depuse de către declarantul/destinatarul mărfurilor.

În cazul în care îl acționează în judecată pe declarantul/deținătorul mărfurilor, titularul de drept informează imediat Serviciul Vamal despre acțiunea respectivă. Serviciul Vamal reține mărfurile susceptibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală până la rămânerea definitivă și irevocabilă a hotărârii judecătorești.

b) Distrugerea mărfurilor care fac obiectul unor livrări mici

Prezenta procedură se aplică mărfurilor în cazul în care sunt îndeplinite toate condițiile jos menționate:

- a) mărfurile sunt susceptibile a fi mărfuri contrafăcute sau piratate;
- b) mărfurile nu sunt produse perisabile;
- c) mărfurile sunt vizate de o decizie de acceptare a unei cereri de intervenție;
- d) titularul de drept a solicitat în cererea de intervenție utilizarea procedurii prevăzute la prezentul articol;
- e) mărfurile sunt transportate în livrări mici.

Potrivit art.359 pct.9) din Cod, livrarea mică reprezintă trimiterea poștală sau prin curierat rapid care conține cel mult 3 unități sau are o greutate brută de cel mult 2 kilograme.

c) Măsuri prealabile depunerii cererii de intervenție (procedura ex-officio)

În cazul în care nu este depusă cerere de intervenție sau până la depunerea și acceptarea acesteia, Serviciul Vamal, din oficiu (ex-officio) poate suspenda acordarea liberului de vamă pentru mărfurile susceptibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală sau le reține pe un termen de 4 zile lucrătoare, după care notifică în scris titularul de drept și declarantul/deținătorul mărfurilor despre măsura aplicată. Măsura de suspendare și cea de reținere nu se aplică mărfurilor perisabile.

Acceptarea cererii de intervenție de către aparatul central al Serviciului Vamal, depusă în intervalul termenului de 4 zile lucrătoare, presupune declanșarea intervenției Serviciului Vamal în vederea protecției proprietății intelectuale potrivit art.364 alin.(2) - (11) din Cod.

Dacă în termenul de 4 zile lucrătoare titularul de drept nu depune cerere de intervenție, Serviciul Vamal ridică măsura de suspendare a acordării liberului de vamă sau de reținere a mărfurilor și îndeplinește formalitățile vamale.

Măsuri aplicabile mărfurilor care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală:

Titularul de drept poate decide aplicarea față de mărfurile care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală a uneia din următoarele măsuri:

1. distrugerea în condițiile art.365 și art.366 din Cod, care prevăd că titularul de drept este obligat să distrugă mărfurile care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală cu respectarea normelor privind protecția mediului;
2. transmiterea cu titlu gratuit în condițiile art.367 din Cod, care stipulează că mărfurile care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală pot fi transmise cu titlu gratuit, în funcție de natura lor, unor instituții publice din sistemul protecției sociale sau sănătății, unor instituții din învățământul public, unor asociații obștești ori fundații cu caracter umanitar, unor asociații ori cluburi sportive, unor persoane fizice care au avut de suferit de pe urma calamităților naturale;
3. privarea efectivă a persoanelor implicate de profitul economic al operațiunii, cu respectarea art.368 din Cod.

Costuri și cheltuieli

Titularul dreptului de proprietate intelectuală nu trebuie să plătească redevențe și taxe pentru acoperirea cheltuielilor administrative aferente gestionării cererii de intervenție și celor de prelungire a perioadei de intervenție.

Până la momentul acceptării cererii de intervenție (conform procedurii ex-officio), mărfurile susceptibile de a încălca un drept de proprietate intelectuală se află în depozitare temporară sub responsabilitatea deținătorului mărfurilor.

Mărfurile susceptibile de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală în privința cărora a fost suspendată acordarea liberului de vamă sau reținute (în baza cererii de intervenție) se află în depozitare temporară sub responsabilitatea deținătorului mărfurilor. Din momentul în care Serviciul Vamal primește răspunsul titularului de drept, precum că mărfurile respective aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală, toate cheltuielile aferente depozitării temporare a mărfurilor sunt suportate de către titularul de drept.

Distrugerea mărfurilor care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală se efectuează de către titularul de drept, pe cheltuiala și sub responsabilitatea acestuia.

3.6.Pașii pentru exportul producției agroalimentare și industriale din Republica Moldova;

ETAPELE VĂMUIRII EXPORTULUI

Pasul 1: Înregistrarea la biroul vamal.

Dacă agentul economic dorește să declare prin intermediul unui broker vamal, urmează a fi încheiat un contract privind

serviciile de vămuire cu una din companiile licențiate în domeniul brokerajului vamal. Lista companiilor cu dreptul de a efectua această activitate

La selectarea brokerului, este important de a lua în considerare experiența acestuia, reputația bună, profesionalismul specialiștilor, dar și condițiile contractuale propuse. Prin urmare, se recomandă alegerea unui broker care activează de mult timp în acest domeniu, are reprezentanțe în mai multe regiuni ale țării și a cărui experiență este confirmată și denecontestat.

În cazul în care exportatorul preferă să declare mărfurile de sine stătător, fără a apela la serviciile unui broker vamal licențiat, atunci acesta trebuie să parcurgă Pasul 4 și 5, după cum urmează.

Pasul 2: Încheierea contractului cu brokerul vamal (după caz).

Accesul la sistemul informațional vamal se realizează pe baza cheilor de acces eliberate la cererea agentului economic, care corespunde următoarelor criterii: să dispună de infrastructură informatică adecvată; să utilizeze standardele de conexiune la sistemul informațional vamal agreeate de Serviciul Vamal; să dispună de cel puțin un specialist competent în domeniul vămuirii.

Odată cu autorizarea, persoana primește din partea autorității vamale cheile de acces la modulul informatic pentru prelucrarea declarației vamale în detaliu.

Pasul 3: Obținerea accesului la Sistemul informațional integrat vamal (după caz).

Pentru obținerea semnăturii electronice, persoanele interesate urmează să depună o solicitare către Serviciul Suport Clienți al Centrului de Telecomunicații Speciale. Celelalte tipuri de semnături digitale nu sunt acceptate de vamă.

<https://www.cts.md/servicii/semnatura-electronica>

Pasul 4: Obținerea semnăturii electronice.

Declarantul trebuie să se asigure că dispune de acte necesare exportului, astfel încât să confirme datele indicate în declarația vamală. Setul minim de acte necesare vămuirii include:

- 1) document comercial – invoice/faktură
- 2) document de transport

Documentele de transport (actele oficiale ce însoțesc încărcătura și conțin informația despre condițiile și caracterul

deplasării, precum și trăsăturile caracteristice de bază ale mărfurilor transportate).

- La deplasarea cu transportul auto:

- CMR - scrisoarea de trăsură internațională prevăzută de Convenția internațională cu privire la contractul de transport

al încărcăturilor pe calea auto (or. Geneva, 12.05.1956.);

- carnetul TIR prevăzut de Convenția internațională cu privire la transportul internațional de încărcături sub acoperirea

Carnetului TIR (or. Geneva, 14.11.1975.);

- La transportarea cu transportul aerian – scrisoarea de trăsură (fraht) prevăzută de Convenția privind unificarea unor reguli referitor la transporturile internaționale aeriene (or. Varșovia, 12.10.1929.);

- La deplasarea cu transportul feroviar – scrisoarea de trăsură prevăzută de Acordul internațional privind transportul internațional de mărfuri pe calea ferată (intrat în vigoare la 01.11.1951.);

- La deplasarea mărfurilor cu mijloacele de transport naval – conosamentul prevăzut de Convenția ONU cu privire la transportul maritim al încărcăturilor (or. Hamburg, 1978).

3) după caz, actul permisiv.

Pentru a verifica dacă la exportul mărfii în cauză se solicită actul permisiv (licență, autorizație sau certificat), puteți să accesați Tariful Vamal Integral al RM (TARIM), disponibil on-line pe pagina web a Serviciului vamal trade.gov.md

Cu toate că aceste documente sunt suficiente pentru depunerea declarației, declarantul poate să anexeze și alte acte pe care le consideră relevante, precum contractul în baza căruia sunt exportate mărfurile, certificate de calitate etc.

Pasul 5: Pregătirea actelor necesare vămuirii.

Exportatorul sau brokerul vamal completează declarația vamală în sistemul informațional integrat vamal și cu copiile scanate ale documentelor de însoțire o stochează pe serverul vămii, aplicând semnătura electronică.

Sistemul informațional integrat vamal înregistrează declarația. În cazul exportului, maxim într-o oră, vama trimite un mesaj electronic prin care permite prezentarea mărfurilor la postul de frontieră solicitat de exportator. Doar în caz de identificare a unor riscuri, vama cere prezentarea mărfurilor la postul vamal intern pentru control (de menționat că, conform datelor vamale, circa 90% de declarații de export sunt selectate pe culoarul verde - fără control vamal).

Pasul 7: Completarea și depunerea declarației vamale electronice, achitarea taxei pentru proceduri vamale.

Originea mărfurilor se confirmă printr-un certificat de formă stabilită. În comerț cu UE, se utilizează certificatul EUR.1, care se eliberează de către Serviciul Vamal. Dacă exportatorul nu deține statut de exportator aprobat și nu beneficiază de declararea originii pe factură, atunci se perfectează documentul de origine preferențial.

EUR.1 se eliberează în baza cererii-declarație, depuse de către exportator, fiind însoțită de documente comerciale(contract, factura) și acte ce justifică originea produsului.

Certificatele de origine se solicită până la sau în momentul declarării mărfurilor la export.

Drept temei pentru autentificarea certificatelor de origine a mărfurilor servește cererea-declarație de forma stabilită, completată de exportator sau brokerul vamal, depusă la vamă, fiind însoțită de acte necesare confirmării originii.

Formularul EUR.1 se completează de către exportator sau brokerul vamal și se prezintă vămii, în care se perfectează exportul, pentru autentificare. Certificatul autentificat se eliberează de vamă în cel mult trei zile lucrătoare de la data depunerii tuturor actelor suficiente pentru confirmarea originii.

Pasul 6: Certificarea originii preferențiale, conform DCFTA.

La prezentarea mărfurilor la postul vamal de frontieră, declarația vamală este validată și exportul se consideră definitivat.

4. Proceduri vamale:

- 4.1. Cadrul legal de reglementare a activității vamale;
- 4.2. Activitatea economică externă și proceduri vamale;
- 4.3. Proceduri pre-vamale de export în UE și;
- 4.4. Operațiuni vamale de export în UE și;
- 4.5. Procedurile post vamale după exportul în UE și;
- 4.6. Procedurile vamale și declarația electronică;
- 4.7. Declarația vamală;
- 4.8. E-customs, modernizarea procedurilor vamale.

Baza legislativă și normativă referitor la exporturile produselor pe piețele Uniunii Europene (UE)

Relațiile comerciale dintre RM și UE se desfășoară în regim preferențial, conform prevederilor DCFTA, care este parte componentă a Acordului de Asociere.

Comerțul internațional al RM în baza acordurilor de liber schimb prevede anularea taxei vamale de import pentru majoritatea mărfurilor și reducerea graduală a acestora pentru produsele care fac excepție la regimul de liber schimb. Excepțiile sunt stipulate în fiecare acord în parte, astfel, agentul economic care importă mărfuri din mai multe țări, în unele cazuri, va achita taxa vamală la import, iar în altele, va fi scutit de această taxă, conform regimului preferențial de comerț.

Este de precizat că, zona de liber schimb se referă la scutiri doar de taxe vamale și nu are impact asupra aplicării altor tipuri de plăți vamale, și anume TVA, accize. Când privește taxa pentru proceduri vamale, percepută actualmente pentru fiecare declarație vamală, conform proiectului Noului cod vamal al RM, această va fi abrogată, în schimb, va fi implementat tarif pentru vămuire în afara programului oficial de lucru al vămii sau în alte locuri decât postul vamal.

Principalul document care reglementează activitatea economică externă este Codul Vamal al RM. Începând cu anul 2024 a intrat în vigoare noul Cod Vamal. Acesta este adoptat în I lectură.

Republica Moldova mai deține acord de liber schimb cu țările CEFTA. În process de ratificare este și Acordul cu state EFTA (Elveția, Liechtenstein, Norvegia și Islanda)

Regim preferențial de comerț se aplică și în comerțul cu țările CSI și Turcia. De asemenea a fost semnat acordul de liber schimb cu statele EFTA (European Free Trade Agreement).

În cadrul CSI există și acorduri de liber schimb cu fiecare țară în parte, care vor continua să funcționeze și în cazul în care Republica Moldova nu va mai face parte din această organizație. Totodată, RM negociază acorduri de comerț liber cu China și Egipt. Suplimentar la acorduri existente de instituire a zonei libere, exporturile din RM se bucură de scutiri de taxe vamale conform Sistemului Generalizat de Preferințe (SGP), acordat de către Elveția, Japonia, SUA și Canada.

Modalitățile de livrare, recepționare a mărfii în conformitate cu INCOTERMS 2020

Regulile Incoterms® sunt utilizate frecvent la nivel mondial în contractele internaționale și interne, ilustrând responsabilitățile dintre cumpărător și vânzător în ceea ce privește costurile și riscurile, precum și asigurarea pentru marfă.

În condițiile în care există atât de multe țări și regiuni economice și fiscale diferite care fac comerț între ele, legislația națională privind comerțul legal nu se extinde aproape niciodată dincolo de domeniul unei țări. Aceasta include culturi, obiceiuri sociale și comerciale și limbi diferite. Atunci când se ia în considerare comerțul internațional, aici apar dificultățile. Diferențele dintre partea care vinde și cea care cumpără pot provoca încălcări ale contractului și pot perturba lanțul de livrare.

Pentru a elimina riscurile unor eventuale neînțelegeri, în anul 1936, Camera Internațională de Comerț (ICC) a venit cu **Incoterms®** (prescurtarea de la International Commercial Terms) - un set de norme menite să standardizeze condițiile de livrare a mărfurilor și să ofere protecție juridică pentru tranzacțiile comerciale internaționale.

Există **cinci aspecte cheie** care sunt definite de normele INCOTERMS:

1. Responsabilitățile care sunt atribuite vânzătorului și cumpărătorului în ceea ce privește livrarea bunurilor în contractul de vânzare internațională;
2. Care parte este responsabilă pentru costurile diferitelor etape și operațiuni care fac parte din lanțul logistic (ambalarea mărfurilor, închirierea mijloacelor de transport, încărcarea și descărcarea vehiculelor de transport, stivuirea și destocarea etc.);
3. Care parte este responsabilă pentru riscurile de siguranță și costurile de asigurare a mărfurilor în anumite puncte ale lanțului logistic și pe parcursul transportului;
4. Care parte este responsabilă pentru efectuarea unui proces de vămuire a mărfurilor în cazurile în care acest lucru este prevăzut de lege;
5. În ce moment se transferă riscurile bunurilor de la vânzător la cumpărător și care este momentul și locul livrării bunurilor.

Regulile Incoterms® nu sunt obligatorii, dar acestea sunt extrem de importante și cruciale pentru ca fiecare operațiune din lanțul de livrare să funcționeze corect și eficient.

Prin urmare, este o practică obișnuită ca aceste norme să fie implementate pe scară largă și încorporate în contractele de vânzare internaționale.

De la prima lor redactare, în 1936, regulile Incoterms® a fost actualizate și îmbunătățite de mai multe ori. Cea mai recentă versiune a acestora, a 9-a, a fost publicată în septembrie 2019 și a intrat pe deplin în vigoare la 1 ianuarie 2020. Aceasta este versiunea Incoterms 2020

Incoterms® 2020 conțin unsprezece reguli separate, care sunt acronime ale termenilor lor compleți în limba engleză. În continuare este prezentată o listă a regulilor Incoterms2020, inclusiv acronimele și descrierile complete ale acestora:

EXW - EX Works;

FCA - Free Carrier;

FAS – Free Alongside Ship;

FOB - Free on Board;

CFR - Cost și Freight;

CIF - Cost, Insurance and Freight;

CPT – Carriage Paid To;

CIP – Carriage and Insurance Paid to

DAP - Delivered At Place;

DPU – Delivered at Place Unloaded;

DDP - Delivered Duty Paid.

Putem clasifica acești termeni în patru grupe, deoarece putem observa că toți încep cu una dintre aceste patru litere: E, F, C și D. Acest lucru este convenabil pentru clasificarea regulilor Incoterms®, deoarece fiecare grup de litere este dedicat reglementării unui tip de contract. **locul specific sau secțiunea de transport de livrare a mărfurilor.**

Există două modificări importante în Incoterms® 2020 comparativ cu ediția din 2010:

- DAT (livrat la terminal) este redenumit livrat la locul descărcat (DPU)
- FCA (transportator gratuit) permite acum emiterea de facturi după încărcare

Cadrul legal de reglementare a activității vamale;

Codul vamal al Republicii Moldova și Regulamentul de aplicare a acestuia

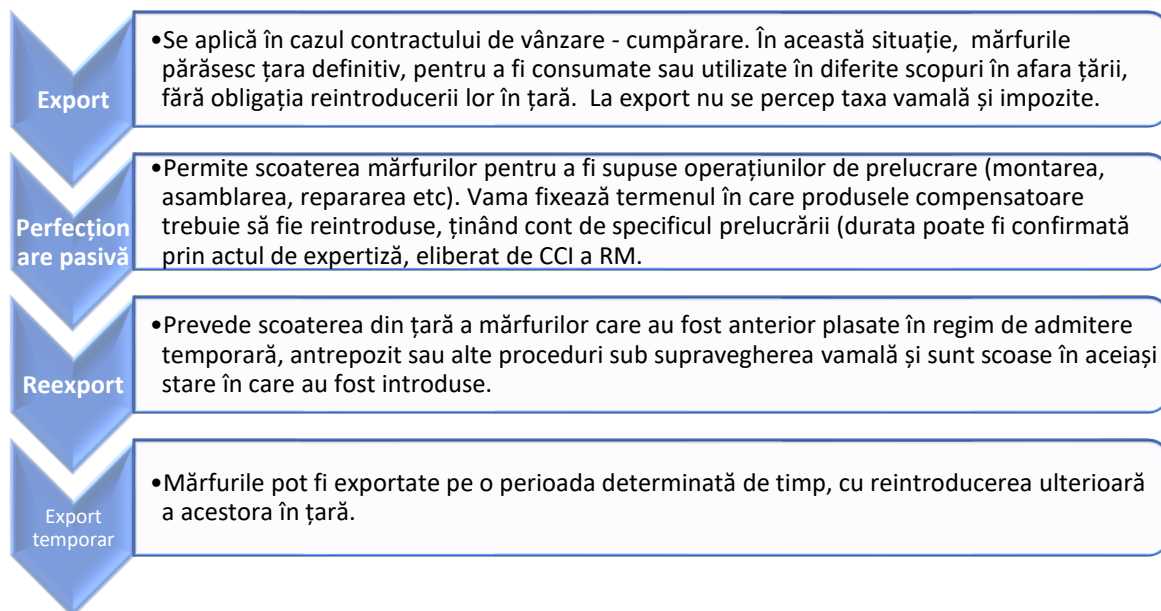
Legea nr.160/22.07.2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător

Hotărârea Guvernului nr. 1140/02.11.2005 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a destinațiilor vamale prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova

Ordinul Serviciului Vamal nr. 276/24.10.2002 cu privire la perfectarea actelor vamale la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe

1.1.Activitatea economică externă și proceduri vamale

Mărfurile pot fi scoase din țară în diferite scopuri și, pornind de la destinația acestora, se va aplica o anumită procedură de export:

Participanții operațiunilor de vămuire și intermediarii

Declarant - Persoana cheie în procesul de vămuire, care își asumă responsabilitățile pentru declararea mărfurilor este declarantul. Anume declarantul este responsabil pentru achitarea taxelor și impozitelor la import, depunerea declarației vamale și a actelor necesare, prezentarea mărfurilor și acordarea asistenței vămii în procesul de control vamal.

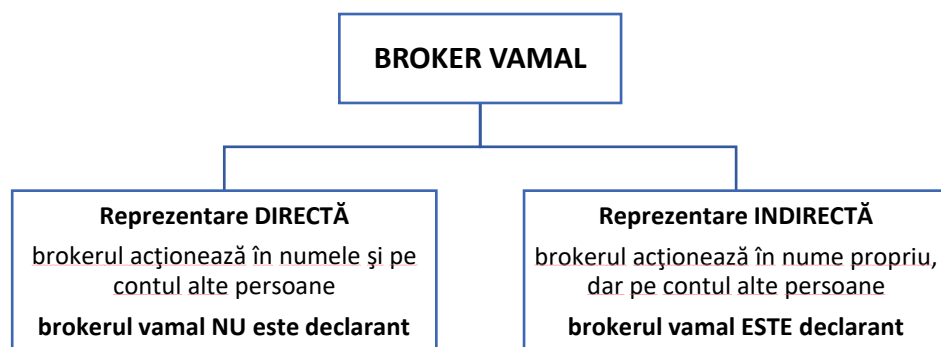
În activitatea de comerț internațional, mai multe operațiuni sunt asigurate de diferite organizații care activează în calitate de intermediari și prestează o gamă largă de servicii, precum transportare, garantarea mărfurilor aflate sub supravegherea vamală, depozitarea, dar și îndeplinirea altor formalități vamale.

Broker vamal. Perfectarea formalităților vamale la import și export pot fi realizate în condiții optime, dacă se recurge la serviciile persoanelor specializate în domeniul vamal și care sunt profesioniști în completarea actelor vamale – brokerii vamali.

Rolul brokerului vamal este de a facilita procesul de vămuire prin completarea declarației vamale, calcularea taxelor și impozitelor datorate vămii și prezentarea mărfii pentru control. Serviciile oferite de un broker vamal cuprind: consultanța în domeniul vamal, asistenta în procesul de vămuire, depozitarea și garantarea mărfurilor în tranzit sau în alte situații când mărfurile sunt sub supravegherea vamală.

Brokerul vamal poate acționa în numele clientului (reprezentare directă) sau din nume propriu (reprezentare indirectă - în acest caz brokerul își asumă toate responsabilitățile declarantului).

Din punct de vedere financiar, brokerul întotdeauna acționează pe contul altei persoane și, dacă în cazul reprezentării directe acesta nu răspunde pentru achitarea taxelor și impozitelor la import, atunci, în cazul când brokerul este și declarant (reprezentare indirectă), acesta devine plătitor vamal, responsabil pentru achitarea obligației vamale. Cu toate acestea, în acest caz, și clientul brokerului (importatorul) răspunde solidar pentru plata taxelor și impozitelor vamale.

Observații utile și recomandări

- Declararea în vamă poate fi efectuată nemijlocit de către agentul economic importator/exportator sau prin intermediul brokerului vamal. Decizia aparține companiei și se bazează pe raționamentul economic, luând în considerare frecvența și volumul operațiunilor de import și export, specificul regimului, dar și oferta unui broker vamal.
- Activitatea de broker vamal este licențiată, iar lista companiilor cu dreptul de a efectua această activitate poate fi accesată pe pagina web <http://www.licentiere.gov.md/licentaresult.php?l=ro>.
- La selectarea brokerului, este important de a lua în considerare experiența acestuia, reputația bună, profesionalismul specialiștilor, dar și condițiile contractuale propuse. Prin urmare, se recomandă alegerea unui broker care activează de mult timp în acest domeniu, are reprezentanțe în mai multe regiuni ale țării și a cărei experiență este confirmată și de necontestat.
- Cu referire la alți intermediari, precum expeditorul, transportatorul, depozitarul, este important că toți partenerii în lanțul logistic să fie profesioniști, cu reputație bună, care se conformează cadrului legal.
- Pentru transportul de mărfuri perisabile sau de animale vii sunt necesare următoarele documente: autorizație sanitar-veterinară pentru vehicul; certificat sanitar-veterinar de transport pentru marfă,

inclusiv certificatele fitosanitare /veterinare, certificatul de inofensivitate și Document Sanitar - Veterinar Comun de Intrare, DSVCI pentru produs (marfă) obținut de la Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (www.ansa.gov.md/ro/).

Perfectarea certificatelor obligatorii și opționale pentru mărfuri Procedura în cauză include pregătirea și prezentarea mostrelor, precum și a documentelor necesare pentru obținerea următoarelor certificate:

- (i) Certificatul de circulație a mărfurilor EUR.1,
- (ii) Certificatul de transport EUR.1,
- (iii) Certificatul de origine forma A,
- (iv) Certificatul de conformitate,
- (v) Certificatul fitosanitar și Certificatul de inofensivitate pentru produse vegetale;
- (vi) Certificatul sanitar-veterinar, Avizul sanitar-veterinar de export, Autorizația sanitarveterinară pentru mijloacele de transport și Documentul Sanitar-Veterinar Comun de Intrare (DSVCI) pentru produse de origine animală; (
- (vii) alte certificate solicitate pe anumite piețe.

Exportatorul trebuie să dețină documente:

- care atestă originea materialelor utilizate la producerea mărfii;
- care dovedesc prelucrarea sau transformarea materialelor;
- ce conțin date/informații ce justifică respectarea criteriilor de determinare a originii.
- acte de expediție, facturi fiscale, dispoziții de plată, acte de achiziții, extrase din conturile contabile
- certificat de origine, declarația producătorului/exportatorului
- contractele de livrare,
- declarațiile vamale,
- documente privind perfecționare, calculațiile,
- Raportul de expertiză (CCI) privind originea, determinarea producătorului, sau a procesului de producție (inclusiv a cantității componentelor; țării de origine, codului tarifar, valorii fiecărui component, raportul cantitativ dintre materia primă și produsul finit; pozițiile tarifare ale fiecărui component

1.2.Proceduri pre-vamale de export în UE

Procedura de export prevede înregistrarea, la Serviciul Vamal al Republicii Moldova. Prin această procedură potențialul exportator depune **cererea de înregistrare** ca participant la comerțul extern (www.customs.gov.md/ro/content/formulare-line) în calitate de subiect al tranzacțiilor economice externe. Acest pas se face de Exportator o singură dată, la început, prin depunerea fizică la Birourile Vamale (www.customs.gov.md/ro/content/birouri-vamale) a copiilor actelor cu ștampila întreprinderii și originalele lor. Setul de documente care trebuie depus fizic (pentru deschiderea mapei), odată cu completarea Cererii de înregistrare ca participant la comerțul extern, include originalul și câte o copie pentru fiecare dintre următoarele documente (în cazul depunerii fizice prezenta Administratorului întreprinderii (cu buletinul) este obligatorie):

- Copia certificatului de înregistrare a întreprinderii – copie/original;
- Copia certificatului de atribuire a codului statistic, în 3 exemplare;
- Certificat cod plătitor de TVA;
- Copia Extrasului din Registrul de Stat
- Certificat (în original) de atribuire a conturilor bancare (în lei și în valută străină);
- împuternicirea pentru vămuire (original);

- actul eliberat de agentul economic care confirmă mostrele semnăturilor persoanelor ce au dreptul de a activa în numele întreprinderii fără împuterniciri corespunzătoare;
- certificatul privind lipsa sau existența restanțelor față de bugetul public național

Declararea mărfurilor și prezentarea lor pentru vămuire se efectuează de către declaranți sau reprezentanții acestora, prin depunerea unei declarații vamale în detaliu, în formă electronică, la încheierea procedurii de tranzit sau în termen de 20 de zile de la data depunerii declarației sumare. Declaranții vamali sînt obligați să depună câte o declarație vamală pentru fiecare document de transport. Declarația vamală se depune la organele vamale fiind însoțită de acte care confirmă datele înscrise în declarație, dar minimum de următoarele acte obligatorii:

- a) factura (Invoice);
- b) documentele de transport, și
- c) actele permissive, necesare pentru acordarea liberului de vamă (dacă pentru mărfurile declarate legislația prevede prezentarea unor licențe sau autorizații).

1.3.Operațiuni vamale de export

Procedurile vamale încep odată cu prezentarea în organul vamal a documentelor, mărfii și transportului (procedeul de plasare a mărfurilor și mijloacelor de transport în regimul vamal de export) și se vor finisa cu punerea în circulație a mărfii încărcate în transport și vămuite).

Vămuirea mărfurilor se efectuează în baza unei declarații vamale, completate pe un formular corespunzător modelului prestabilit. Excepția de la această regulă se referă la mărfurile importate sau exportate în scopuri necomerciale, a căror valoare în vamă nu depășește suma de 200 de Euro și alte situații stipulate expres în lege (mărfuri în calitate de ajutoare de urgență sau cu statut diplomatic etc.)

În scopul declarării mărfurilor, agentul economic trebuie să dețină un set de date aferente tranzacției, asigurând veridicitatea și plenitudinea acestora.

Datele despre tranzacție trebuie să fie suficiente pentru completarea tuturor rubricilor unei declarații vamale în detaliu. Cele 56 de rubrici cuprind mai multe date, majoritatea fiind codificate, iar utilizarea lor corectă necesită pregătire profesională corespunzătoare a persoanelor responsabile (a brokerului vamal sau a angajatului companiei, dacă această declară mărfurile de sine stătător).

Declarantul trebuie să se asigure că toate datele indicate în declarație vamală pot fi confirmate și justificate documentar. Setul minim de acte necesare vămuirii include: factură și documente de transport. Dacă legislația prevede acest lucru, declarantul trebuie să dețină și actul permisiv. Cu toate că aceste documente sunt suficiente pentru depunerea declarației, declarantul poate să anexeze și alte acte pe care le consideră relevante.

În scopul declarării mărfurilor, agentul economic trebuie să dețină un set de date aferente tranzacției, asigurând veridicitatea și plenitudinea informațiilor.

Vămuirea mărfurilor se efectuează în baza unei declarații vamale, care se depune concomitent cu documentele ce justifică datele indicate în declarația vamală. Setul minim de acte necesare vămuirii include:

1. **Document comercial** – invoice/factură;
 2. **Document de transport** – actul oficial ce însoțește încărcătura și conține informația despre punctele de plecare și de sosire, denumirile transportatorului, expeditorului, destinatarului, condițiile și caracterul deplasării, precum și trăsăturile caracteristice de bază ale mărfurilor transportate.
- a) La deplasarea cu transportul auto:

- CMR – scrisoarea de trăsură internațională prevăzută de Convenția internațională cu privire la contractul de transport al încărcăturilor pe calea auto (or. Geneva, 12.05.1956);
- Carnetul TIR prevăzut de Convenția internațională cu privire la transportul internațional de încărcături sub acoperirea Carnetului TIR (or. Geneva, 14.11.1975).
- b) La transportarea cu transportul aerian – scrisoarea de trăsură (fraht) prevăzută de Convenția privind unificarea unor reguli referitor la transporturile internaționale aeriene (or. Varșovia, 12.10.1929).
- c) La deplasarea cu transportul feroviar – scrisoarea de trăsură prevăzută de Acordul internațional privind transportul internațional de mărfuri pe calea ferată (intrat în vigoare la 01.11.1951).
- d) La deplasarea mărfurilor cu mijloacele de transport naval – conosamentul prevăzut de Convenția ONU cu privire la transportul maritim al încărcăturilor (or. Hamburg, 1978).

3. Actul permisiv, doar în cazuri stabilite în legislație.

Cu toate că aceste documente sînt suficiente pentru depunerea unei declarații, declarantul poate să anexeze și alte acte pe care le consideră relevante, precum contractul, documente de plată etc.

În cazul în care actele prezentate de declarant nu confirmă toate datele din declarația vamală, autoritatea vamală poate solicita prezentarea unor acte suplimentare. Prin urmare, în cazul selectării declarației pentru controlul documentar sau fizic (culoarul de vămuire galben sau roșu), declarantul trebuie să prezinte toate actele solicitate de organul vamal.

Actele anexate la declarația vamală trebuie să fie prezentate autorității vamale în original, iar în cazul declarării electronice, documentele sunt scanate și atașate la declarația vamală.

Dacă declarantul deține actele necesare vămuirii completate în limbi străine, organul vamal poate solicita traducerea acestora. Organul vamal poate accepta totuși documente prezentate în limbile străine vorbite de funcționarii vamali.

La introducerea sau scoaterea unor categorii de mărfuri pe/de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova, declarantul trebuie să dețină unul dintre următoarele acte permise: licență, autorizație sau certificat.

Nomenclatorul actelor permise este aprobat prin Legea nr.160/22.07.2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător și conține:

- toate actele permise din RM;
- lista autorităților emitente de acte permise;
- costul actului permisiv;
- perioada de valabilitate a actului permisiv.

Notă: Instituțiile de stat nu sunt în drept să emită, să ceară sau să oblige agenții economici să obțină sau să prezinte un act permisiv dacă acesta nu este prevăzut de Nomenclatorul actelor permise.

*Pentru a cunoaște actele permise relevante mărfurilor pe care intenționați să le importați/exportați, normele legale, autoritățile competente să le emită și datele de contact ale acestora, precum și toate reglementările tarifare și netarifare ale Republicii Moldova la importul și exportul de mărfuri este recomandat să consultați **Tariful Vamal Integrat al Republicii Moldova** (abreviat **TARIM**), pe Portalul de Informații Comerciale - www.trade.gov.md (pagină oficială gestionată de Serviciul Vamal al Republicii Moldova).*

Observații utile și recomandări

- În cazul în care actele prezentate de declarant nu confirmă toate datele din declarația vamală, vama poate solicita prezentarea actelor suplimentare, lista căroră nu este una exhaustivă. Prin

urmare, în cazul selectării declarației pentru controlul documentar sau fizic (culoarul galben sau roșu de vămuire), declarantul va trebui să ofere vămii toate datele și actele disponibile.

- În scopul asigurării declarării corecte a mărfurilor la import, în cazuri în care există suspiciuni privind natura sau cantitatea mărfurilor comandate de la partenerul extern, declarantului poate, cu acordul vămii, să examineze marfă și să preleve probe pentru a face expertiză. Verificarea și expertiza până la depunerea declarației vamale se face în scopul determinării codului mărfii, originii, valorii, cantității etc. și poate fi efectuată de către Camera de Comerț și Industrie a RM. În caz de constatare a diferențelor în plus sau în minus a cantității mărfurilor, declarația vamală se va completa pentru cantitatea reală din mijlocul de transport verificat, astfel fiind prevenite fraudele vamale.
- Datele din declarația vamală pot fi modificate, la solicitarea declarantului, în scopul redactării unor omisiuni sau greșeli admise la completarea acesteia și care nu au fost depistate din timp. Acest drept este limitat în timp și poate fi realizat doar în intervalul dintre depunerea declarației vamale și până la luarea deciziei de către vamă de a efectua controlul fizic al mărfurilor.
- Actele anexate la declarația vamală trebuie să fie prezentate vămii în original, iar în cazul declarării electronice, documentele sunt scanate și atașate la declarația vamală.
- Dacă declarantul deține actele necesare vămuirii completate în limbile străine, este considerat că vama poate cere traducerea acestora.

1.4. Procedurile post vamale după exportul

Auditul Post Vămuire (APV) este modalitatea de confirmare a informației declarate autorității vamale de către importatori și exportatori, sub aspectul verificării conformării agentului economic și activității acestuia la legislația vamală și respectarea cerințelor impuse de autoritatea vamală în scopul utilizării anumitor proceduri și regimuri vamale. Auditului post vămuire pot fi supuse persoanele implicate direct sau indirect, cu titlu profesional, în operațiunile supuse auditului post vămuire sau persoanele care dispun de documentele și datele respective din motive profesionale (oricare agent economic care importă sau exportă mărfuri, brokerii vamali, administratorii antrepozitelor, și oricare agent economic care are tangență cu procedurile vamale).

Auditul Post Vămuire, conform legislației UE se axează pe:

- 1) verificarea importurilor după punerea mărfurilor în liberă circulație;
- 2) controlul procedurilor speciale (tranzit, antrepozit vamal, import temporar, etc.);
- 3) verificarea administrației, organizării, procedurilor interne și/sau sistemelor interne pentru înregistrarea informației ce ține de mărfurile importate/exportate de către agentul economic;
- 4) pre-auditul vamal al agenților economici pentru acordarea regimului solicitat (ex. proceduri simplificate pentru tranzit sau de declarare, regimuri vamale cu impact economic și altele).

Controlul vamal ulterior prin auditul post-vămuire al persoanelor care practică activitate de întreprinzător se planifică, se înregistrează, se supraveghează și se raportează în conformitate cu prevederile *Legii nr.131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător* și în conformitate cu *Codul Vamal al Republicii Moldova, secțiunea 291*.

În procesul auditului postvămuire, organul vamal este obligat să identifice și să examineze imparțial toate faptele și circumstanțele ce au tangență cu trecerea mărfurilor peste frontiera vamală și plasarea acestora într-o destinație vamală. Aceste activități de control ale Serviciului Vamal al Republicii Moldova, sunt necesare pentru ajustarea operațiunilor vamale la standardele UE și OMV, pentru a reduce timpul lung de așteptare în punctele de trecere a frontierei și de a crea agenților economici cele mai confortabile condiții pentru dezvoltarea afacerilor sale.

Documentele necesare auditului post-vămuire (APV). Conform legislației Republicii Moldova, agenții economici, care efectuează comerțul internațional de mărfuri, sunt obligați de a păstra documentele care se referă la operațiunile de import sau export pentru o perioadă de 6 ani. Agentul economic trebuie să fie în stare să demonstreze colaboratorilor vamali cum au fost achiziționate și achitate bunurile importate sau exportate, cum s-au clasificat tarifar mărfurile și cum s-a luat decizia asupra declarării valorii în vamă și originii mărfurilor.

Pentru implementarea APV, agentul economic trebuie să dispună de următoarele documente justificative:

- 1) Contractul, oferta, comanda sau factura proforma unde sunt indicați termenii de livrare, inclusiv cantitatea, valoarea, data livrării și modul de plată;
- 2) Factura unde este indicată data livrării, descrierea mărfurilor, cantitatea și valoarea, condițiile livrării (conform INCOTERM);
- 3) Documentele de însoțire de tranzit unde este indicat cum mărfurile au intrat în Moldova, itinerarul parcurs și sunt aplicate ștampilele vamale necesare;
- 4) Informația preliminară despre codul tarifar și origine, care confirmă clasificarea tarifară și originea mărfurilor.

La începutul controlului, auditorii prezintă ordinul de petrecere a auditului și legitimațiile lor de serviciu. La solicitarea auditorilor pot fi verificate, documentele confirmative-justificative, inspectarea imobilelor, dar și discuții cu colaboratori sau reprezentanți companiei, care au fost implicați în activități de import, export sau operațiuni contabile.

Auditorii sunt obligați să păstreze confidențialitatea informațiilor obținute pe parcursul auditului. În cadrul Serviciului Vamal activează echipe specializate în domeniul auditului post vămuire, care în prealabil contactează agentul economic pentru a stabili vizita la oficiu.

1.5. Procedurile vamale și declarația electronică;

Acest serviciu elimină necesitatea Exportatorului de a prezenta careva acte pe suport de hârtie sau de a se deplasa la un birou vamal. Exportatorul (Declarantul) din numele propriu sau Brokerul vamal împuternicit pot completa declarația vamală direct din oficiu, la care se anexează documentele scanate, cu aplicarea semnăturii digitale și expedierea electronică a documentelor. Detalii cu privire la procesul de declarare electronică a mărfurilor la export pot fi consultate la pagina web a Serviciului Vamal.

La declarația vamală electronică se anexează copiile scanate ale documentelor însoțitoare (comerciale, de transport, acte permissive, prevăzute în Nomenclatorul actelor permissive eliberate de autoritățile emitente persoanelor fizice și persoanelor juridice pentru practicarea activității de întreprinzător, privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător), în baza cărora este întocmită declarația vamală respectivă. Documentele scanate anexate vor fi salvate în formatul "JPG" sau "PDF", având rezoluție de 300 "dpi" și mărimea nu mai mare 50 MB. Documente însoțitoare eliberate de către alte autorități publice și prezentate organelor vamale prin intermediul sistemelor de comunicații informaționale (fără suport de hârtie) nu se scanează pentru a fi atașate la declarația vamală, iar în borderoul documentelor atașate se înscrie doar numărul de identificare și data eliberării. Vizualizarea și verificarea acestora se va efectua ulterior de către organul vamal prin intermediul modulului "Multy-Agency".

După completarea declarației vamale electronice, anexarea documentelor electronice la declarația vamală, și aplicarea semnăturii digitale, selectând certificatul cheii publice, se finalizează cu stocarea acestor documente pe serverul Serviciului Vamal în SIIV ASYCUDA World. Ulterior, Declarația

vamală se examinează în format electronic de către inspectorul vamal din cadrul postului vamal electronic.

1.6. Declarația vamală;

Declarație vamală este actul unilateral prin care o persoană manifestă, în formele și modalitățile prevăzute de legislația vamală, voința de a plasa mărfurile sub o anumită destinație vamală. • Declarantul este persoana care întocmește și depune declarație vamală în nume propriu sau persoana în al cărei nume este întocmită declarația vamală de către brokerul vamal sau intermediar. Cerințele tehnice specifice întocmirii declarației vamale sunt specificate în Ordinul referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu Inițial întocmirii declarației vamale, Exportatorul (Declarantul) din numele propriu sau Brokerul vamal împuternicit, asigură înregistrarea entității economice participantă la comerțul extern în Sistemul Informațional Integrat Vamal ASYCUDA World (SIIV ASYCUDA World) la biroul vamal din raza sediului companiei.

Efectuarea operațiunilor de vămuire și întocmirea declarației vamale poate fi asigurată și completată de către exportator de sine stătător, sau prin intermediul brokerului vamal licențiat. Brokerul vamal este în drept să efectueze, în numele și pentru persoane terțe (Exportatori), orice operațiuni de mediere în domeniul vamal. Brokerul vamal activează în baza Autorizației de broker vamal, eliberată de Serviciul Vamal. 30 Exportatorul (Declarantul) din numele propriu sau Brokerul vamal împuternicit, trebuie să dețină semnătura digitală pentru autentificarea procedurilor și documentelor la declararea electronică a mărfurilor. 4.3. Ce fel de servicii îmi poate oferi Brokerul vamal la efectuarea operațiunilor de vămuire? Exportatorul beneficiază de următoarele servicii prestate de brokerul vamal, prin contractul de prestării servicii încheiat: (i) declararea mărfurilor și a mijloacelor de transport; (ii) depozitarea provizorie a mărfurilor și unităților de transport; (iii) asistență la vămuirea mărfurilor și mijloacelor de transport, (iv) asistență la determinarea corectă a valorii în vamă a mărfurilor declarate, și (v) respectarea procedurilor de vămuire a mărfurilor declarate. 4.4. Care sunt termenele și locul unde trebuie să fie depusă declarația vamală? Programul de depunere a declarației vamale electronice nu este limitat în timp și poate fi depus în 24/24 ore, din oficiul Exportatorului din numele propriu sau a Brokerului vamal împuternicit. Exportatorul poate alege postul vamal pentru declararea exportului, inclusiv să depună declarația vamală direct la punctul de trecere a frontierei. Totodată poate fi solicitată efectuarea controlului vamal în alte locuri decât organul vamal, și în afara orelor de program. 4.5. Cum se completează declarația vamală? Declarația vamală electronică se completează prin accesarea SIIV Asycuda World în conformitate cu Normele tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu, ținând-se cont de specificul prevăzut pentru procedura declarării electronice.

1.7. E-customs, modernizarea procedurilor vamale.

Pentru vama, declararea electronică asigură modernizarea continuă a proceselor, facilitarea comerțului, sporirea transparenței și reducerea riscurilor de corupție, datorită minimizării contractului direct dintre declarant și vama.

Vămuire electronică oferă avantaje palpabile, comparativ cu declararea pe suport de hârtie, printre acestea fiind:

- Simplificarea considerabilă a întregului proces. În cazul exportului electronic, se exclud mai multe etape, precum necesitatea prezentării mărfii și a actelor la postul vamal intern (mărfurile se transportă de la locul încărcării direct spre frontiera, iar actele se transmit doar în format electronic). La importul electronic, mărfurile pot obține liber de vamă nemijlocit la frontieră și să fie transportate direct la locul de destinație, evitând procedura de tranzit până la postul vamal intern.

- Declarația vamală poate fi transmisă de la distanță (din birou, domiciliu), iar exportatorul sau brokerul vamal nu sunt obligați să se afle nemijlocit la postul vamal.
- Flexibilitatea și reducerea considerabilă a timpului aferent formalităților vamale, deoarece declarația vamală electronică poate fi depusă la orice oră și în orice zi.
- Reducerea costurilor de export prin excluderea cheltuielilor de deplasare a mijlocului de transport până la postul vamal intern, staționarea în zona de control, cheltuielile pentru formularul declarației vămilor pe suport de hârtie și multiplicarea actelor.

Cine poate beneficia. Declararea electronică este accesibilă tuturor agenților economici și nu necesită anumite autorizări din partea vămii. Totodată, pentru a declara electronic, agentul economic sau brokerul vamal al acestuia trebuie să dispună de semnătură digitală eliberată de către Centrul Telecomunicații Speciale.

Procedura electronică poate fi solicitată pentru toate tipurile de transport internațional (auto, cale ferată, avia, trimiteri poștale) și pentru toate tipurile de mărfuri. Excepții sunt doar la import pentru mărfurile transportate în grupaj (mărfurile transportate într-un singur mijloc de transport și livrate către mai mulți destinatari) și în cazul trimiterilor poștale internaționale. În aceste cazuri, mărfurile trebuie să fie prezentate postului vamal intern.

Declararea electronică se aplică doar unor regimuri vamale, și anume import definitiv, export și tranzit. Pe viitor, și utilizatorii altor destinații, precum admiterea temporară, perfecționarea activă, antrepozit, zone libere, vor putea beneficia pe deplin de declararea electronică.

Proceduri de urmat. Declarare electronică cuprinde următoarele etape:

- Declarantul (sau brokerul vamal) completează declarația vamală și, cu copiile scanate ale documentelor de însoțire, o stochează pe serverul vămii, aplicând semnătura digitală.

În caz de import electronic, declarația trebuie să fie transmisă anticipat, cu cel puțin o oră înaintea prezentării mărfurilor la frontieră. Astfel, importatorul trebuie să solicite de la vânzător transmiterea din timp a copiilor scanate a actelor necesare vămii. Totodată, la import, dacă mărfurile nu circulă conform procedurii TIR, concomitent cu declarația de import, se depune și declarația vamală electronică de tranzit.

- Sistemul informațional integrat vamal înregistrează declarația. În cazul exportului, maxim într-o oră, vama trimite un mesaj electronic prin care permite prezentarea mărfurilor la postul de frontieră solicitat de exportator. Doar în caz de identificare a unor riscuri, vama cere prezentarea mărfurilor la postul vamal intern pentru control (de menționat că, conform datelor vamale, circa 90% din declarațiile de export sunt selectate pe culoarul verde - fără control vamal).

La import electronic, dacă declarația este selectată pe verde și sunt respectate cerințele actelor permissive și încasate taxe și impozite de import, se acordă liber de vamă și marfa poate fi transportată direct spre locul descărcării. Doar în caz de selectare, în baza analizei de risc, pe culoarul galben sau roșu de control vamal, marfa se transportă, conform procedurii de tranzit intern, până la postul vamal intern pentru efectuarea controlului (de menționat că, conform datelor vamale, circa 20% din declarații de import sunt selectate pe culoarul galben (pentru control documentar) și circa 6% - pe roșu (control documentar și fizic al mărfurilor)).

Agent Economic Autorizat (AEO)

Statutul de AEO se acordă agenților economici care exportă mărfuri de origine preferențială din Republica Moldova în UE și oferă dreptul de auto-certificare a originii prin întocmirea unei declarații pe factură. Mărfurile însoțite de astfel de declarație vor beneficia de scutire de taxe vamale la importul în UE, fără a fi necesară prezentarea certificatului EUR1.

Această procedură simplificată se aplică indiferent de valoarea mărfurilor, ori agenții economici care nu dețin statut de exportator aprobat sunt limitați în dreptul de a declara originea pe factură doar pentru mărfurile în valoare de până la 6000 Euro.

Cine poate beneficia. Statutul de AEO poate fi solicitat de întreprinderile care corespund anumitor cerințe prestabilite, în special:

- un istoric al respectării legislației vamale și absența în ultimele 12 luni a încălcărilor repetate ale legislației vamale și fiscale;
- un istoric al exportului de cel puțin un an. Totodată, se cere o anumită frecvență și regularitate a operațiunilor de exporturi preferențiale (cel puțin 5 exporturi la fiecare 3 luni calendaristice consecutive, pe parcursul celor 12 luni anterioare prezentării cererii);
- întrunirea regulilor de origine preferențială și asigurarea accesului vămii la toate documente ce dovedesc originea mărfurilor (inclusiv la documentele contabile, la sistemul informatic de evidență a operațiunilor vamale și la procesul de producție).

Proceduri de urmat. Certificatul de Agent Economic Autorizat se eliberează la cererea agentului economic de către vamă pe un termen nelimitat. Totodată, vama monitorizează utilizarea certificatului și în baza analizei riscurilor poate dispune efectuarea controlului ulterior.

La perfectarea operațiunilor vamale, exportatorul trebuie să indice pe factură sau alt document comercial textul exact al declarației de origine, conform modelului stipulat în DCFTA („*Exportatorul produselor ce fac obiectul acestui document (autorizația vamală nr.(1)) declară că, exceptând cazul în care în mod expres este indicat altfel, aceste produse sunt de origine preferențială(2).*”) și să anexeze acest document la declarație vamală.

Observații utile și recomandări

- Exportatorul aprobat trebuie să asigure păstrarea unei copii a documentului cu declarația de origine și a actelor ce confirmă originea preferențială pe un termen de cel puțin 4 ani de la data emiterii acesteia; să prezinte, până la data de 10 a lunii ulterioare celei de gestiune, raportul cu privire la documentele pe care au fost completate declarațiile de origine, conform statutului de exportator aprobat.

4. EXERCITII DE VERIFICARE ȘI CONSOLIDARE A CUNOȘTINȚELOR

Înainte de începerea cursului de instruire participanților li se propune să completeze un test de evaluare a cunoștințelor. Același test se repetă la finalul instruirii pentru a verifica gradul de însușire a materialului prezentat.

	Intrebare și variante de răspuns	Răspunsul corect
1.	Persoana care depune în nume propriu sau în numele căreia se depune o declarație vamală, se numește: 1. broker vamal 2. specialist în domeniul vămuirii 3. declarant vamal	3. declarant vamal
2.	Ce beneficii se acordă AEO? 1. Prelungirea termenului de plata a drepturilor de import 2. Scutirea de toate controale vamale 3. Scutirea de drepturi de import	1. Prelungirea termenului de plata a drepturilor de import

3.	Care din următoarele forme de garanție se acceptă de organul vamal 1. depozit bănesc 2. scrisoare de garanție a băncii 3. scrisoare de garanție a companiei de asigurare 4. toate variante corecte	4. toate variante corecte
4.	În ce termen mărfurile străine depozitate temporar trebuie să fie plasate sub un regim vamal sau reexportate 1. 90 de zile 2. 60 de zile 3. 30 de zile	1.90 de zile
5.	Care este termenul de plată a drepturilor de import: 1. Pînă la acordarea liberului de vamă; 2. Pînă la acordarea liberului de vamă sau în termen de 10 zile de la notificarea datoriei vamale; 3. nu mai tîrziu de 72 de ore din momentul trecerii frontierei vamale.	2. Pînă la acordarea liberului de vamă sau în termen de 10 zile de la notificarea datoriei vamale
6.	Valoarea impozabilă cu TVA a mărfurilor importate constituie: 1. valoare în vamă, fără includerea taxei, accizelor și T.V.A. 2. valoarea în vamă, precum și impozitele și taxele care urmează a fi achitate la importul acestor mărfuri, cu excepția T.V.A; 3. valoarea în vamă cu includerea tuturor taxelor și impozitelor	2. valoarea în vamă, precum și impozitele și taxele care urmează a fi achitate la importul acestor mărfuri, cu excepția T.V.A
7.	Volum de mărfuri exprimat cantitativ sau valoric ce poate fi pus în liberă circulație cu un tratament tarifar favorabil, constând în reducerea sau exceptarea de taxe vamale se numește: 1. Tratament tarifar 2. Cod tarifar 3. Contingent tarifar	3. Contingent tarifar
8.	Sistemul de administrare a contingentelor tarifare la importul/exportul mărfurilor se bazează pe: 1. Principiul ”primul venit, primul servit” 2. Principiul “rezervării prealabile” 3. Nu este careva regulă specială.	1. Principiul ”primul venit, primul servit”
9.	În conformitate cu prevederile Acordului de asociere între UE și RM, mărfurile sunt scutite de: 1. taxă vamală 2. TVA 3. TVA și taxa vamală	1. taxă vamală
10.	La vămuirea mărfurilor destinate includerii în capitalul statutar acestea sunt scutite de: 1. Taxa vamală 2. Taxa pentru proceduri vamale 3. Drepturile de import	3. Drepturile de import

11.	Care este metoda principală de determinare a valorii în vamă 1. în baza valorii tranzacției cu marfa identică 2. în baza prețului efectiv plătit sau de plătit 3. în baza costului unitar al mărfii	2. în baza prețului efectiv plătit sau de plătit
12.	Pentru determinarea valorii în vamă care sume trebuie să fie adăugate la prețul plătit sau de plătit, dacă nu au fost deja incluse în preț: 1. costul de asigurare 2. drepturi de import 3. transportul mărfurilor pe teritoriul vamal al RM	1. costul de asigurare
13.	Care din următoarele regimuri nu se încadrează în noțiune regimuri vamale speciale: 1. tranzit; 2. antrepozitul vamal; 3. admiterea temporară 4. punere în liberă circulație	4. punere în liberă circulație
14.	Care documente nu se accepta ca document de tranzit în RM 1. Carnet TIR 2. Carnet ATA 3. Carnet CPD	3. Carnet CPD
15.	Care regim vamal prevede suspendarea parțială de drepturi de import: 1. admitere temporară 2. tranzit 3. perfecționare activă	1. Admitere temporară
16.	Pentru care regim vamal poate fi aplicat Carnetul ATA? 1. admitere temporară 2. tranzit 3. ambele variante	1. ambele variante
17.	Pentru care mărfuri nu poate fi aplicat Carnet ATA? 1. echipament profesional 2. animale 3. produse alimentare	3. produse alimentare
18.	Pe toată durata regimului vamal de admitere temporară, mărfurile și mijloacele de transport: 1. pot fi vândute 2. nu pot fi vândute 3. pot fi închiriate	2. nu pot fi vândute
19.	Regimul vamal de perfecționare activă permite utilizarea mărfurilor pe teritoriu RM cu: 1. sistem cu suspendare și cu restituire 2. sistem cu achitare totală și cu achitare parțială 3. sistem de scutire totală	1. sistem cu suspendare și cu restituire
20.	Ce nu se consideră operațiuni de perfecționare: 1. prelucrarea mărfurilor, inclusiv montarea, asamblarea sau fixarea lor la alte mărfuri; 2. repararea mărfurilor, inclusiv restaurarea acestora, înlăturarea defectelor, reglarea;	3. transbordarea mărfurilor

	3. transbordarea mărfurilor	
21.	Care este termenul de păstrare a documentelor în scopul controlului vamal? 1. 3 an 2. 4 ani 3. 5 ani	2. 4 ani
22.	INCOTERMS reprezintă 1. condițiile de livrare în contractul de transport 2. condițiile de livrare în contractul de vânzare cumpărare 3. condițiile de livrare în orice contract	2. condițiile de livrare în contractul de vânzare cumpărare
23.	Care condiție de livrare INCOTERMS 2020 se aplică doar pentru transportul maritim? 1. FCA 2. FAS 3. DPU	2. FAS
24.	Care categorie din Grupele Incoterms presupune că cumpărătorul suportă cheltuielile și riscurile maxime pentru livrarea mărfii la locul convenit? 1. Grupa E 2. Grupa F 3. Grupa C 4. Grupa D	1. Grupa E
25.	Care categorie din Grupele Incoterms presupune că vânzătorul suportă cheltuielile și riscurile maxime pentru livrarea mărfii la locul convenit? 1. Grupa E 2. Grupa F 3. Grupa C 4. Grupa D	4. Grupa D
26.	Declarație electronică prelabilă în sistemul TIR este: 1. NCTS 2. TIR 3. TIR EPD	3. TIR EPD
27.	Ce se subînțelege sub ”mărfuri cu dublă utilizare” 1. mărfurile care pot fi utilizate de două sau mai multe ori 2. mărfurile care pot fi utilizate atât în scopuri pașnice cât și în scopuri militare 3. mărfurile care se utilizează în scopuri militare	2. mărfurile care pot fi utilizate atât în scopuri pașnice cât și în scopuri militare
28.	Acte permissive se prezintă organului vamal pentru vămuire: 1. la toate mărfurile 2. la anumite mărfuri prevăzute de legislația	2. pentru anumite mărfuri prevăzute de legislația

	3. la toate mărfurile scutite de drepturi de import.	
29.	Care din următoarele documente nu este obligatoriu pentru a fi depus cu declarația vamală: 1. factura; 2. contract 3. documentele de transport.	2. contract
30.	Care din următoarele documente este obligatoriu pentru a fi depus cu declarația vamală: 1. factura; 2. contract 3. certificat de calitate.	1. factura;
31.	În cadrul procedurii de vămuire, brokerul vamal poate să preleve probe și mostre de mărfuri pentru efectuarea cercetării (expertizei)? 1. Cu permisiunea organului vamal și pînă la depunerea declarației vamale. 2. Cu permisiunea organului vamal și după depunerea declarației vamale. 3. Brokerul vamal nu poate să preleve probe și mostre de mărfuri.	1. Cu permisiunea organului vamal și pînă la depunerea declarației vamale.
32.	Declarantul poate să efectueze examinarea, măsurarea, cîntărirea mărfurilor și mijloacelor de transport? 1. Pînă la prezentarea declarației vamale, sub supraveghere vamală. 2. La orice etapă de vămuire. 3. Nu, declarantul nu are acest drept.	1. Pînă la prezentarea declarației vamale, sub supraveghere vamală.
33.	În scopul determinării originii mărfurilor drept țară de origine a mărfurilor pot fi considerate 1. doar o singură țară; 2. un grup de țări, o uniune vamală 3 ambele variante	3 ambele variante
34.	Drept țară de origine a mărfii importate se consideră: 1. țara unde este înregistrat exportatorul; 2. țară sau teritoriu în care marfa a fost obținută integral sau a fost supusă unei prelucrări sau transformări substanțiale; 3. țara unde mărfurile au fost produse din materie primă obținută în același stat.	2. țară sau teritoriu în care marfa a fost obținută integral sau a fost supusă unei prelucrări sau transformări substanțiale
35.	Ce marfă nu se consideră obținută integral în țara respectivă: 1 produsele din regnul vegetal cultivate și recoltate în altă țară decît țara de export; 2. produsele obținute de la animale vii crescute în altă țară, decît țara de export;	1. produsele din regnul vegetal cultivate și recoltate în altă țară decît țara de export

	3. produsele minerale extrase în respectiva țară sau teritoriu; animalele vii născute și crescute în țara respectivă	
36.	Cum se definește criteriu conform căruia țara de origine a mărfurilor va fi considerată țara unde a avut loc ultima transformare sau prelucrare substanțială, efectuată într-o întreprindere echipată în acest scop, și din care a rezultat un produs nou sau care reprezintă un stadiu de fabricație important? 1. Perfecționare activă, 2. Prelucrarea suficientă, 3. Regula cotei ad valorem	2. Prelucrarea suficientă
37.	La determinarea tarii de origine a marfii, nu se ia în considerare: 1. originea materiei prime utilizate; 2. originea resurselor energetice, a masinilor, instalațiilor, echipamentelor și uneltelor folosite la fabricarea mărfii; 3. procesul tehnologic de prelucrare a marfurilor, 4. valoarea materiei prime utilizate	2. originea resurselor energetice, a masinilor, instalațiilor, echipamentelor și uneltelor folosite la fabricarea mărfii
38.	Care reguli de origine preferențială se aplică la export în țările CEFTA?: 1. Sistemul generalizat de preferințe 2. Convenția Pan-Euro-Med 3. Ambele sunt corecte	2. Convenția Pan-Euro-Med
39.	Care reguli de origine preferențială se aplică la export în Turcia?: 1. Sistemul generalizat de preferințe 2. Convenția Pan-Euro-Med 3. Ambele sunt corecte	2. Convenția Pan-Euro-Med
40.	Care reguli de origine preferențială se aplică la export în Ucraina?: 1. Reguli de determinare a țării de origine a mărfurilor în CSI 2. Convenția Pan-Euro-Med 3. Ambele variante sunt corecte	3. Ambele variante sunt corecte
41.	Care este cota procentuală a valorii materialelor neoriginare conform criteriului de prelucrare suficientă a țării de origine nepreferențiale	2. 45 %

	1. 50 % 2. 45 % 3. 30 %	
--	-------------------------------	--

De asemenea, pe parcursul instruirii, participanților li se adresează întrebări pentru a le atrage atenția asupra unor momente specifice abordate în cadrul modului ”Operațiuni de export-import”.

La capitolul „Legislația vamală” participanților le vor fi adresate următoarele întrebări:

- *Ce plăți se efectuează la bugetul de stat la momentul importului?*
- *Pentru care 3 categorii de produse Republica Moldova utilizează la maximum contingentele tarifare stabilite*

La capitolul ”Elaborarea strategiei de export” participanților li se explică în regim interactiv de ce este necesară cercetarea pieței și care sunt cele mai frecvent utilizate platforme/baze de date pentru obținerea de date statistice ce țin de exportul în anumite țări a diferitor categorii de produse, date privind documentele necesare, reguli tarifare, etc.

Pentru consolidarea cunoștințelor și aplicarea în practică a celor însușite participanților li se propune următorul exercițiu:

- *Efectuarea unei analize de piață pentru produsul de care antreprenorul/managerul este interesat (produsul companiei) utilizând platformele studiate:*
 - <https://www.trademap.org/>
 - *Market Access Map - macmap.org*
 - <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>
 - *trade.gov.md*

Pentru platforma trademap.org este necesară înregistrarea. Pentru platformele Trade Map și Market Access Map se vor selecta orice țări țintă care nu sunt membre ale Uniunii Europene Pentru platforma Access to Markets se vor examina datele pentru export în țările UE

La capitolul INCOTERMS 2020 se adresează următoarele întrebări:

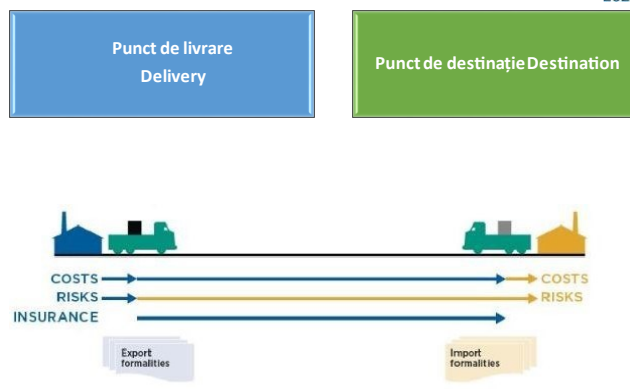
- *Ce reguli sunt utilizate de către întreprinderea unde activează participanților la curs?*
- *Care ediții INCOTERMS se utilizează în cazul în care în contractul de vânzare-cumpărare nu este specificată ediția concretă?*

Împreună cu participanții se identifică răspunsul corect și se argumentează de ce a fost selectat un anumit răspuns.

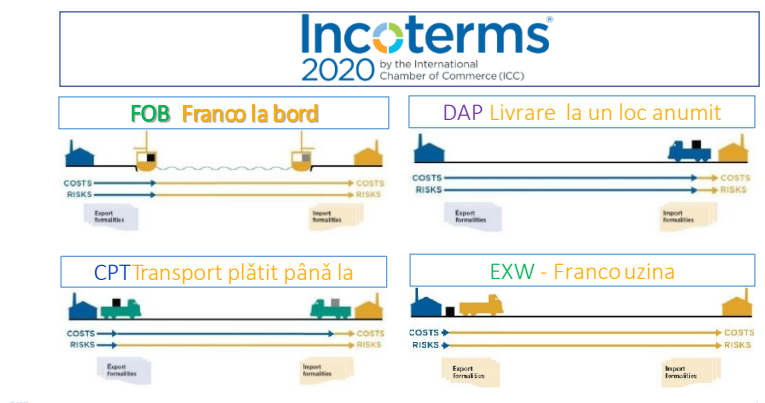
În baza figurii de mai jos se explică participanților principiile de selectare a condițiilor INCOTERMS. Ulterior în baza schemelor grafice concrete se explică fiecare condiție de livrare.

Incoterms
2020 by the International
Chamber of Commerce (ICC)

Participantilor li se propune să identifice condiția INCOTERMS utilizată, în baza figurii.

Pentru determinarea originii mărfii prin schimbarea poziției tarifare se oferă următorul exemplu de prelucrare suficientă a produsului (tomate -pastă de roșii – suc de roșii) și schimbarea poziției tarifare a produsului finit:

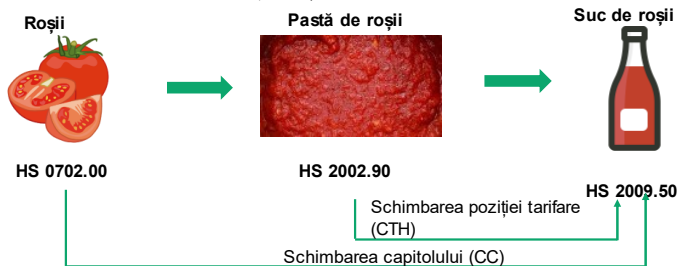

Schimbarea clasificării tarifare – Suc de roșii

Produs: Sos de roșii- HS 2009.50

Proces: Sucul de roșii este obținut din pastă de roșii, care la rândul ei este obținută din roșii.

Sucul și pasta de roșii sunt clasificate în același Ch. 20 (Fructe, legume, nuci preparate), dar la diferite poziții. Roșiile sunt în Ch. 07.

În cadrul seminarului se discută cu participanții anumite probleme specifice sensibile în baza exemplelor concrete oferite de participanți: determinarea corectă a valorii în vamă, cum importatorul poate contesta anumite decizii ale inspectorilor vamali, cum poate beneficia de drepturi de simplificare a procedurilor vamale.

Pentru tematica **Certificarea calității** se vor examina și discuta cu participanții următoarele exemple (inclusiv în baza situației de la întreprinderile unde activează beneficiarii).

CUM PREGĂTIM O COMPANIE PENTRU CERTIFICARE AVEM 4 SITUAȚII

SITUAȚIA 1 – Pregătirea unui audit de CERTIFICARE

În această situație trebuie să parcurgem următoarele etape (nu neapărat în această ordine):

1. Efectuarea unui Audit Diagnostic (întocmirea unui plan de măsuri în urma evaluării conformității cu cerințele legale și de standard pentru ex. Mediu, SSM, SU);
2. Analiza documentelor/documentației existente (Manual, Proceduri, Instrucțiuni, Regulamente, Dosare de personal cu Fișe de post, etc). În această fază se identifică în funcție de numărul de procese și complexitatea acestora, necesarul de documentație.
3. Instruirea personalului clientului (Echipa ISO – formată din toți responsabilii de procese, care la rândul lor vor instrui personalul din subordine).
4. Selectăm organismul de certificare (doar dacă nu este deja contractat de clientul nostru). Dacă nu a fost selectat deja de client, trebuie să avem grijă în selecția organismului, decizia să fie bine fundamentată, deoarece vom lucra cu acel organism min.3 ani (valabilitatea certificatelor este de 3 ani)
5. Proiectarea (elaborarea) documentelor.

Exemplu documentație:

- Manualul sistemului de management
 - Controlul informațiilor documentate
 - Audit intern
 - Controlul neconformităților
 - Acțiuni corective
 - Competență, instruire și conștientizare
 - Identificarea aspectelor de mediu și evaluarea impacturilor semnificative asupra mediului
 - Obligații de conformare
 - Comunicarea internă și externă
 - Control operațional
 - Situații de urgență
 - Monitorizare și măsurare
 - Elaborarea procedurilor
 - Analiza efectuată de management
 - Controlul proceselor, produselor și serviciilor furnizate din exterior
 - Relația cu clientul și evaluarea satisfacției acestuia
 - Gestionarea deșeurilor
 - Identificarea, tratarea șiținerea sub control a riscurilor și oportunităților
 - Proceduri / instrucțiuni specifice activităților ce urmează să fie CERTIFICATE.
6. Implementarea sistemului – presupune testarea tuturor documentelor elaborate și actualizarea/modificarea lor în funcție de ce s-a constatat pe teren. IMPLEMENTAREA este elementul cheie. Nimic nu poate fi dovedit cu ocazia auditului dacă nu a fost documentat.
 7. Auditul intern – presupune realizarea unei evaluări a conformării sistemului de
 8. Management cu cerințele de standard sau standarde (depinde câte standarde alege clientul). Dacă nu a fost efectuat un audit de evaluare a conformării cu cerințele legale înainte de acest contract, se va realiza acum.

9. Închiderea neconformităților identificate cu ocazia auditului intern – aici închidem toate neconformitățile din auditul intern în așa fel încât să ne asigurăm că auditul organismului de certificare se va putea derula.
10. Analiza efectuată de management – de regulă se realizează de către companie cu toți Responsabilii de procese, iar consultantul sprijină compania în efectuarea acestei analize. În această etapă se analizează toate informațiile conform cerinței 9.3
11. Anunțarea organismului de certificare – dacă am finalizat toate etapele de mai sus, putem anunța organismul de certificare că organizația este pregătită de certificare.

SITUAȚIA 2 – Pregătirea unui audit de RE-CERTIFICARE

Se derulează la fel ca și auditul de certificare, cu mențiunea că se vor avea în vedere

SITUAȚIA 3 – Pregătirea unui audit de SUPRAVEGHERE

Se derulează la fel ca și celelalte audituri, cu mențiunea că se vor avea în vedere și aici următoarele:

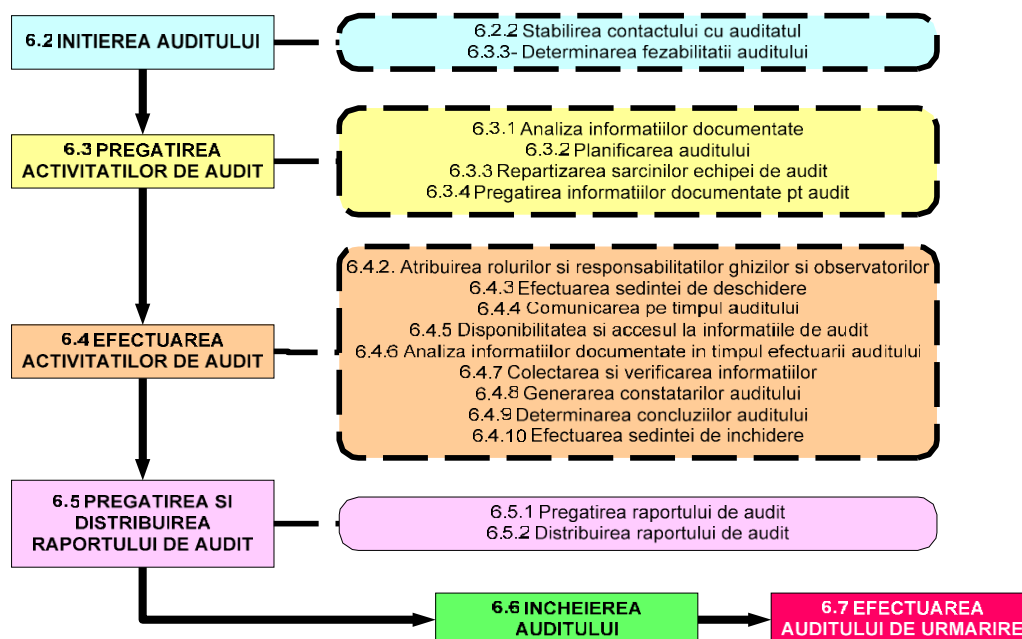
1. Nu avem documentație nouă decât dacă s-a modificat standardul sau activitățile.
2. Se va verifica obligatoriu rezultatul ultimului audit al organismului de certificare (se vor închide neconformitățile/observațiile de la ultimul audit al organismului).
3. Auditul intern este obligatoriu
4. Analiza de management este obligatorie
5. Restul activităților sunt la fel

SITUAȚIA 4 – Pregătirea unui audit de URMĂRIRE

Pentru acest audit avem de realizat doar închiderea neconformităților care au stat la baza suspendării certificatului / certificatelor după care anunțăm organismul de certificare sau trimitem dovezile organismului de certificare.

REMEMBER AUDIT:

ETAPELE AUDITULUI:

DE UNDE LUĂM INFORMAȚIILE ÎN AUDIT?

Sursele de informații selectate pot să difere în funcție de domeniul și complexitatea auditului și pot să includă următoarele:

- interviuri cu salariații și cu alte persoane;
- observări ale activităților, ale condițiilor și ale mediului de lucru;
- documente, cum ar fi: politici, obiective, planuri, proceduri, standarde, instrucțiuni, autorizații și permise, specificații, desene, contracte și comenzi;
- informații documentate, cum ar fi: înregistrări ale inspecțiilor/verificărilor organelor de control, procese verbale ale ședințelor, rapoarte de audit, înregistrări ale programului de monitorizare și rezultate ale măsurărilor, etc.
- rezumate ale datelor, analize și indicatori de performanță;
- informații despre planurile de eșantionare ale auditatului și despre procedurile pentru controlul eșantionării și procesele de măsurare;
- rapoarte din alte surse, de exemplu feedback de la clienți, sondaje și măsurări externe, alte informații relevante de la părți externe și clasificarea furnizorilor;
- baze de date și site-uri internet;
- simulare și modelare.

EFFECTUAREA INTERVIURILOR?

Auditorul ar trebui să ia în considerare următoarele:

- interviurile ar trebui să fie ținute cu persoane de la niveluri și funcții adecvate, care efectuează activități sau sarcini din domeniul auditului;
- interviurile ar trebui, în mod normal, să fie efectuate în cadrul orelor normale de lucru și, dacă este posibil, la locul obișnuit de lucru al persoanei intervievate;
- să încerce să facă persoana intervievată să se simtă în largul ei, înaintea și în timpul interviului;
- ar trebui explicat motivul interviului și orice notiță care se ia;
- interviurile pot fi inițiate cerând persoanelor să-și descrie activitatea;
- se selectează cu grijă tipul de întrebare utilizată (de exemplu întrebări deschise, închise, întrebări conducătoare, concluzii apreciative);
- rezultatele interviurilor ar trebui sintetizate și revăzute cu persoana intervievată;
- ar trebui să li se mulțumească persoanelor intervievate pentru participarea și cooperarea lor

PLAN DE MĂSURI ÎN URMA EVALUĂRII (exemplu)

CONFORMĂRII PENTRU Mediu și SSM, SU

Nr. ____/____

În urma evaluării conformării cu cerințele legale de mediu, SSM și SU realizată în perioada _____, au fost propuse următoarele măsuri de implementat pentru creșterea gradului de conformare cu cerințele legale de MEDIU, SSM, SU:

1. Pentru mediu – grad de conformare obținut ____%:

Nr. Crt.	Masura propusa	Justificare	Masura aprobata	
			DA	NU
1.				
2.				
3.				

2. Pentru SSM – grad de conformare obținut ____%:

Nr. Crt.	Masura propusa	Justificare	Masura aprobata	
			DA	NU
1.				
2.				
3.				

Nota: Masurile se vor analiza cu ocazia AEM sau a altor analize ale managementului, si se vor monitoriza din punct de vedere al indeplinirii. Îndeplinirea acestor măsuri este necesară pentru conformarea 100% cu cerința legală pentru mediu, SU si SSO.

Elaborat,

(nume prenume, data, semnatura)

Auditor intern

MINISTERUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI DIGITALIZĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

5. RESURSE INFORMAȚIONALE (REFERINȚE BIBLIOGRAFICE UTILIZATE ȘI RESURSE INFORMAȚIONALE UTILE PENTRU CURSANȚI)

- 1) **Harta interactivă a posturilor vamale** - <http://customs.gov.md/ro/content/harta-interactiva>
- 2) **Ghid pentru afaceri. Exportul în Uniunea Europeană** - <https://dcfta.md/uploads/0/images/large/4-export-v6.pdf>
- 3) Market Access Map - macmap.org
- 4) <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>
- 5) trade.gov.md
- 6) <https://www.trademap.org/>
- 7) INCOTERMS 2020
- 8) **Traficul în posturile vamale în regim online** - <http://customs.gov.md/ro/content/traficul-posturile-vamale-regim-line>
- 9) **Formulare on-line, necesare pentru depunerea organelor vamale** - <http://customs.gov.md/ro/content/formulare-line>
- 10) **Tarif vamal integrat al RM (TARIM)** - <http://customs.gov.md/ro/content/tariful-vamal-integrat-al-republicii-moldova>
- 11) **Cote la import în RM** - <http://customs.gov.md/ro/content/contingente>
- 12) **Revista VAMA în format electronic, publicată în perioada 2007-2017** - <http://customs.gov.md/ro/content/revista-vama-%C3%AEn-format-electronic>
- 13) **SERVICII DE CONSULTANȚĂ ÎN AFACERI** - <https://chamber.md/servicii-de-consultanta-in-afaceri/>
- 14) **Ce proceduri vamale trebuie respectate pentru a exporta în UE –(VIDEO)** <https://dcfta.md/ce-proceduri>
- 15) Standardul SR EN ISO 9001:2015
- 16) Standardul SR EN ISO 14001:2015
- 17) Standardul SR EN ISO 45001:2018
- 18) Standardul SR EN ISO 22000:2018
- 19) Clasificatorul: <https://agepi.gov.md/ro/trademarks/classifications/cips;>
- 20) Înregistrarea mărcii comerciale <https://agepi.gov.md/ro/trademarks/requirements>
- 21) Calculatorul de taxe pentru a estima cheltuielile necesare înregistrării potențialei mărci comerciale a: <https://agepi.gov.md/calculator/3>
- 22) Legea nr. 38-XVI din 29 februarie 2008 privind protecția mărcilor

6. PREZENTAREA POWER POINT (ÎN FORMAT PPT ȘI PDF) -ANEXAT